

BİR ZAMANLAR KÜÇÜKDAĞLI'DA...

MEMLEKET...

Bir insan yedisinde neyse yetmişinde de odur derler. Karacasu'da yedisine girdim. Orada kendim oldum. İlkokuldan sonrası gurbet işte...yad eller, yaban iller...

Memleket deyince aklıma Almancılar gelir. Temmuz'da, bayrama denk gelen günlerde arabalarıyla gelirlerdi. Türkiye'ye her gelişlerinde büyüklere Marlboro sigara, duvar halısı, fincan takımı, küçüklere de oyuncak araba, bebek ve çikolata getirirlerdi. Renkli camdan uzun vazolar, Almanya'dan gelen altınrenkli kahve takımları kullanılmadan durur vitrinleri süslerdi. İki arada bir derede kalır; Almanya'da Türk, Türkiye'de Almancı olurlardı. El mi yaman bey mi yaman, onlardan iyi bilen mi var! Hz Alinin bir sözü vardır. "*Zenginlik gurbeti vatan, fakirlik vatanı gurbet yapar*". Biz de vatanımızda gurbetteydik..Taş yerinde ağırdır derler, insan taştan da ağır! Yerinden yurdundan ayrılmasın fakir; sudan çıkmış balık gibi olur. Ne zaman şu Edirne türküsünü duysam, içim dağlanır.

"Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar,
Aşırı aşırı memlekete kız vermesinler
Annesinin bir tanesini hor görmesinler,
Babamın bir atı olsa binse de gelse,
Annemin yelkeni olsa açsa da gelse,
Kardeşlerim yolları bilse de gelse.
Uçan da kuşlara malûm olsun, ben annemi özledim.
Hem annemi hem babamı, ben köyümü özledim."

Şair Kemalettin Kamu'nun diliyle; bilen birinin kaleminden nasıl da tarif edilmiş gurbet:
"Gurbet o kadar acı ki! ne varsa içimde
Hepsi bana yabancı, hepsi başka biçimde.

.....

Ben gurbette değilim, gurbet benim içimde."

Büyük yerde daha yalnız insan; kalabalıklar içinde bile! İnsanın varlığı büyük yerde daha küçük oluyor. Bir güzeli bir çirkine verseler güzel ağlar çirkin güler bir zaman; sonra alışır denir. Yaşadıkça doyduğu yere de alışıyor insan; ev güvercinleri gibi, kolu kanadı bağlı!..ya da kabaktan kap içinde saklanan bakliyat, zamanla kendi kokusunu kaybedip kabak kokusunu alır, kabak tadı verir ya, insan da öyle!Aklımız memlekette kalıyor ve bir yanımız hep eksik.Uçtuk yuvadan konmadık daha, Yunus şiir diliyle ne güzel söylemiş:

"Kaybettim Yusufum Kenan ilinde
Yusuf bulunur, Kenan bulunmaz"

Şair Necip Fazıl Kısakürek'in deyiimiyle, "*Güleni şöyle dursun, ağlayanı bahtiyar*" olan ve divan edebiyatı şairlerinden Nedim'in, şu beyitleri yazdığı İstanbul'dan bile varlığını hissettiriyor, çoğalıyor memleket.

"Bu şehri Stanbül ki bî-misl ü bahâdır.
Bir sengine yekpare Acem mülkü fedadır."

Çocukluğum 11 yaşına kadar Karacasu'da, Küçükdağlı Mahallesi'nde geçti. İlçenin yukarı ucundan aşağı ucuna taşındığımız gün, bu gün gibi aklımda. Mahallemizi anılarımızla, olduğu gibi bırakıp gittik. Birkaç ay sonra da Nazilli'ye yatılı okula gittim. Yıllar geçti, kendimizi memlekette kaybettik, İstanbul'da bulduk. O yüzden olsa gerek, memleket deyince sadece çocukluğum var aklımda; Karacasu'dan ayrılınca çocukluğumdan da ayrıldım bir bakıma...

Bilmeyen ne bilsin! Hasreti çeken, özlemi bilen bilir. Bülbülü altın kafese koymuşlar ağlamış, inlemiş, çiledikçe çilemiş, memleketim de memleketim demiş. Salıvermişler; gitmiş dikene konmuş. İstanbul'dan Karacasu özlemi de böyle işte! Memleket, yerçekimi gibi sürekli çeker insanı kendine... Sadece yer yurt değil ki! toprağıyla suyuyla karıldığı; sevip, sarılıp, darılıp, barıştığın yerdir. Oraya ait hissedersin kendini, kendine gelir, aslına dönersin. Havası suyu iyi gelir, bildiğin dilde konuşursun. Memleket, babamın son gününde İzmir'de beni evimin önüne götürün dediği yerd.

Sevdikleri neredeyse orali oluyor insan. Bizi biz eden şeyler de var içinde. Hele o zamanlar, geride kalan hazinemiz; çocukluğumuz, en güzel yıllarımız... Çocukluğunu özlemeyen, hatırlayıp iç çekmeyen mi var!!

Bir koku, bir türkü, bir oyuncak, bir meyve insanı nasıl da alır gider geriye, zamanda yolculuk bu işte....Mesela bademin tadı beni taa o güzel zamanlara götürür, elimde kibrit kutusu, içinde toz biberle karışık tuz, tadı damakta. İşte şimdi topan çaalenin başındayım...Meselaşu dizeler size ne hatırlatıyor “Bir bilmecem var çocuklar, acaba nedir nedir nedir, çayda kahvaltıda yenir, tamam şimdi bildim eti eti eti” Ne zaman şimdiki zamandan yelken açsam geçmişe; Çocukluğumun elinden tutarım, bir yalnızlık senfonisi, bir melodi alır gider beni o dem geçmişe. Sobeler beni kapı arkası!ansızinkorkutup, sıçratır! Unutulup gidecek ve bir daha akla gelmeyecek bir kuru çiçek; eski bir defterin arasından çıkar ve peşinden anılar sökülür gelir. Hatırlamak, tavan arasında eski eşyaları karıştırmak gibi. Her neyi alsak elimize, bir hatıra bürünür üstüne, hatıralar süzülür gelir geçmişten akıp şimdiki zamana. O anları, anıları unutmanın en güzel yanı hatırlanmasıdır.

Çocukluğumu bırakıp terk ettiğim yere 40 yıl sonra geri döndüm. Bayramda dünürlerin evinin hayatından eski evimize baktık. Gözümde eskiler canlandı. Giden gitmişti. Her şey değişmiş, bir tek gökyüzü aynı sanki! Zamana ne dayanabiliyor ki!. Öyle ya! Değişmeyen ne kaldı değişmekten başka. Hafızamda kalanları bari yazıp, zamanın yok edişinden ve unutulmaktan kurtarmak istedim.. Geriye dönüp benzeri bir daha olmayacak o zamanları beş on yaşındaki çocuğun gözüyle ve şimdiki zamandan hatırlayıp anlatmak istedim..Kimi için çok anlamlı kimi için hiçbir anlamı olmayan şeyler...

O ZAMANLAR...

Varlık ve yokluk ezelden iki kardeş; geceyle gündüz gibi birbirini tamamlar, birinin olduğu yerde biri olmazmış. Bir varmış bir yokmuş diye başlayan masallar gibi, çocukluğumuz da masal olmuş...Değirmentaşı buğdayı öğütürken, zaman da değirmentaşını öğütüyormuş. İnternetin, bilgisayarın, cep telefonunun, hatta telefonun da olmadığı bir dünya varmış. Hayat çok basitmiş;yokluk çokmuş, çokluk yokmuş.. Az gittik uz gittik, iki ileri bir geri, dere tepe düz gittik, bir kelmergenin, bir hirlenin peşinden gittik, bir ağaç bir ağaç daha derken kendimizi kaybettik. Dönüp baktık bir de ne görelim, daha kendimize bile gelememişiz. Keşke geldiğimiz yollara çakıltaşları atsaydık! Şimdi geri dönmek yok artık, belki ilerde bir yol vardır kimbilir!

O zamanlar,yaşamanın en güzel olduğu yıllardı, insanlarda yaşama sevinci vardı.Biz eskiden şu yoktu bu yoktu diyoruz ama o günleri yaşayanlar ne varsa eskidendi diyor. Küçük mutlulukların büyük olduğu zamanlardı. Biz çocuklar da bu arada gün doğup da batana dek, geçen zamandan habersiz günümüzü gün ederdik. Küçükler büyümek isterdi, büyükler de küçülmek. Biz yarını beklerken, günler de hızla yarından düne akardı.

Başından sonuna yetmişli yıllardı. O zamanlar dünyamız dardı, Karacasu kadardı. Bizim oğlan, bizim kız. Herkes birbirini tanırdı. Bütün yüzler aşınaydı. Kimse kimseye el değildi. Mahalleli bir aile gibi; amca, teyze, dayı, abla, abi, kardeş, dede, nineydi. Herkesin eşiği, ineği, tavuğunu, kedisini, keçisini, köpeğini bizden biri gibi tanır; neyin nesi kimin fesi bilirdik. Her evde birinden biri vardı. Bunun ne kadar değerli olduğunu şehirde yaşayıp, apartmanda alt katında kimin oturduğunu bilmeyenlere sorun.

Aynı yıldan defalarca yaşanan yılları geride bırakıyorduk. Önümüzdeki günler artık duvar olunca, yarına değil de, dünlere doğru bakmaya başlıyorsan; avunmak için geriye, geçmişe uzanıyor. Dünya nereye gidiyor. Hayatı yetişemeyeceğimiz kadar hızlandırdık... Hızlandıkça hızlandı. Dur durak yok, yokuş aşağı yuvarlanıyor. Geçmişimiz çoğaldıkça geleceğimiz azaldı. Bizim mahallemiz büyük bir ev gibiydi. Derken biz terkettik oraları ama oralar terketmedi bizi.

Dünyayı, hayatı yaşanmaz hale getirdik. Para kazanmaktan harcayamaz haldeyiz. Zaman biriktirmekten zaman kalmadı. Yarını ararken bu gün de gitti. Rahat edelim derken rahatsız olduk. İnsan olalım derken insanlığımızdan da olduk. Yaşamak rayından çıktı. Dur durak bilmeden yokuş aşağı yuvarlanıyor. Bir uçtuk! konamıyoruz artık; korkarım bu gidişle düşeceğiz yere.. Gittiğimiz yol yol değil. Dünya öyle bir dönüyor ki, topyekün sona doğru bir gidiş var. “Dönülmez akşamın

ufkundayız vakit çok geç". Geçen geçiyor, yarın çıkmaz sokak..Belki geciktirmek mümkün ama geri dönmek asla!!! Şu imbikten süzülüp gelen atasözleri ne güzel özetliyor durumu : "Neye niyet neye kısmet", "Eldekinini bırakıp daldakine baktık". "Boynuz umduk kulaktan olduk". "Yağmurdan kaçarken doluya tutulduk". "Dimyat'a pirince giderken eldeki bulgurdan olduk", "Kaş yaparken göz çıkardık", "Ne umduk ne bulduk"...

Kalan olduğu yerde kaldı zamanda. Bırakıp bu günlere geldik, simit o simit değil, ekmek o ekmek değil. Biz de o biz değiliz. İnsan kendini, soğan tadını, kavun kokusunu, karpuz önce çekirdeğini sonra tadını kaybetti. Kanaat bakkal adıydı, tabelası kaldı. Dünkü fazla bu gün az kaldı. Eldeki az görüldü, komşunun tavuğu komşuya kaz görüldü. Utanıp mahcup olan mı var? Bulana aşk olsun! Nimet şükür görmedikçe, Allah nimeti elimizden aldı.

Şair Hayali'nin bir şiirinde dediği gibi "*Geçmiş zaman olur ki, hayali cihan değer*". O zamanlar gelecek ne kadar uzaktı. Şimdi o zamanlar ne kadar uzakta kaldı.. Günlerimiz dünlerimiz oldu. Gün gün eksildik. Gelecek hayalleri kurarken, hayal edemeyeceğimiz yerlere geldik, geçmişimiz hayal oldu...

Yetmişli yıllar, çocuk olarak özgür olduğumuz günlerdi amadevlete millete zor yıllardı. Çaya şeker bulunmazdı, yağ yoktu, tüpgaz lazımdı. Olmayınca her şey kıymete biner. Sağa sola savrulduğumuz, Demirel, Erbakan, Karaoğlan, Türkeş'li yıllar..Pantolonda dizden yukarısı dar aşağısı geniş ispanyol paça, dar gömlekte uzun geniş yaka, apartman topuklu epa..

Çoğunun adını bilmediğimiz karakter oyuncularını filmlere can verirdi. Filmler farklı,karakterler aynı olurdu. Roller, isimler değişirdi sadece.. Özellikle bayan oyuncuların isimleri alev, jale,lale, mehtap, pelin, nazan, sevda, canan, gül, handan,pınar...Dedemizden ninemizden kalma isimlerimiz filmlere layık değildi! Sonradan öğrendik ki, başrol oynayanların gerçek adları ve hatta sesleri dahi kendilerinin değilmiş, artist olunca değişmiş. Yaşadıkları hayat da öyle sanki.. Filmlerdeki şarkıları söyleyen ve seslendirmeleri yapanlar, yüzlerini görmediğimiz Belkıs Özener, Abdurrahman Palay, Jeyan Mahfi Ayrıl, Kemal Ergüvenç, Saadettin Erbil, Rıza Tüzün, Adalet Cimcöz, Pekcan koşar... sanatçılardı; seslerine kulaklarımız aşınaydı.. Ben Osman Alyanak'tan Dursune Şirin'in arap bacı seslendirmesini severdim.Hep beraber filmde yaşar, film bitince gerçek hayata dönerdik.

Hey, Hayat ve Ses dergileri, fotoromanlar vardı. O yılların ünlüleri; Ayhan Işık, Belgin Doruk, Filiz Akın, Cüneyt Arkin, Sadri Alışık, Türkan Şoray, Tamer Yiğit, Ekrem Bora, Kartal Tibet, Gülşen Bubikoğlu, İzzet Günay, Selim Soydan, Hülyâ Koçyiğit, Fatma Girik, Zeki Müren, Emel Sayın, Gönül Yazar, Ajda Pekkan, Yılmaz Güney, Kemal Sunal,Ediz Hun, Fikret Hakan, Göksel Arsoy... Yeşilçam'dan kim varsa başrolünden figüranına, şarkıcısına kadar hepsi artistti bize göre..Turan Seyfioğlu, Eşref Kolçak, Orhan Günşiray, Yılmaz Duru, İrfan Atasoy, Tugay Toksöz ve Yılmaz Köksal, Kenan Pars, Selma Güneri, Turgut Özatay, Kadir Savun, Yıldırım Gencer, Hayati Hamzaoğlu, Erol Taş, İhsan Yüce, Mine Mutlu, Neriman Köksal, Hüseyin Peyda, Sami Hazinses..Bir de Hababam Sınıfı vardı ünlüler geçidi gibi. Yufka yürekli Münir Özkul'une zaman izlesem hep babam gelir aklıma.. Adile Naşit her koşulda kıkır kıkır hayat doluydu... Ses sanatçıları aynı zamanda film artistiydi. Bir de saçlarına özendiğimiz küçükler vardı; Ayşecik ve Ömercik.. Ajanslar, türküler, tiyatrolar, heyecanlı maçlar radyodan dinlenirdi.

Yetmişli yılların en sevilen ve zamanı mühürleyen bazı şarkılarını ne zaman duysak o günlere götürür bizi... Onlar da paralar gibi tedavülden kalktı. Ali Rıza Binboğa'dan "*Yarınlar benim, yarınlar senin, yarınlar onun, yarınlar bizim*" Yarın... Yarınlar bizim olmadı..Barış Manço'dan "*Nick the chopper*", "*Sarı çizmeli mehmet ağa*", "*İşte hendek işte deve*", "*Yaz dostum*", Neşe Karaböcek'ten "*Artık sevmeyeceğim, bütün kabahat benim, ne kadar yalvarsan boş, ne kadar ağlasan boş, sana dönmeyeceğim*", "*Kulakların çınlasın*" "*Düşmanumdur seni kim bulursa cana yakın, annen bile okşasa benim bağrım taş olur*", Bob Azzam'dan "*Ya mustafa ya mustafa*",Beyaz Kelebekler'den "*Sen gidince*", Nermin Candan'dan "*Olmaz olmaz bu iş olamaz*", Yeşim'den "*Olmaz böyle şey*", "*Aşk alfabesi*", "*Adını anmayacağım*", Nilüfer'den "*Dünya dönüyor*", "*Selam söyle*", Cici Kızlar'dan "*Delisin*", Füsün Önal'dan "*Senden başka*", Edip Akbayram'dan "*Değmen benim gamlı yaşlı gönlüme*", "*Aldırma gönül*", Erkin Koray'dan "*Şaşkın*", Ayten Alpman'dan "*Memleketim*", Gökben'den "*Şiribom şiribom*", Melike Demirağ'dan "*Arkadaş*", Hümeysra'dan

“Sessiz gemi”, Sezen Aksu’dan “Kaç yıl geçti aradan”, Asu Maralman’dan “Bal gibi olur”, Alpay’dan “Eylülde gel”, Ajda Pekkan’dan “Hür doğdum hür yaşarım, sana ne kime ne”, “Seveceğim, gezeceğim, görürsün sana neler edeceğim”, “Kimler geldi kimler geçti”, Ersen ve Dadaşlar’dan Karacaoğlan’ın “Üç derdim var birbirinden seçilmez; bir ayrılık bir yoksulluk bir ölüm”, Nilüfer’dan “Dünya dönüyor sen ne dersin de yıllar geçiyor fark etmesende”, “Bende bu aşk olmasa, kalbim böyle yanmasa, kim arar seni kim arar”, Şenay’dan “Sev kardeşim” “Hayat bayram olsa”, Tülay’dan “Yola çıkmış arıyorum kaybettim aşkı ben, ikimiz bir fidanın güller açan dalıyız”, “Niye çattın kaşlarını”, Erol Evgin’dan “Bir de bana sor”, “Ah bu hayat çekilmez”, “İşte öyle bir şey”, “Sevdan olmasa”, Tanju Okan’dan “Kemancı başımın tacı, gitme! bu gece sende kal, benim halim çok acı”, “Öyle sarhoş olsam ki”, Selda Bağcan’dan “Adaletin bu mu dünya”, “Çemberimde gül oya, gülmedim doya doya”, Semiha Yankı’dan milli maç havasında Eurovizyon’da “Seninle bir dakika”, “Gülmek için yaratılmış”, Muazzez Abacı’dan “Silemezler gönlümden” “Duydum ki unuttuğum gözlerimin rengini”, Emel Sayın’dan “Kapat gözlerini kimse görmesin, yalnız benim için bak yeşil yeşil”, “Kendim ettim kendim buldum”, “Tanrım beni baştan yarat”, “Zeytin gözüm sana meylim nedendir bu sevmenin kabahati kimdedir”, “Mavi boncuk kimdeyse benim gönlüm ondadır”, “Geçse de gençlik çağım boş kalsa da kucağım yine seni seveceğim”, Yasemin Kumral’dan “Bim bam bom çatlasın düşmanlar, benim de artık bir sevgilim var”, Behiye Aksoy’dan “Bir garip yolcu”, Lale Belkıs’tan “Çilli bom bom bom”, Esmeray’dan “Unutma beni, unutama beni”, “Gel teskere”, Yeliz’dan “Bu ne dünya kardeşim seven sevene, bu ne dünya kardeşim böyle, bir garip buruk içim bilmem ki niye, belki de sevdiğim yok diye”, Seyyal Taner’dan “Son verdim kalbimin işine aklım ermedi gidişine”, “Kalbimi affettim”, Nesrin Sipahi’dan “İçin için yanıyor yanıyor bu gönlüm, onu niçin arıyor arıyor bu gönlüm”, “Aşkın kanununu yazsam yeniden”, “Gözleri aşka gülen taze bahar gibisin”, Cem Karaca’dan Neşet Ertaş’ın “Kendim ettim kendim buldum”, “Namus belası”, İlhan İrem’dan “Bazen neşe bazen keder”, “Boşver arkadaş”, “Anlasana”, “İşte hayat”, “Sensiz de yaşıyor”, Ahmet Özhan’dan “Rüya gibi uçan yıllar”, “Söyleme bilmesinler”, “Bir sabah bakacaksın ki bir tanem ben yokum”, Gönül Akkor’dan “Kıskanırım seni ben”, “O ağacın altını şimdi anıyormusun, o güzel günler için bilmem yanıyor musun” şarkısını söylemeyen kalmadı!

Arabesk yıllar; Orhan Gencebay’dan “Batsın bu dünya”, “Bir teselli ver”, Ferdi Tayfur’dan “Akşam güneşi”, “Çeşme”, “Batan güneş”. Ferdici misin Orhancı mı? Mine Koşan’dan “Yağmur”, Esengül’dan “Aynalar”, “Anlamıyorsun zalim”, “Taht kurmuşsun kalbime”, Kamuran Akkor’dan “Beni kaybettin artık”, “Bir ateşe attın beni...”

O zamanın ünlü türküleri, “Samanlıktan kaldıramadım samanı da zühtü”, “Evreşe yolları dar dar, bana bakma benim yârım var”, “Çöz de al mustafali”, “Şen ola düğün şen ola”, “Tepsi de tepsi fındıklarayşe de veli ağayı gıdıklar”. “Yumurtanın kulpu yok” Bedia Akartürk’ten türküler... Yetmişli yılları yaşayıp bu satırları okuyanları kimbilir nerelere götürecektir.. Belki de okurken içinden melodisini de mırıldanacak.. Daha bunlar gibi kaç şarkı türkü eskittik, kaç türkü yeniden tazelendi kimbilir...

Erkin Koray’ın şarkısı sanki bu durumu anlatır ve yaşatır.

"Öyle bir geçer zaman ki, dediğim aynıyla vaki
Birden dursun istersin, seneler olunca mazi
Günlere bakarsın katı katı, üzerine çekersin perde
Yoldan geçenler var da, her akşam gelenler nerde? "

Ya da İlhan İrem’in

“Giderken bıraktığın, asmalar üzüm olmuş,
Yerlerde bütün dallar, bütün bağlar bozulmuş.
Ben mi yaşlandım tanrım, dünya mı alt üst olmuş,
Sen gideli buralara, olanlar olmuş...”

Zamanla biz demlendikçe, o sokaklardan gelip geçenler yavaş yavaş eksildi. Onlarla beraber biz de eksildik birer birer. Olacak olan oldu. Aramızdan göçüp gidenlere selam olsun, mekânları cennet olsun. Arkalarından hayırla anan oldukça, gönüllerden kaybolup gitmediler...

Şırl şırl akan dereler temizdi, suyunu içsen içilirdi. Otlar semizdi. Güttüğümüz küpeli oğlakları, boynuzlu koyunları dereden sularıydık. Akarsu pislik tutmaz devrinde yaşadık. Şimdi pislik akarsuyu tuttu. Yere çöp atmamak vardı, çöpü göğe attık. Suyu, havayı, toprağı, uzayı kirlittik. Hepimiz kirlendik. Şimdi bir evden çıkan çöp, mahalleden çıkmazdı. Şişeler depozitoluydu. Karpuz kabuğu kapı önüne konurdu, muhakkak bir alan bulunurdu.

Ne zaman şimdiki zamana eskileri anlatan şu türkü kulağıma gelse, yitip giden eskiler, oralar aklıma gelir, taaa içimde duyurum ...

*"Anlatır eski beni şimdiki bana,
Sakın çıkma patika yollara,
O dağlara, kırlara, o karlı ovaya
Yenik düşüyor her şey zamana,
Biz büyüdük ve kirlendi dünya.
Telli telli telli şu telli turna*

.....

*Ne kalmış buralı göklerden başka,
Her şey binip gitmiş uçurtmalara."*

Özdemir Asaf iki dizede ne güzel ifade etmiş kirlenmeyi;

"Bütün renkler aynı hızla kirleniyordu

Birinciliği beyaza verdiler" hepimizin payı var bu bozulmada. Beyaz kir götürmezdi. O zamanların rengi olsaydı eğer beyaz olurdu. Sonraları hep o beyazı aradık, daha beyazı aradık; bembeyaz, karbeyaz, mega beyaz, ultra beyaz derken beyazın aslını da kaybettik. Adresi bulduk, adreste kaybolduk. Ne zaman sığınacak bir yer arasam, kendimi çocukluğumda bulurum; o masumlukla, o saflıkla, arınır, özümü beslerim..

"İçindeki çocuğa sarıl

Sana insanı anlatır,

Eller günahkâr

Diller günahkâr,

Bir çağ yangını bu bütün

Dünya günahkâr,

Masum değiliz hiçbirimiz"

Mitolojideki Cronos, yaşamak için can korkusuyla yeni doğan evlatlarını yerken, geçip gidiyor zaman. Sisifos'un kayası, Atlas'ın dünya yükünden ağır. Sisifos, kısır döngü içinde, anlamsızca, ölene kadar yaşamak cezasını çekerken ve değişmekten başka her şey değişirken; insanlık topyekün bir anlamsızlığın parçası haline geliyor, sil baştan tekrarlanan bir kısır döngünün içinde kendini esir buluyor. Yaşamak için yaşıyoruz ve herkesi zombiler gibi kendimize benzetmeye çalışıyoruz. Akıntıya kapılı gibiyiz; zaman nereye biz oraya... Biz geçtik artık yaşamaktan, hep yarına kalan ve hep yarım...

Herkes kendi dünyasında yaşar, kendi hayatının başrolünde oynardı ve rolünün adamıydı; olduğu gibi görünür, görüldüğü gibi olurdu. Maskesiz dolaşırdı. Yaşamak yükü ağır gelmezdi ve kuş gibi hafiftik.

Zaman durgun dingindi; kaçan göçen, acele işimiz yoktu, vakit çoktu. Şimdiki sessiz şehir, yavaş şehir dediğimizin aslı o zamanlardı. Günler daha uzun, daha huzurlu ve daha sessizdi.

Mevsimler beklenir, sırasıyla gelir geçerdi. Dört mevsimde dört manzara görürdük, ağaçlar toprağın altını üstüne getirirdi. Ezanlar vakitleri sabah, öğle, ilkindi, akşam, yatsı diye birbirinden ayırırdı.. *"Namazda gözü olmayanın ezanda kulağı olmaz"* derler; algıda seçicilik gereği, yaşlılar vakitlerin daha çok farkındaydı!

Saatle işimiz olmazdı. Soran olursa "eti kemik geçiyor" der gülerdik. Saati olmak ayrıcalıktı. Saate kimse hayır demezdi. Yeni alınacaksa Seiko 5, babadan geçecekse Arlon, Hıslon, Nacar vardı.

Kolumuzda saat de olsa dilimizdeki zaman ölçüleri: bir sigara içimlik mesafe, bir çay içimlik zaman, akşam ezanından sonra, sabah ezanında, gün doğmadan, hava kararmadan evvel, ilkindi vakti, güneş tepedeyken, sabah erkenden, bir aralık...Ölçülerimiz üç aşağı beş yukarı, azıcık, bi gırık, göz kararı, el yordamı, bir tutam, bir avuç kadar,sazımız kara düzendi.Kesik, keş, lor, çökelek farketmezdi..Saat, vakit, zaman kavramları aynı gibiydi. Otomobil, araba, taksi aynı şeydi. Litre, kilo, okka aynıydı.Vasati yaşadık; detaylara takılmazdık!

Arabalar resmi hizmete mahsustu. Kitapların her hakkı mahfuzdu. Gazozların muhteviyatı kapağın altındaydı ve kibritler de vasati kırk çöptü, kitabın arkasında bir yerinde fiatı yazardı. Arabalarda kelebek camı vardı. Skodaların istiap haddi [1100](#) kilogramdı.Hor kullanılan Yeşil willys jeepler vardı. Harman, sipahi, birinci, asker, hanımeli, bafra, gelincik sigaraları kalmazsa kağıda tütün sarma vardı, olmadı tütün çiğnenirdi. Birinci sigarası kalitede sonucuydu. Gocadamlar cuvaare derdi, ceplerinden çıkardıkları paralar sigara kokardı.

Orhan Veli'nin delikli şiirinin

“Cep delik cepken delik

Yen delik kaftan delik

Don delik mintan delik

Kevgir misin be kardeşlik”

gerçeği ifade ettiği, yamalı bohça giysilerin olduğu ve kızların Sümerbank malı basmadan, pazenden çiçekli elbise giydiği zamanlardı.

Bilgisayar yoktu, internet yoktu, cep telefonu yoktu, her evde televizyon yoktu, televizyonda bu kadar kanal yoktu da yoktu... Arabalar tek tüktü. Telefon hattı alabilmek için sıraya girilir, 3-4 yıl sıra beklenir, sırası gelen yazıldığı unutmuş olurdu. Telefon bağlatmak için postaneye kayıt olunur, birkaç saat beklenirdi. Normalinden, acelesinden, yıldırımına kadar telgraf vardı. Mektup yazmak, kartpostal göndermek de vardı ama ...yokluk varlıktan çoktu. Eskiden yokluk herkeste vardı. Şimdi varlık herkeste yok. İdareliydik, ayakkabılar giysiler; bir numara, bir beden büyük alınırdı. Büyüklerden küçüklere kalırdı. Paramız yoktu, kanaatimiz çoktu. Paramız olsa harcayacak yer yoktu. Şimdi ne kadar paramız varsa ondan çok harcayacak yer var. İhtiyaçlar sonsuz...Eskinin lüksü şimdi zaruri oldu. Olmazsa yaşayamam dediğimiz, olmayınca hayatın durduğu birçok şey yoktu ve yaşanabiliyordu, biz yaşadık.

Varlıkta yoklukta beraberdik, ayırımız gayrımız yoktu. Varlığım varlığına armağandı. Birimiz hepimiz, hepimiz birimiz içindik. Üzüntüleri paylaşıp azaltır, sevinçleri paylaşıp çoğaltırdık. Mutluluğu kaybettikçe değerinin farkına varıp, anladık.

Orhan Veli'nin şiirleri bedavaydı.

“Bedava yaşıyoruz bedava

Hava bedava, su bedava

Dere tepe bedava

Yağmur çamur bedava

Otomobillerin dışı

Sinemaların kapısı

Camekânlar bedava

Peynir ekmek değil ama

Acı su bedava

Kelle fiyatına hürriyet

Esirlik bedava

Bedava yaşıyoruz bedava”

Parayla saadet olmaz dediğimiz zamanlarda, parasız saadet yaşamışız! Geçen zamanın maliyeti mi vardı. Şimdi var! Hava bedava değil. Kim derdi birgün kola sudan ucuz olacak diye. Mantık mı kaldı; değilin değil bile değil değil artık! Şiirdeki “bedava” kelimesini “parayla” kelimesiyle değiştirirsek şimdiki zamana daha çok uyar. Burası kavak gölgesi mi? Bakmak da mı parayla? Sorularının cevabı artık evet! Yenisi gelmesin para yok diye çayı içmez, yarım bırakırdık kahvede. Bu sefer sormadan verirlerdi! Öyle ya burası kavak gölgesi değildi! Bir tek kavak gölgesi kaldı bedava...Biz çınara kavak deriz, uzun kavağa da selvi..

KARACASU NERESİ.....

Toprağı kırmızı, havası her zaman temiz ve yaprağı yeşildir. Hem de yeşilin binbir tonu vardır. Karacasu evleri tek katlı, bahçeli, hayatlı; hem yazlık hem kışlıktır; oluklu kırmızı kiremitlidir. Nüfusu beşbinlerdeydi. Ne zaman böyle dense, eskiden otuzbeşbinmiş denir. Köyden büyük bir kasaba desek yeriydi. Karacasu sapa bir yerdi, işi olmayanın gelip geçeceği yer değildi. Masumluğunu doğallığını uzun zaman korudu. Karacasu'lu toprağı, demiri, deriyi, elmayı, pıdeciliği bilir. Hal bilir, hesap kitap bilir, belki de o yüzden buçukçu denir. İnsanlar gönülden sever, ağlayanı güleni gönülden..Eskilerin gözü gönlü tok, yüzü güleç, sözü söz, özü özdü. Karacasu kim? bizim aslında..

Karacasu, Karıncalıdağ'a yaslanmış ve bir ucu yaylalara doğru, bir ucu da derelerin arasından aşağıya doğru uzanmıştır. Karıncalıdağ'dan (Morsynos)Dandalaz Çayı'na doğru şırl şırl akıp giden, gidip gelmeyen sularıyla şirin dereler; yukarıdan aşağıya, batıdan doğuya yolcudur. Dandalaz Vadisi boyunca akan çay da (Meandros)Menderes'in sularına karışır. Bulanır, toprak rengine boyanır ve kıvrıla kıvrıla denizde durulmayagider.

Bizim yakada en aşağıda YaylalıMahallesi, sonra yukarı doğru Cabi Mahallesi ve Küçükdağlı mahallesi ... Karşıyaka da, aşağıda Cuma Mahallesi ve dağa en yakın kısımlarında Büyükdağlı Mahallesi ..sonrası Kahvederesi, Nacıpınar, Oturak yaylası gibi sayısı onu geçkin adla anılan yaylalar.İlçenin sınırları hep görebildiğin kadar ufuk çizgisi.

İşte! Karacasu'yu bir dere ikiye böler. Karşıyakalılar bu yakaya göre, biz de onlara göre Çarşıyakalıyız. Bir de postanenin yanındaki köprüünün altından akan, yıllar geçtikçe doldurulup, üstü örtülüp, göz önünden silinen bir dere vardı. Karşıyaka, Dandalaz, Ahmet Deresi, Kurt Deresi, yaylalar, bize çok uzak gelirdi. Karşıyaka-çarşıyaka, yukaaa maaalle- aşaaa maaalle..ayrımları ister istemez öteki beriki duyguları oluştururdu.

Karacasu denizden 600 metre yüksektedir. Sıcaklık yukarı doğru çıktıkça azalır, hatta yazın yaylada tedariksiz gidene üşütür. Küçükdağlı Mahallesi, Karacasu'nun aşağıdan bitip yukarıdan başladığı yerdeydi. Bizim mahalle yaylalara yakın ve çarşıya uzaktı. Gidiş gelişimiz, iniş aşağı kolay; yokuş yukarı zordu. "Bu renk uymadı değiştir gel" denilince, Karabay Tuhafiye'ye istemeye istemeye ipliği değiştirmeye gidip dönerken o yokuş bir kat daha sarptı. Karpuzun büyüğünü severdi babam, kantarda bir kasa da olur, karpuz onun içine konur, kantarla tartılır, ayarlanır bakılır, kaç kilosu kaç para diye hesaplanırken darasını da düştük denirdi. Ben darası diye kabuklarının parasını hesaptan düşüyorlar sanırdım,bildiğimi sandığımdan kimseye sormadım da! Sonra sonra kendim öğrendim darası neymiş. O büyük karpuzları parlanmadan dinlene dinlene eve getirirdik.

Mehmet Sayan'ın bakkalının yanından, çarşının bittiği yerden ve kışık Güngen Sineması'nın yanındaki çeşmeden başlayan taş döşeme yollar, yaylaya kadar uzanır, sağda solda çift kanatlı ahşap avlu kapılar.. İster Dereyüzünden Bekçi Hakkı'nın evinin yanından, ister Güllü'nün evinin yanından girelim;o yol dereden yaylaya Kahvederesi'nekadar çıkardı. Sarıtaş'tan yukarıya direkt gidilince de Nacıpınar Yaylasına doğru çıkılırdı. Yaylaya çıkan yolların sağında solunda bahçe duvarları ve bazılarının içinde eski evlerden kalan yıkıklıklar. Dağa doğru uzanan gele gide, gide gele yol olmuş patika yollar. Uzaktan bakınca çam ormanlarıyla kaplı mor dağlar, ilçeye doğru indikçe de doğal bitki örtüsü gibi her çeşitten ağaç var. Yayla yollarının en güzeli asfalttan, Erdoğan Hoca'nın evinin yanından yukarı uzanan Süsyolu'ydu. Her yere yürüyerek gidilen yıllardı. Bir gün benim de olur mu dediğim o kırmızı jawalar Süsyolu'ndan uçar gibi iner çıkardı.

Mahallede Karacasu'nun köylerinden gelenler vardı, yerlisi vardı, Kars'tan göç ederek gelenler vardı. Her biri bir zenginlik, bir renkti. Büyüklerin dışarıdan geldiği anlaşılıyordu da! Çocuklarının konuşmalarını Karacasu yerlisinden ayırmak zordu. Biz de öte yüzdeniz, Karıncalıdağ'ın arka yüzünden; Kızılcaköy'lü ve Biresse'liyiz. Akrabalarımız ekimiz kökümüzorada. Ama ben burada bildim kendimi..

Karıncalıdağ'a yakın Küçükdağlı Mahallesi'nde de çoğu ev doğuya bakardı; arka fonda Karıncalıdağ vardı. Güneş doğudan Babadağ'ın üzerinden doğar, aşağıdan yukarıya, yokuş yukarı yükselir ve Karıncalıdağ'ın ardına sarkar. Gün bizim mahalleden akşama dönerdi. Biz çocuklar,

doğarken değil de batarken farkında olurduk güneşin. O sıralarda köyümüzde güneşin halen batmadığını düşünmek de güzel bir duygu! Hani “*orda bir köy var uzakta, gitmesek de görmesek de, o köy bizim köyümüzdür*” duygusu hep aklımızın bir yerinde dururdu. Fakirin eli ayağı kısadır. Mesafeleri uzatır fakirlik ve yakın eder zenginlik. Köyümüze yılda bir defa bile gidemezdik. Olsun varsın; gönüllerimiz zengindi bizim.

Nihayet gidip görmeyen Karacasu denen bu güzelliği bilmezdi. Bir kere Eskişehir’e gittik, göz alabildiği kadar kel tarlalar ve tek tük ağaç. Bizim ağaçlar bağlar bahçeler ormanlar dağlar nerde! Hayalî bir şiirinde “*Ol mahiler ki derya içredür, deryayı bilmezler*” der ya! biz de başka yerleri gezip görmeden önce öyleydik.

YAYLALAR YAYLALAR...

Karıncağın eteklerine serpilmiştir yaylalar..Gündüz mor dağların içinde iyi seçemesek de; gece ışıklarından yaylaların yerleri belliydi, Geceleri de yayladan bakınca köylerin yeri öbek öbek bellidir. Şu anda nasıl da isterim içimdeki çocukla birlikte Dereyüzü’nden Karşıyaka’ya o dağlara doğru yarısız bakabilmeyi... Aaahh şimdi çocuk olmak vardı anasını satıyım; şu anda Karacasu’da, yaylada kebab eklemek yemek, üstüne de bir kahve içmek ..

İlkbahar yaza dönerken, serinlik yaylaya doğru yükseltilere çekilir. Yaylaya göç olur. Yaylalar şenlenir; Kahvederesi’ne, Ballıya,Nacıpınar’a hayat gelir.Yayla, bağ, bahçe, tarla, arsanın birbirinden farkını bilmezdik..Hemen hemen herkesin yazın göçecek bir evi, bağı, bahçesi, yaylası vardı. Bizim yoktu. Elma yetiştirilirdi, zeytin fazla bakım istemezdi. Yiyen bilir, ısırınca çatırdayan ve suyu fişkırان kırmızı topraktan nasiplenmiş Karacasu elmasının tadını. Kemiğiyleyedirir kendini! Yazın köyüne gidenler, adaya denize gidenler, İzmir’e fuara gidenler de olurdu. Dönüp de anlatacak şeyleri olurdu. Nohut yolmaya Tavas Ovası’na, orağa, yevmiyeye gidenler de olurdu; “*Davas Ovası’nda taş bulamadık yumurtayı kırmaya*” derlerdi.

Ramazan ayları yaza gelirdi, günler uzundu. Davul çalınır. Oruç tutulur, top atılır, bozulur. Pide zamanıdır. Sonunda yağmurun herkese yağdığı gibi, bayram herkese gelirdi. Kışın yazı özlerdik, okul bitsin tatil olsun diye; yazın kışı bekler, geçmez günleri sayardık, okul açılın bu sıcaklar bitsin diye.

Pazartesi bazarı festival havasında geçerdi; pazarcılar, yaylacılar, köylüler ilçede olurdu. Herkesin elinde pazar torbası, sepet veya file olurdu, plastik poşetler yoktu.Yazın diğer günlerde sokaklara sıcak bir sakinlik hâkim olurdu. Gökyüzünün mavisi ve rüzgarın sıcak esintisi; kırlangıçların, serçelerin ve ara sıra da süzölen kumruların tanıdık sesleri, her yerdedir... Cırcırların her çeşidinin şarkıları, aralı sıralı, koro, solo fakat ısrarlı şekilde dinmeden heryeri kaplar, sıcakla beraber, dereler tepeler... Bazen de dal ırlanmaz, yaprak gımıldamaz, sıcaktan bunalan gölgeye kaçır kurtulurdu.. Kurudu kuruyacak derenin kendi halindeki şırıltısı, bakarsan suyunun ışıltısı, telaşlı helikopter böceklerinin parıltısı ne güzeldir.. Fısıldayan doğanın sesine fısıldayarak cevap verir gibi siz de uyarınız..İstersen dinle bak! Muhakkak duyacaksın bütün bu hengâmenin içindeki sessizliği.

EVİM EVİM GÜZEL EVİMİZ...

Pergelin demir çivisini bizim bahçenin tam ortasına batıralım. Durgun suya attığımız taşın halkaları gibi halka halka mahalleye yayılalım. Kalem eksildikçe kâğıt çoğalsın. Bir yolculuğa çıkalım o zamanlara, taa geriye. Sokaklar, evler, duvarlar ve taşlar dile gelsin. Okudukça bazılarına ağıt gibi gelecek, bazıları da ne güzel günlerdi deyip iç çekecek....

Mutluluğun resmini çiz deseler, aklımdan çizerim hemen. Hani benim renkli kalem kutum, sulu boyam, resim defterim. Ve hayal edip çizdiğim ilk evimiz; önü merdivenli, pencereleri bağlı perdeli, bacası ille de dumanlı, üstü kırmızı kiremitli, arka fonda dağlar kahverengi, dağlardan inen bir dere, suyu mavi renkle boyalı, üstünde küçük bir tahta köprü, bahçesi çitli, kahverengi gövdeli bir ağaç, ağaçta elmalar. Yerler çiçekli çimenli, gök mavi, bulutlar beyaz, güneş sarı ve ille de gülmeli. Kedi köpek, 62 den bir de tavşan ve uçuşan kelebekli. İp atlayan örgülü saçlı kızlar, gülen yüzler, anne baba elele, kardeşler ve içinde ben de varım... Ne zaman birisi, "*Mutluluğun resmini çizebilir*

misin Abidin?" dese aklıma böyle bir resim gelir. İçinden geçip gittiğimiz gelmez zamanlar, öyle masumdu ve öyle güzel.. Kendine boyadı oralar bizi. Bir rengi olsaydı. Çocukluğumun açık mavi olurdu, uçsuz bucaksız gökyüzü gibi ...

Sarıtaş'tan sonra çıkmaz sokağın sonu bizim eve çıkardı.Karacasu'dan göçüp gitmiş Fotoğrafçı Hasan'ın eviymiş. Avlu kapının üst kısmında kırmızı küçük bir levhada 101 numara yazardı. Büyük bir bahçe içinde ve doğuya bakardı. Kapı pencere ön tarafa, bahçeye doğru bakardı. Arka tarafı dağa doğruydu. Salonu ortada ve sağlı sollu iki göz iki odası vardı. Salonundan küçük bir pencere de arkaya açılırdı. Hep kapalıydı. Bakarkör gibi! Kapıları pencereleri mavi boyalıydı. Akkor sarı ışıklı lambalar, odaların tahta tavanının ortasından aşağı sarkardı. Evin dibinde ve dışında avlu kapıya doğru giderken; ayrı kapısı olan çatısı kiremitli, içi ocaklı büyük bir mutfak vardı. Mutfaklarda yüksekte asılı duran teldolaplar israfi önler, herkesi ihtiyacı kadar almaya zorlardı. Büyük bakır iliyen içinde mayalı hamurun şişmesi ve ocakta sacın üstünde bir o yana bir bu yana yıkılıp, kınalı ekmeğe dönüşmesi seyirlik manzaraydı. Sacayağının üstüne sac konur, tavına gelince şölen başlardı. İliyenden hamur eksildikçe odunlar, küle döner; o haptıgan, ısırın, oklugaç, yastıgaç annemin elinde orkestra gibi, şiir gibi çalışırbazımba, yuka yapılırdı. En sonunda, sacın üstünde zeytinyağı şekerli katmer, sarotlu ısmılaklı gurubiberli, dalganlı, pırsanlı çörekler.. hele sacın üstünde unu serpip yumurta yapıverişi...Mutfakta o ocağın başında babamın mini mini yapıışı, avucundan kaşıkla cam bilye kadar hamuru alıp kızgın yağa atışı, sağa sola emirler yağdırışı, her tarafı telaşa verişi, ne güzel anılardı. Kebap yapılırken de aynı telaş vardı. Babam dediği anda iş yapılsın isterdi. İnsanı tetenek ederdi. Yapacağımızı şaşırdık. Bir de kebab yapmak, balık pişirmek ve karpuz kesmek baba işiydi..

Bir odasında sabit tahta yataklık, oyma, tahta dolaplar ve altındaki bölmede siyahı beyaz, beyazı siyah fotoğraf negatifleri, fotoğraf makineleri parçaları vardı. Orası sır gibi bir yerdi. Sahibi günün birinde gelir sorar diye ellemezdik, yıllar geçip de arayıp soran olmayınca, tek tek elden geçirdik neler neler varmış baktık.Fotoğraf çekme merakımsanırım o günlerden kaldı.Evin tavanı tabanı tahtadandı. Bir de odalardaki tahtalarının altında 1 metre yüksekliğinde ve dışarıdan küçük kapıdan odaların altına girilen tabanaltı dediğimiz karanlık bir dünya vardı. Bir odasında ocak da vardı; soba bu odaya kurulurdu. Bu odada tahta yataklık ya da yüklük dediğimiz sabit dolabı da vardı. Yedekte ya gemici feneri ya da ayarlı, fitilli, metalden aynalı, gaz kokulu biraz da isli idare lambası bulunurdu. Hiçbiri bulunmazsa isli çıra bulunurdu. Yüz numara da dediğimiz ayakyolu, dışarıda avlu kapının yanındaydı.

Üşüdüğümde sığağına sokulduğum sobaları hatırlıyorum. Sonbaharda kış gelmezden boruların kurumları silkelenir, temizlenir, kurulur hazır edilirdi. Soba boyası kokusu bir zaman giderdi. Çırayla kozalakla tutuştururduk; aradapaat pata pat çaaat! sobanın beli kıpkırmızı olurdu. Maşanın üstünde ekme kızırdı. Sobanın üstünde mavi emaye kaplı çinko çaydanlık, ıbrık, veya depgi olurdu.. Güğümün altında su kalmışsa, nasıl da cızır cızır cızırdar, bir türlü buharlaşıp kaybolmazdı. Babamın hep sobaya sırtı dönük oturmuş hali gelir gözümün önüne. Kuzine sobası başka bir maceraydı.

El süpürgesini,tahta fırçasını, gırgırı bile; neyi çeksen içinden, o zaman o zaman olmazdı. Gönüller zengindi, misafire çay kahve her zaman vardı. Kahvenin 40 yıl hatırı olduğu zamanlardı. Artık o zaman ısmarlanan kahvelerin de hatırı kalmadı, zamanaşımına uğradı! Bize kahve içmeyi hatırlatan kahveci güzeli halısı, salonda duvarda tablo gibi asılı dururdu, divanın üstünde saman dolu saten uçlu yastıklar da fon olurdu;derken yerini formika kaplamalı vitrinli dolaplara yine formika kaplı birkaç göz dolaplı kadife kumaşlı meşhur ilk çekyat modeline bıraktı. Bir odanıduvarında da hep ablamı hatırlatan, kucağında yavru köpek bulunan bir kız tablosu asılı dururdu. Sonradan Giovanni Bragolin'inAğlayan Çocuk tablosunu da ben alıp gelecektim. Yatılı okul hatırası, şimdi böyle bir tabloyu evin duvarına asmayı pek mantıklı bulmasam da, o zamanın modasına uymuşuz!

Bahçemiz....Evin yan tarafları ve önü dahil büyük bir bahçemiz vardı. Bahçede Fazlı amcaların ve Efkangilin evine yakın mesafede duvar kenarlarından birer metre içerde sıralanmış çok büyük asırlık badem ağaçları vardı. Acıbademe, acıpayam da denir ama biz acı çaale derdik daha tazeyken yerdik. Ağaçların dahi huyunu suyunu bilirdik; meyvesine göre isim verirdik. Hiçbir ağacın inciri, bademi, meyvesi birbirine benzemezdi. Bütün bademleri ekiz olana ekiz çaale derdik. Hep

baykuş konar ötünce soğan atar kovalardık. Uçan sallangaç kurduğumuz, uzun ve tüylü olana uzun çaale, yuvarlak hatlı olana topan çaale, mutfakla avlu arasındaki acı çaale, taşlık köşede küçük çaale, her ağacın adı vardı. Avlu kapı yanında. beyaz dut ağacımız vardı. Çeşmeye yakın ilanlı asma ve mutfaka yakın olan herekli asma vardı. Hereklerin üstünden üzüm korukları salkım salkım sarkardı. Evin annacında sırayla dikili, dört beş tane zeytin ağacı vardı. Rahmetli babamın dalı kökü budanmış zeytin ağaçlarını alıp omuzunda getirip, diktiği gün bugün gibi aklımda. Çok severdi çiçekleri ağaçları, sebze meyveyle uğraşmayı. Ev önünde bir de nar ağacı vardı. Narları çatlayıp yarılar, üstünde kalırdı.

Evin bahçe duvarları taş örme idi. Duvarlar girip çıkmaya engel değildi, sadece sınırları çizdi. Neslen teyzenin bahçesiyle bahçemizi ayıran duvar dibinde birkaç kış yetecek kadar odun, dizi dizi ikinci bir duvar gibi sırayla yığılırdı. Yaşlılar sonbaharda kışı beklerken, “Ölmez sağ kalırsak daha görürüz”, “Bu kışı da geçirirsek ölmek yok” derdi. Yoldan ıslık çalarak gelip geçen Ali abiden özendim ve ıslık çalmayı o duvarın dibinde, öğlene kadar uğraştım da öğrendim. Bilmeyene kolay iş değildir. Bir tanesini çalmayı becerdin mi, artık her çeşit ıslık emrine amâdedir.

Kebap şişi ve kebab tahtası evin yan duvarında, kebab satırı mutfakta, ocak yanında dayalı vaziyette sabırla kebab beklerdi. Biz de beklerdik. Oğlak kebabı döner döner, kızarıp pişme rengini alır çitil çitil yarılar ve yağı, altına koyduğumuz kalaylı bakır siniye damlaya damlaya birikir, ekmek banılır yenirdi. Kebab da şişten çıkarılır, kebab tahtasında parçalanır, sonra da tadından yenmezdi!

Kimi geceler aydedenin şavkıyla gündüz gibi aydınlanırdı, yıldızlar silik olurdu. Çoğu zaman da gökyüzünde yalın karanlıkta, Samanyolu ve yıldızlar tane tane parlar; gece bilmece gibi delik deşiktir. Samanyolunu görebilmek bile mutluluk sebebiydi. Yıldızlar olmasa karanlığın bu kadar derin olduğunu nereden bilecektik.. 74’ te Kıbrıs Çıkarmasında ışıkları söndürdük, pencereleri de kartonlarla kapladık, yaz aylarına denk geldi, bir zaman da korka korka bahçede kaldık, manzara gibi doya doya seyrettik gökyüzünü. Kendimize bir yıldız seçerdik. Yeterince beklersek bizim için de bir yıldız düşer; dileğimiz hazırda değilse yıldız boşa düşerdi... Sabah güneşle beraber yıldızlar silinir, tertemiz bir hava ciğerlerimize sinerdi. Gökyüzü daha mavi, bulutlar daha beyaz, ay daha yakın, kıprek kıprek ışıl原因 yıldızlar daha parlak ve gecenin rengi daha berraktı.

Evin önünde renk renk göz boyayanaslan ağzı, su nanesi, horoz ibikleri, kadife çiçekleri, adalyalar, ıtırli çiçekler olur. Sarı vita kutusundan, yağ tenekesinden, toprak bardaktan, testiden bozma saksılarda sardunyalar, kış çiçeği, küpeli ya da karanfil yaşardı. Bir de peslivanları ırlayıverdin mi kokusu her yeri sarardı. Ev içinde küçük bir saksıdan uzayan ipe kılavuzlayıpevde dolaştırılanuzun sarmaşıklar vardı. Misafirlikte beğenilen bir çiçek olursa; bir dalcık koparılır, ıslanır, kökü çıkınca saksıya alınırdı.

Avlu kapıdan girince sağda 1 metre yükseklikte, dikilip sabitlenmişborunun ucunda sarı pirinç çeşme vardı. Kışın çeşme sık sık donar, buz tutardı. Çıra ile ısıtır, akıttırdık. İslenirdi. Geceler ayaz, sokaklar karanlık olurdu. Soğuk sakıratırdı. Kar aralık ayı sonu ocak ayı başlarında nadiren yağardı, kardan adam yapardık, burnuna havuç bulamazdık. Soğukta yanmasa bile yanıyormuş gibi, sobanın başında dinelir dururduk. Şapka niyetine kar maskesi takardık.

Bahçemiz dört mevsim farklı, evin önü her mevsim bahardı. Toprağı bereketliydi. Tohum, toprak, inek tersi ve keçi gübresi, bir de suladın mı; ne eker dikersek, onu fazlasıyla biçerdik. Fideler pazardan alınır evimizin harımına, çeşme tarafına yakın dikilirdi. Önce can suyu verilir, sonra da çapa çapalanır, su sulanırdı.. Her hali gözlenir, olmuşsa tadı kaçmadan dalından alıp yenilirdi. Büber, ince uzun badılcın, saltalık, çekirdekli uzun ve kart görünümlü fakat tazecik balme..Domatesin dalı çiçeği sarı tozları, en güzel parfümden güzel kokardı... Fasulyenin dikilen sırığa sarılıp yükselmesi, sonra çiçeklenip fasulye dökmesi, ondan da hasillaşı yapıp yimesi pek güzel olur. Domates dibinde semizlikler bedava. Bahçedeki çeşmenin ucuna takılı hortum; o arık senin bu garık benim sebzelere can vermek için gezerdi. Güneşin altında kalan hortumdan su içmeye kalkardık; sıcak olurdu, lastik tadı suya karışırdı. Eski tohumlar bir bez veya gazete kâğıdı içinde duvar kovuklarında saklanır, zamanı geldiğinde tohumdan dala nasıl geldiğini gün gün izlerdik. Eskiden acıkır yerdik, ne yediğimizi bilirdik. Biber biber, domates domates gibiydi. Muz muzdu, portakal da portakal. Meyve sebze, tadı için yenirdi. Potasyum, glikoz, karbonhidrat, protein, vitamin ne demek bilmezdik, kimsenin umurunda da değildi.

Ekiz çaalenin dibinde bir kümesimiz vardı. Horoz ötünce sabah olurdu! Ablamın evindeki masa saatinin içindeki, zamanı yiyen asabi gork tavuktan bizim de vardı. Korkar biraz uzak dururduk. Bir yavrulu tavuk ve çevresinde ordan oraya koşuşan 8-9 yavrusu.. Yemeyip yediren, bir taraftan sağı solu kollaçan eden, bir taraftan yeri eşleyip deşleyen, ağzında sürekli gork gorkla gezen, bahçenin altını üstüne getiren bir telaşlı tavuk. Hele bir de yem bulup da yavrularını çağırması yok mu! Yavruların bu çağırmaya koşarak gelişi tam annelik manzara.. Tavuk mu yumurtadan yumurta mı tavuktan! tabi ki yumurta tavuktan, civcivler de yumurtadan..Birkaç ay sonra o civcivler bülüş haline gelir; içlerinden biri de horoz çıkardı.

Tavuk yumurtayı rastgele yerlere bırakmasını diye beyaz yumurtaya benzer beyaz bir fol taşı bırakılır, yumurtlayacağı yerin adresi verilir. Sonra yumurtladığını duymayan kalmaz, bir yumurta için ortalığı velveleye verir. Bu alarmdan sonra, yumurta soğumadan folluktan alınır. Çok güzel yüzlü bir gelincik, bebek yüzlü katil gibi, bir gün gelir tavukları bir gecede yere serer. Bir tanesini de şahit olarak canlı bırakır. Koyun keçiyle, köpekle arkadaş olurduk. İyi bakar, güder sular, çalı keser gelir, yaprak sıyrır verir. Kırkım makasıyla ya da goca sındıyla tiftiğini kılını babam keser. Kalıp sabunla tertemiz yıkar. Koyun keçiden kurbanda ayrılır, hem ağlar hem de yerdik. Köpeğimizi de bir gün gelir muhakkak belediye zehirler. Biraz yas tutar unutturduk. Karabaşımız ne güzeldi. Her yere peşimizden gelir, bir yerde uzun süre beklesek o da bekler. Evden bizimle çıkar bizimle döner. O da zehirlendi;üzüntüyü acıyı unutmak da nimet!

Babamın köyden getirip evin pencere önüne kurduğu düven, uzun zaman bir ümit çalışmayı ve çul, çuval, heybe, harar dokumayı bekledi; onu gördükçeköyümüz hep akılda dururdu. Bir zaman sonra o da zamana yenildi yok oldu gitti. Köyümüz de gözönünden çekildi!

Kendimi o bahçede canbaz tişörtümle üç tekerli velesbitin üstünde hatırlarım. Babam Karacasu'ya gelip gösteri yapan ip canbazının üstündeki tişörtün aynısından aldı;hemen giydik biz de canbazlık denedik ama tişört işe yaramadı! Bir varmış bir yokmuş deyince aklıma hep o bisiklet gelir. Daha binmeye doyamadan birden ortadan kayboldu.Dinamolü bisikleti hayal bile etmezdik..

Fazlı amcaların evi tarafındaki köşede, her bahçede olduğu gibi, bahçeden çıkan taşların atılıp yığıldığı taşlık vardı. Bahçelerde taştan çok ne vardı! Orda fazla oynanmazdı. İlan, çiyen, kıstırğaç, guyruklu taş altında hazır.

Evin arkasında Neslen teyzenin evi vardı. Neslen teyzenin, bileğindeki bakır yel bileziği sanki nazarlık gibiydi. Çoğu zaman evinin önünde düşünceli otururdu. Büyük oğlu Ramazan'ı babam severdi. Biz de severdik. Neslen teyzenin evinin arkasında ve sonrasında bahçeler, Körtekeliler... Duvar duvar, bahçe bahçe yaylaya doğru uzanırdı.

Bizim evin bahçe duvarı Neslen teyzenin evi tarafından başlardı ve sıra sıra badem ağaçlarımızın yanındaki duvardan sonrası da dünürlerimiz eviydi. Neredeyse kendimi bildim bileli dünürlerimizdi. Onlar da bizim öteyüzden geldiğimiz gibi Posof'tan gelmişlerdi.

Ablamın düğününden hatırımda kalanlar; yıl 1973, evin arka bahçesinde, bıçaklarla "Kekliği düz ovada avlarlar" oynandı. Bir hafta önceden çiğdem, mantar tabancası, mantar, torpil, çatapat alıp düğüne kadar sakladık. Yuvarlak tel yapıp arasına mantar yerleştirip, atarak patlatıyorduk. Köyden akrabalar geldi. Fotoğraflar çekildi. Turgay'ın da sünnet düğünü vardı. Fazlı amcanın güzel gülümsemesi hep aklımda kaldı. Çok güzel hayatlı, altı üstü odalı, ayrı mutfaklı bir evleri vardı. Onların da ev önünde zeytin, şeftali, ayva, meyve ağaçları vardı. Şahsiye teyzenin sesi kulağımda. Yaptığı bişi, hinkal, ketenin tadı damağımda. O tarafta fazla dolaşmazdım. Eniştem görür, en zor soruyu sorardı. Hani bilgisayara sormuşlar da sayarken bozulmuş denen soru! Ne var ne yok? derdi veya Naber? Cevabı yoktu. Utanmak da vardı. Sonra sonra ablamgil,-haberler Günaydın'da deyiver geç dedi. Artık cevabı buldum! Haberler Günaydın'da deyip kurtuldum! Şahsiye teyze beni severdi, bir yaz başlangıcında yaylaya götürdü. Oturak Yaylası'nda bir hafta misafir kaldım. Tatil kitaplarındaki hikâyeler gibi, bir hafta yayla hayatı yaşadım. Oradaki çeşmenin suyunun tadını, dalları dayaklı elma ağaçlarını, elmaları yemesinler diye domuzlara teneke çaldığımızı, ulu çınarların dalındaki uçan salıncağı ve altındaki çimenlerin üstündeki huzuru hiç unutmadım.

Turgay'a ilk kravatı bağlattık. Ne zor işti. Bu gün gibi hatırlarım ortaokula gidecektik, fotoğraf çekilecektik. Babamın kravatını eline alıp, bağlayıverecekti, bülbül yuvası olsun mu? demişti. Evlerimizi ayıran uzun bahçe duvarının hafif yıkık bir yerinden, gide gele biraz daha

yıkılınca yol oldu, dünürlerle geliş gidişi kolaylaştırdık. Onların avlu kapısını kullanırsak yeni bir mahalleye bile çıkardık. Zınc oynadığımız iskambil kâğıtlarını uzun süre o kapının duvarının üstünde sakladık. Bizi ayıran bir tek duvardı ama avlu kapıdan avlu kapıya gitmek için bir mahalle dolaşmak lazımdı.

Onların evinin ötesinde hocanın evi vardı. Hayal meyal hatırlarım. Birkaç kere gördüm hocayı. Sonra bir zaman ayşe ve veli adında kalanlar da oldu. Bahçesinde yaşlı ve büyükçe, gövdesi kalmış bir dut ağacı vardı. Bir leylek yuvası vardı, bir iki sene üstüste yuvaya leylek geldiğini gördüm. Sonraları onlar da gitti! gidiş o gidiş bir daha dönmediler. Bakan eden olmayınca, zaman hocanın evini ağır ağır harap etti, tavanı ağır geldi, göçtü ve nihayet hikâyesini bildiğimiz bir yıkıklık! O sokak da çıkmaz sokaktı. Hocanın evinin arkasında bahçe içinde temeli ve duvarı belli belirsiz taş yığınları, ev yıkıntıları vardı. Dünürlerin avlu kapısından çıkar çıkmaz Kâmilalilerin evi başlardı. Ahır kapısı o sokağa açılırdı. Kapkara sinirli bir köpek, adı da yanlış hatırlamıyorsam araptı ve hep o ahırdıydı, görmesek de orda olduğunu bilirdik. Karanlık bir ahır içinde çilli kırçilli bir beygir. Ali Işık Efe hep atın üstünde ve bir efe kıyafeti içinde aklımda kalmış. Milli bayramlarda muhakkak görürdük. Bana göre orası Ayhangilin eviydi. Yanındaki sulama havuzu içinde Dandalaz'dan, Ahmet Deresi'nden tuttuğumuz kaya balıklarını, sazanları bile besledik. Havuz ve çeşme problemlerinde hep o havuz aklıma gelirdi. Hocanın evinin yanındaki Kâmilalilerin ahırının yanından arka taraftaki bahçeye; duvar dipleri hayıtlı, çiçeklerinin üstü hep arılı, ince yoldan korka korka geçerdik. Yıkıklık üstündeki en güzel çilli mor inciri her sene, vakti gelince ziyaret ederdim..

Gerisin geri dönelim. Yıkık duvardan içeri kendi bahçemize girelim. Yol ettiğimiz yıkık duvarın yanında bir ahır vardı, tam sallangaç kurduğumuz uzun çaalenin dibinde ve içinde katıra yakın iri bir siyah eşek de vardı. Zaptedemeyiz diye, değirmene giderken o eşeği hiç istemedik. Uysal eşek arardık.. Uysalına bile güven olmuyor, bir gün değmana giderken bindim bir koştı! çilbirinden çekip çüüüüüü çüüüüü..düşük! ama biz indik diyelim artık, bir daha da binmedim. *“Attan düşene yatak döşek; eşekten düşene kazma kürek”* diye boşuna dememişler. Epeyi şanslıydım, bi yerimize bişey olmadı. Sincap gibi ağaçlara çıkardık, uzun çaalenin ta tepesine çıktım, çıkması ne kadar kolaysa inmesi de o kadar zordu. Sıypınarak inerken, çıkarken çaktığım çiviye unuttum ve aklımda bir acı ve karnımda ameliyat izi gibi bir anı kaldı. Demek ki her çıkışın bir de inişini de düşünüp, hesaplamak lazımdı.

Evden bakınca, ön taraftaki evlerin arka duvarları boylu boyunca bizim bahçe sınırlımızdı. Sırasıyla en solda Alemlerli Döndü'nün evi vardı. Hemen yanında yine arka duvarı bizim bahçe duvarı olan Eyüp Fatma'nın Efkangilin evi vardı. Arka duvarda yine ışık girsin diye yapılmış ve açılıp kapanmayan bir penceresi vardı. En sevdiğim topan çaaleye yakın. Topan çaalenin dibinde tahta sandalyede oturur vaziyette dedemi hatırlarım. Ablamgillerin bir sürü ısrarlı sorularla beni konuşturup, verdiğim cevaplara gülmelerini ve aynı ağacın dibinde halamın oğlu Aliksan Abi'nin yaralı bir serçenin yarasına gress yağını sürer sürmez kuşun pır diye uçup gitmesini de hatırlarım.

Sıradan devam edersek hemen sonrasında Işıklarlı Ayşe'nin evi vardı ama sanki hiç evde yoklardı. Yanında yine aynı sırada daha çok Halil dedenin bahçesiyle sınırda Ziyaların evi vardı. Yaylaları en yukarıda dağa yakındı. Kırkta bir ve genelde akşam vakti, ev oturmasına giderdik. Akşama size geleceğiz dendi mi reddedilemezdi. Kimse gelmeyin diyemezdi; gelmeyin dense bir daha hiç gidilmezdi. Milletimizin bir özelliği de misafirperverlikti. Misafirlikler beklentisiz, zahmetsizdi. Çay, şeker, kolonya sunulur. Çay da çok şekerli içilirdi. Çayın hepsini içmek ayıptı, o yüzden en tatlı yeri içilmeden kalırdı. Ailece çoluk çocuk hep beraber oturmaya gidilir, sohbet edilir, gelinirdi. Misafir umduğunu değil bulduğunu yerdı. Çok uman az bulur denir; çok uman olmadığından az bulan da olmazdı. Misafirliğe gidilince şeker almazdık, kucağımıza bırakırlardı, elimizi açmazdık, kolonyayı kafamıza dökerlerdi. Tembihliydik kıpırdamazdık, evin çocuğu da yoksa uykumuz gelirdi, sanki resmi ziyaret gibi.. Çocuklar bazen misafirlikte uyur kalır; ama kucakta götürülmez uyandırılırdı.

Sağ taraftaki duvar, boylu boyunca Tatlı Halil dede ve Fatma ninenin bahçe ve ev duvarıydı. Arkasını ezberlediğimden, sanki duvar saydam gibiydi. O duvarın beri tarafında kardeşimin bakımlı mini bahçesi vardı. Toprağı çapalar, taşı ayıklar, gelberiyle tesviye eder; madinoz, arpa, buğday ne ektiyeşe maşallahlık ürün alırdı.

Avlu kapımız, büyük iki kanatlı, üstü kiremitli çatılı, korunaklı, tek kanadının arkası dayaklı, genelde kapalı olur, gerekirse arkadan tırkılanır, gerekirse iki kanadı da açılırdı. Yanında beyaz dut ağacı vardı. Hemen kapıdan çıkınca sağ taraftan bizim evin arkasına, Neslen teyzenin evine doğru giden bir yol ve idareten bahçe kapısı gibi bir kapı vardı. Çıkmaz sokağın sonu doğrudan o eve çıkardı. Sağda çapraz karşıda ise Kır Bekçisi Hasan amcanın evinin kapısı, aynı bizim evin avlu kapısı gibi. Biraz ötesinde bir mayhoş bahar elması ağacı vardı. Küçük küçük elmalar yeşilli kırmızı. Hasan amca yeşile çalan açık mavi,paçaları dar düğmeli, üniforma gibi ingiliz pantolonu giyerdi. Kızı Fadime ve oğlu Cengiz vardı. Fadime abla, Yıldız Bakkalından bir mecmua al gel dedi. Yıldız bakkalın önünde, evlerde çanak tabak dizilen çanaklıklara benzeyen raflarda dergi, fotoroman, Teksas, Tommiks vardı.Gittim aldım geldim. O değilmiş! fotoroman istemiş. Değiştirmeye gittim o yol uzadıkça uzadı. Cengiz abi sapan yapmayı öğretti, kendisinin kıl örme bir sapanı vardı, taş içine koyar merkezkaç gibi salları salları bir ucunu bırakınca taş fırlar giderdi. Çok yamandı. Yolun ortasında uzanmış güneşlenipduran bozyürük yılanını kuyruğundan birdenbire tuttu; döndürdü döndürdü fiydırıp attı. Yılan badem ağacında asıldı kaldı. Sonra gittiler, giderken bana halk ansiklopedilerini verdi. Halk ansiklopedileri çok ilginçti, aylarca okudum; okurken eskittim. Onları gittikten sonra bir daha görmedim.

Evden çıkınca Halil dedenin evi solda arada 30 - 40 metre kadar toprak irim ve sağda Güllü teyzenin incir bahçesi vardı. İçinde zeytin, badem, nar ve erguvan ağacı da vardı. Bir de hiçbir yerde olmayan kınalı çok tatlı yuvarlak delice gibi bir cins üzüm,bir yandan zeytine sarılır bir yandan da duvardan hafif sarkardı. Güllü teyzenin bahçesinin seviyesi ve duvarı bize göre yüksekti. Şaşırtıcı şekilde incir bahçesinde, denizden çıkması gereken deniz minaresi, deniz kabukları bulurdum. (monetaria annulus eskiden para olarak kullanılmış) Deniz kabuğunu kulağımıza tutardık, bize denizden duyduklarını fısıldardı. İsterseniz deneyin görün! Badem ağacının dibinde her yıl aynı zamanda parlak yapraklı sarı papatyamsı çiçekler açardı. Bahçeye girebilmek için duvara çıkmak yetmez, biraz da cesaret gerekti. Hemen bizim kapıdan çıkar çıkmaz sağda, duvar yapılırken yerleştirilmiş bir eşek binme taşı vardı.Duvardan bir hayli çıkıktı. Oradan duvarın üstüne çıkar, Halil dedenin evinin çatısının altındaki toprak tavana bakardık. Saplı ve büyük bir mermer rulo vardı. Toprak damı düzleyip pekiştirmek içinmiş; biz o zamanlar onu bir dudağı yerde bir dudağı gökte gararabın tokmağı sanırdık. Gece zifiri garanlıkta o tehne irimden mecburengeçerken korkardım. İslık çalar koşardım; yine de ensemde bir nefes eksik olmazdı! İnsan bilmediğinden korkarmış karanlıkta bilinen mi var!! Bizi oduncu alıp çuvalına gatıp götürecekti. Bohçacı garılar gaçırıp dilendirecekti. Alıcı guşlar alıp götürcekti. Omacı da gelmedi. Hayâl edip korktuğumuzla kaldık. Kendi dünyamız vardı ve bize göre masallar gerçek gibiydi..Bir varmış bir yokmuş girdabında dönerken, ne zaman büyüdüm. Dile gelecek diye beklediğim hayvanlar gelmedi dile, hep korktuğum devler, umacılar, öcüler, anka kuşu, kaf dağı, uçan halı... Olmaz dedikçe oluverenler, insan kokusunu alan dev oğlu ve insanı kurtaran merhametli ana devler. Gökkuşağının altından geçmek, dört yapraklı yonca ... Ne kadar olmaz varsa hepsi bize geçtekti. Büyüdükçe ve onlara olan inancımızı azaldıkçabizi terkedip, kaybolup gittiler..

Her anlatılana inanırdık. *“Yağmur duasına çıkılırken, sadece bir küçük kız çocuğu elinde şemsiyeyle gelmiş denir.”* O kız gibiydik biz; çocukluğumuzda şimdikilere göre biraz saftık. Okuyup dinlediğimiz masallar ve Tatlı Cadı dizisi de ateşe benzinle giderdi! Bakarak kaşığı eğmeye, düşünerek lambayı söndürmeye çalışırdık. Karanlık gecelerde aydede ve yıldızlar da sanki biz yürürsek yürür, durursak durulardı. Gazoz şişesinin suyu boncuk boncuk nasıl çıkabiliyordu şişenin içinden! Şaşırdır kalırdık.

İrimden Sarıtaş’a çıkarken Güllü teyzenin bahçesinin sonuna doğru dallarının bir kısmı yola sarkan kızıl içli bir incir vardı. Mevsimi gelince önce ağaçta tek tük erer, ilk eren incirler çok kıymetli olurdu. Birkaç hafta geçince hepsi erginleşir, toplanmadığından ve Güllü teyzeden korkumuzdan, yiyen de olmadığından yola dökülür, akar kokardı. Yerler saksak olurdu. Çakımız olsaydı dibindeki çıvgın incir dallarından iyi düdük yapar, ayrıca karakalem düzer, piyama yontardık. Benim çakının sapı boynuzdandı, Eczacı Rıza’nın annacında yayımbacının önünde, her pazartesi beni beklerdi. Takkalı’dan dondurma almaktan, buz gibi çelik gibi Afrodisyas gazozdan, çitir gevrekten

çakıya sıra gelmedi. O yüzdendir belki o kadar çakım varken; hâlâ güzel çakılara bakarım alacakmış gibi.

Sarıtaş'a doğru irimin genişlediği yerde, hemen solda bir çakmaktaşı yığını, bir kaç metre sonra Halil dedenin evinin avlu kapısı, yanında duvar dibi boyunca uzanan, divan gibi sıralanıp düzenlenmiş kayrak taşların üzerinde ak sakallı Halil dede güler yüzüyle otururdu. Babam Halil dayı derdi. Eşğini kaybettiği için babasından korkusuna titremeye başlamış; konuşmayı, anlatmayı severdi. Bu yolları biz döşedik derdi. Askerde kel bi çalı gurtardı beni; gurşunlaa üstümden geçti derdi. Yayla bağı vardı. Yazın bahçesinden domates biber eksik olmazdı. Tek göz toprak damlı evdeydi. Domates biber ekmek ve soğan parlar; çok iştahlı yerdi. Yeni yesek, tok olsak dahi yiyişinden canımız isterdi; evde onun gibi yapardık tadı gelmezdi! Çiçekli yemeği derdi, biz akbaş derdik, karnıbahar oldu sonradan. Bazen söylediği "*Balmeyilen badılcan, ben askere yazılcan, askerden de gelince, fidan boylu kız alcam*" diye bir manisi vardı. Yarın için gökyüzüne Karıncalıdağ'a doğru bakar, hava durumu tahmini yapardı. Mevsim durumu tahmini bile yapardı. Ayva çok oldu kış zor geçecek derdi. Halil dedenin ne kadar kalınsa sesi, Fatma ninenin o kadar inceydi. Fatma nineyi gülme krizi tutardı, Halil dede kızardı.. Ablamgiller titremesinden dökülmesin diye, çay bardağını yarısı bitinceye kadar tutuverirdi. Uzun uzun otururduk. Fatma ninenin televizyondaki haber spikerinden nereyi dönsem beni bakıpduru diye utanması hep aklımdadır. Kızları Zehra teyzeyi çok severdim. Zehra teyzenin oğlu Yaşar'la beraber oturdum, çok yemeğini yedim. Gözleri seçemezdi Fatma ninenin. Biz onu severdik; o da bizleri evladı gibi. Onları şimdi bile hep orada, o günlerdeki gibi hatırlıyorum..

Yavrılı tavuk gibi en önde Tatlı Halil dede arkasında biz olurduk; elimizde ip, birimizde tahra tin tin tin giderdik. Sırtımızda süpürgelik, iğdin, çalı çırpı, çıtılgı eder; yüklenir, dönerdik. İrim kekik kokardı. Fatma nine midesi karnı ağrıyanlar için kekik suyu yapar, eski rakı şişelerine koyar satardı. Kekik suyu yaptığı yer, evin hemen yanında üstü açık dört duvar, bir ocaklı yerdi. Kocaman kalaylı bakır kazan, toplanmış yığılmış kekik dalları ve yığılmış istiflenmiş şişeler olurdu. Halil dedenin bahçesindeki çatlak narlar ve duvar dibinde her sene aynı zamanda açan koyu mavi sümbüller gözümün önünde ve kokusu hala burnumdadır ...

SARITAŞ DİLE GELSE...

Sarıtaşa doğru, sağ tarafta kendiliğinden çıkmış Karacasu'da nadir görülen çok büyük bir çitlik ağacı vardı. Bazı zamanlar dibini birden bire peydahlanan kanatlı karıncalar sarardı. Ve biraz sonrasında sağda Karakuzu Eyüp amcanın babasının evinin avlu kapısı vardı. Duvarları çok yüksekti. İçeriye birkaç kere kapı arasından gördüm. Ev yeni olsa harika bir evdi. Avlu kapı neredeyse hep kapalı olurdu. İçinde kalan yoktu. Esrarengiz, ıssız bırakılmış, bir yerdi. Onun kapı karşısında köşede Nazmiye teyze otururdu. Onlardan önce oturanları hayal meyal hatırlıyorum. Evin kiremitlerinin altındaki tahtaların arasına serçeler yuvalanırdı. Artık alıştığımız ve dinmeyen serçe cıvıltıları çocuklarıkiyle karışırdı. Serçe yavruları, yavruağzı renkli ağızlarını açmış vaziyette annesini beklerdi. Yuvadandan düşenler içimizi acıttırdı.

Hemen sonrasında dört yol ağzı ve mahallenin ortası sayılabilecek bir yerde Sarıtaş dediğimiz yer vardı. Yollar burada keşişirdi. Toplanma noktası gibiydi, mahalleli buradan geçmek zorundaydı. Çarşıya doğru aşağı çeşmeye kadar sokak, huni borusu gibi uzanırdı. Serin olurdu daima esinti vardı. Kendi yok artık, adı kaldı. Tek parça eski televizyonlar büyüklüğünde, üst yüzeyi düzgün Sarıtaş, Necdet amcagillerin evinin köşesinde duvar dibine dayalıydı. Yanında oturmak için birkaç taş daha ve çaprazındaki köşede de büyük kayrak taşlardan oturacak yerler yapılmış.

Dört yolun iki çaprazında akşama doğru oturulur, gelen gidene hal hatır sorulur, selam alınır verilir; olmadı, gönderilirdi. Konu aramadan bulunurdu, ne sohbetler olurdu. Elimizi çiğdeme kaptırırdık. Büyük büyük konuşurdu. Bize laf düşmezdi; biz dinlerdik. İhtiyarların doğum tarihi 1300'lü yıllardı. Onlar liraya da kuruş derdi. "Bir şeyi basitçe anlatamıyorsan, yeterince anlayamamışsındır" denir. İnsanlar atasözü deyim bilir, az konuşur, basitçe zoru anlatırdı. Sağduyuları gelişmişti. Çünkü onların anlattığı, yaşadığından anladığıydı.

Sarıtaş'ın bizim eve kıvrılan köşesinde ayak basamak yerleri olan beton direkli sokak lambası vardı. Lambası körez körez yanardı. Akşama kadar gelen geçen gözaltında olurdu. Oturan kimse geleni gideni bilirdi. Geçti mi desen söyleyiverirdi..Selam vermek, sohbet giriş lafı gibi; Gelipbatı mısınız? Gelikgeli misiniz? Gelipyörütü müsünüz? denirdi. Gidene de gidikgidee misiniz? diye sorulurdu. Gidipdurur, gidipduru, gidipvarır, gipibbarı, gidipbatırı, gidipbatı,gidipyörür, gidipbörü,gidipyörü, gidiyoru, gidiyor.-yor eki nin her türlü var bizde, her halde yürümekten geliyor...

Sarıtaş dile gelse size neler anlatır neler.. Duyduklarından bazılarını olduğu gibi söylesin...
“Nee gonşu, yaaliden mi geliggeliisiniz?”, “Yaaliden geliggeliriz ya!”. Giderayak uzaklaşırken
“Selam al git bubana”, “Edelim aleykümselam” denirdi. “Aaşamovtu galıbalıg artar”,
“Nişleepdurusunuz”, “Ocaaatütesice”, “Öngücü, önünde sonunda”, “Hadeendi bakalım garik”,
“Deendi ha!”, “Höölü hurdan anarı gidikgideedi ya!”, “Çayı goyugoyun, bu aşam sizi geelceez”,
“Guru galıbalık bazaryeri bütün, heç alış veriş yok, insan çok”, “Kedi köpek sigmiş kokupduru ağacın dibi”, “Guru guru çay içtik, insan yanına püskevit bari koyar biraz”, “Sorar sormaz şakkıdak bildi”, “Yaaliden aşarı eneecken denk geldik; merhabalaştık, su sulumaya gidibbalaamış”, “Falanca öyle demiş, feşmanca böyle demiş”, “Daha kaçamadan oracıkta kıstırdılar hırsızı”, “Falan fişman deyipdurulardı”, “İki senedir görmeeyom küsdüğümü bilen unuduveemişim, sarıldık sarmaştık”,
“Höölümbeesi kescesin buna”, “Biyerinize bişee olmasın! nacak dönüveri”, “Biz de insan evladyız, biz ağaç govuundan mı geldik”, “Galburbastı yapıveedi bi hora geçti”, “Gatibek sööledim”, “De gidiabem de”, “Gücüme gitti”, “İmanım gevredi”, “Annında ne yazıyosa onu yaşeeceesin, seni düşen ya sabır ya şükür”, “Sinekler başına çokuşmuş”, “Yılan elbisesi bulsun yisin bu çocuğun çilleri geçer”, “Yara gabuk baalımadan eyileşmez”, “Sen sarıvee benim gözüm baymeyoo”, “Sevesen gülümüne değil ölümüne sevcesin”, “Helal süd emmiş birini bulalım da başgöz ediverelim”, “Eee gız evi naz evi demişlee, olcak o gadaa”, “Bu vakitten soona neyniyem garik parayı pulu”, “Gapbe gençlik! yar olmadı, geldi geçti”, “Menevşe kokulu yârim şarkısını bek severim”, “Nerde galdınız yav! ağaç ettiniz adama, yola baka baka bi galdık”, “Nereyi gidiggideen; daabi gözüm gördü bi gözüm görmedi”, “Çok görceem geldi, burnumdu tütüpduru kokusu”, “Ekmeelen gatık edin, garınız doysun”, “Ağzını şapıldata şapıldata yeme, yarın bi gün ele garışcasınız, ele güne garşı mahcup oluusunuz”, “Uyku dutmadı, sabaha gadaa debelene debelene bi galdım”, “İki insan yüzü görelim deye bazaayerine çıkdım”, “Aasaplarım bozuldu, bazaayerinde godum yörüüyüverdim”, “Alcalı beleceli bi elbise giymiş gezipduruudun çarşıda gördüm”, “Kedi her zaman pilav yimez”, “Çekirge bir zıplar, iki zıplar, üçüncüsünde yakalanır”, “Eveli ilençler geçkin olurmuş”, “Damlayı damlayı göl oluu, göl olmazsa çöl oluu”, “Çağırılırsa gitmeveriz, çağırılmazsa küsüveriz”, “Süzügeçden geçirdim hepsini”, “Üstüne accık havuç hırçivedim, saltanın dadı geldi”, “Bene mi sordunuz da ettiydiniz”, “Sermayeyi kediye yükledik”, “Elde yok avuçta yok, elin eline bakıp duruz”, “Gııı gözü körolmayasıca”, “Huzuru mahşerde hesabını veriisin garik”,
“Bu sene elma yiye yiye bi galdık, elmayı garkolduk”, “Zerhoş gibi gaba gaba gonuşupdurma”, “Öyle görüdüğüne ne bakıyon, galıbının adamı değil o”, “Karpuz gabak çıktı”, “-Meemeet -Eyyy- Geliiken öndeki pamuk çapasını aagel”, “Topan badılcandan galleaşı olmaz de mi bizimgız”, “Endaze börülcülerini tapladım, bi okka gadaa geldi”, “Onun bubası da ikigarılıydın”, “Bu çocuğun iki tepesi var, iki evlencek yalım”, “Ocaaağı sönmeyesi”, “Ünneverin gelin hunun bubasını evinden”, “Nebeenne demişlee, neyneecen sen”, “Muzırlık yapmeen bak, öneye getirtmeyin hindi bene”, “Yaneye geliggeliriz”, “Gatiyen söölümem”, “Yukalar büsbütün ımsımış yinmez gaari”, “Ayaam yaygıya dakıldı, nerdeyse düşeyazdım”, “Yaygıyı yazıverin yere, üstüne bi çapıt minder goyun oturun”, “Denkgeliş fiydırdım gitti”, “Sen beni ne körleyoon”, “Beni yansleep durma”, “Şaka yaptık bee şaka! aslı astarı yok, inanıveriisin soona bi yoo! iş açma başımıza”, “O gökgözlü çapar çocuk, ne pisboğazdır o!”, “Senet sepet istimez, sözümüz söz”, “Hadan uğurola bakalım, gülügülü gidin”, “Adamı candarmılar palaz pandırız sepetlemiş alıggitmişleer”, “Tavukların önünü gırık gusık bişeyler, accık yiigi atıverin yazık günah”, “Balmeaşı gorugeeşisiz yinmez”, “Badılcanlar kırçıl kırçıl olmuş gartımış, tohumu geçmiş”, “Saltalıklar suyunu çekmiş purşamış”, “Yumurtular cılkımış”, “Garınca gararınca, azı garar çoğu zarar”, “Etin kefini almazsan dadı olmaz”, “Oğlak hu yön öte gangıdı gitti”, “O yağ şişesinin ağzını darı kemsiginlen tapalayıverin”, “Berianarı

gel bakem, bir şey devecem sene”, “Accık ötü git yanaş”, “Eyice yudum yıkadım apapak ettim”, “Sövdüm saydım”, “Şeytan çarpığı gibi”, “Dilim damağam gurumuş, karpuzu parladım yidim”, “Allah bi verdiysen bin etsin gardeşim”, “Bacak kadar boyunlan hunun yaptığı işeye bak”, “Çiğnibaşlarımdan, yarginlarımdan aşarı böörüm sabahlara gadar daş daşımış gibi aaradı”, “Ne gıdılanıp yörürsünüz”, “Meemet git evden o işenin üstündeki kısacı al gee”, “Çanakgale’de galan dedesinden mayış baağlandı ona”, “Çulunu çapıdını toplamış gelmiş”, “Peşkiri sermeye giderken dırbızandan düşmüş kemikleri un ufak avkılmış”, “Onu bişee olmaz! kedi canlıdır o”, “Burnumun direkleri sızılıadı”, “Paran varsa ver geç, kefil olma; soonu sefil oluusun”, “Paramlan irezil oldum”, “Doğruya doğru eğriye eğri; bende yalan yok”, “Çok laf yalansız olmaz, accık da kendimden gattım, uzun uzun anlattım”, “Parayılan olcek iş değil”, “Aşıtı galdı”, “Ahretliğimlen gavilleştik biz”, “Sevmeyince sevlimeyo, sevince sevilio”, “Bıgırcık duz godum, duzağısı olmuş”, “Elindi çımkıyılan enişaşarı goşuggideedin”, “Accıktan bulunuu gelii”, “Beni verin, ben götürüveri giderim”, “Arkamdan gelipdurmu demeyomum abem ben sene, kaç yoo söölecem”, “Ocağın alafından yüzüm dağlandı”, “Hasangaası sööledi”, “Kendin pek matah bişeemişin gibi sağı solu gınayıp durma, kötürüm oluusun bak soona”, “Arrey!”, “Kafadan kontak”, “Ganare, gabbecik, hinayet sene”, “Cehendemın dibini gadaa yolun vaa”, “Zehir zıkkım olsun”, “Hep o naletin başının altından çıktı bunlar”, “Onun daha kendine hayırı yok, başkasına olsun”, “Biyoo bakıverem dediydim oorda dinelipduruu”, “Ne deebbaan abem sen”, “Çaydan cırlangıçlan piyam getirirdik eveli çocuğukan”, “Merdimenden düşeeken bacaam berelenmiş mosmor oluggidee”, “Koflak çıktı gavunlar hep bu sene, kimisi de iğlemiş gitmiş”, “Onlan sidik yarışına girilmez, sen onlan baş mı edebiliisin”, “Çiçekli yazmanın kenarını çekivecemin bizimiz”, “Arkasından bi seğırtti, yakıladı geldi hemen”, “Yakasının kirini o gadaa çitiledim çıkarımadım, yağır bağlamış”, “Bısadımılan babıcımı goduum yerden almışlaa, aradım bakdım bulumadım”, “Accık patetiz gızardıverem dedim, dığanın yağı bütün üstümü çirpimiş”, “Yavan yavan gonusup durma”, “Dinleşilmez dinleşilmez gonusupdurma, dinleşilcek laf gonus”, “Gavgedişmeen çocuklaa, aaşam bubanız gelinci söölerim bak”, “Yayan yapıldak ta yaaleden geliggeliriz”, “O hırlı mı? Odu aynı”, “Dadını aldı gari, dadandı tilki”, “Daş atılmaz bak! Bakla gadaa daştan adam ölürümüş”, “Ummadığın daş baş yarar”, “Biri beni anıpduru yalım; gulaam çınçın çınladı”, “Gözüm seğıripduru”, “Eee annat bakalım; hayır oosun hayır gelsin”, “Elleme besbeter oosun”, “Bubası gıllıklı”, “İkiaaşamdır görünmediydi, işgillenip duruudum zaten”, “Aynı dedesinin sıması yapımış”, “Tüpü açık gomuş gelmişim gonşu, hemen gideem bari”, “Çeşme bozulmuş körtapaylan iptal ettim”, “Çeyiz sandığı doldu taşı”, “Yerinden kalkacak gibi değil eşekölüsü gibi ağır, hambal bilen kaldırımadı”, “Bodur tavuk her zaman piliç gösterii”, “Sibek gibi durma orda”, “Duymazdan geldim, arımdan seelenmeyivedim gari”, “Utanmadan garşıma geçip bi de yıllık yıllık güldü”, “Sağır duymaz uydurmuş”, “Bi gulağından girdi ötekinden çıktı”, “Çok laf yalansız olmaz”, “Orda öyle, burda böyle gonusulmaz, insanın dediği ettiği bir olmalı”, “Garık açtım”, “Tavuk paasıldadı gitti”, “Etme bulma dünyası, ne edersen onu bulursun”, “Bi sovanlan aş olmaz yaz geçmeden kış olmaz”, “Esen sabaha dooşu yattı gari”, “İki bilezik bir kafalı ödünç verdiğim. Beşibiyerdem vardı o da gitti”, “Tasalanma garik altınsızlıktan kim ölmüş yiicek ekmeğin aşın var mı şüküret”, “Üşütmüş, gözleri çapaklanmış çipil çipil bakıpduru”, “Sibek gibi dikilmiş şapşal şapşal baktı durdu”, “Ters gapça geldi”, “Tepetaklak getirdi adamı”, “Tombulcak atıp durur”, “Dediğim dedik goduğum goduk”, “Deve deveyi boynun eğri demiş, öteki seninki hırlı mı demiş”, “Gancıklık yapmak yok”, “Hazıra dağ dayanmaz”, “İki gün yatak üçüncü gün toprak, ayaktan al canımı yarab”, “Gurban etinilen düğün olmaz”, “Gızım seni sööleyom gelinim sen anla”, “Öölü deme Allah daş eder”, “Çocukları zaptı rapt altına almak lazım”, “Yimedim yidirdim geymedim geydirdim, namıkörlük yapmeeyin”, “İki harar gozak yükledim eşeğe, accık da çıra dengelttim”, “O gadaa dut yinise olcağı bu! Amel olmuş ötürüpduru”, “Tavuk düşünüpduru keselim!”, “Pek yamandır o! Eşeği sulu dereye susuz götürür susuz getirir”, “Gaçanın anası ağlamazmış dedim; ordan bi topukladım, arkamı bilen bakmadım”, “Sıçtığın yere kadar kovalar, yakalarım”, “Garısu bardaa gibi ne dizilipdurusunuz”, “Debelendi durdu, her yanları çamura belenmiş”, “Gülü gülü bi galdım”, “Gülmekleeden öldük gaari”, “O gadaa malı mülkü elen telen etti, evladın mı vaa derdin vaa”, “Gıymık gaçtı deye geldi; sırça çıkarıvedim ayağından”, “Lökeş gibi mayışmış oturupduru”, “Güccücük başınılan”, “Bi kupa su gatıve beni hu bardakdan”, “Sular gibi aziz ol”,

“Arayıvedim darayıvedim yok”, “İsdiyenin biyüzü vermiyenin iki yüzü gara”, “Kadastrocular geçerken kendi üstüne yazdırıvermiş gardeşinin hakkına”, “Ötöögün, eveli gün, dün değil dünden eveli, ertesi gün, haftaya bugünkü gün”, “Davşan dağa küsmüş dağın haberi yok”, “Yılanı başından ezcesin”, “Kör ilandan zarar gelmez”, “Çıbandan gurt gibi irin çıktı”, “Gurt mu var ne ırlanıp durun”, “Sesi garılmış kar helvası yimekten”, “Buncaazın ağzı vaa dili yok”, “Horlamayın garibi”, “Ne gahırlanıpyörün sen, duvarı nem adamı gam yıkarımış, tasalanıpdurma gaarı”, “Beni bak bakem biyo sen dedim”, “Kız evi nazevi”, “Yada yabana gız veriisen olcaa bu”, “Guluguluğuş öttü durdu dün gece, birine bişee olcak yalım”, “Gumburguşunun eti yinmez”, “1 kilo Davul tozu 2 metre minare gölgesi al gel”, “Çakal yapışmış gibi çırgındı”, “Ayağını bi sürüdün geldin, iki saatte bi haftalık müşteri geldi”, “Kaç para duttu borcumuz”, “Hava accık tavsadı yola çıkdık”, “Sinirse bi adamıdı”, “Gaillesiz adam, dünya yansa, üle ne oluyor deye dönüp bakmaz”, “Haccı gitti geldi, ilk zaman düzeldiydi, gel zaman git zaman eski tas eski hamam gene aynı adam”, “Hemen goştum vardım peşinden yetiştim”, “Elceezlerimilen ayıkladım bişirdim”, “Aklımı oynatmadığına şükret”, “Ödüm koptu”, “İnce hasdalık bulmuş”, “Selası verilipduru, sırasını savdı”, “Hak vaki oldu”, “Ölenilen ölünmez, ölümlü galımlı dünya, emir Allah’tan”, “Allah sıralı ölüm versin”, “İrahmetlik eyi adamıdı, daa bazarertesi günü gonuştuk bişeyi yoktu”, “Yazık gadersizimişçok çeki çekti bu çocuklaa”, “Anasını sevmeyen danasını da sevmezmiş”, “Bilipdurum tabi, bilmeyomum sandettiniz”, “Vakti saati gelen gitcek”, “Bi ayaamız çukurda gözümüz toprağa bakıpduru”, “Burnumu toprak kokusu gelipduru”, “Gitti vaadı bilen çoktan”, “İhıldadı sabahları gadaa, hasta yalım”, “İki seksen halebişi gibi uzattı”, “Huylu huyundan vazgeçee mi”, “Amman deyem çocuum, uzak dur”, “Yaşın gadar çekceesin aarisını, ayaan burkulduysa”, “Burkulan yere tarnayı bişir lapa yap ılıkken sar yat, sabaa gadar bişeyin galmaz”, “İlleş gibi kokmuş”, “Aklıcığına eyice yeeleştir”, “Soğanlı yahnibakır haranıda odunlan bişese eyi oluu”, “Taze taze çiğ badılcını acur gibi yidik”, “Üstbaş alıggeliriz bazardan”, “İki tokat çıkarttı suratına”, “Şakmarı yiince aklı başını geldi”, “Hepbidek kalkdık yürüyüvedik”, “Gözümden sakındım, el üstünde duttum; hindi yapıdığına bak gari”, “İzmir’de üç gün yaşattı beni”, “Aaşam ezenninlen bi geldiler hala oturupdurula gitcekleri yok yalım”, “Yok yatıya galmayız gitceez biz”, “Gan ter içinde galdık”, “Alge beni bi çay vee bakam”, “Cehendem ol git garşımdan”, “Senin gibi evlat olmaz olsun eksik olsun bu evden”, “Senin gibi evladım yok garik bundan soona”, “Çocuk bak böölü yapasan evlatlıktan reddederim, südümü helal etmem”, “İnneki gibi söölümü gardeş”, “Bi yo durup düşünmek ilazım”, “Nerlere gidelim gaari ya”, “Bu evin eesiği gediği bitcek gibi değil”, “Utancımdan yerin dibine girdim”, “Sen kaayası mı oluyon sene ne oluyor”, “Yevmiyeye gitceez dayıbaşı haber vercek bekleepduruz bakalım”, “Çoculan çocuk adamılan adam olceesin”, “Gözümden düştün”, “Aklı bi gariş havada”, “Süzünüp süzünüp de bize çalım satma”, “Öğlenden beri surat yapıpduru, bi gariş surat”, “Gasgara oldu suratı”, “Guru ayazda yerler bilen takır takır olmuş”, “Zor gelmeden kolay gelmez”, “Allah guvet veesin”, “Dastar dartınıveedim, şarpamı ver, bürgü bürünüve, şifonumu çantama godum, yazmam nerde benim”, “Elektrikle gelesiyeye acansızanında kalktı gittilee”, “Biz evde yoğuz, dönünceyi gadaa evi bakıp bakıştırıverimin gonşu”, “Sen yimene bak, neenecen kimden geldiğine, orasını gurculuma garik”, “İki maşırfa su döküverin”, “Guru gidişik yara ediggidee goluma”, “Trink para saydım, hemen aldım geldim”, “Bubangil ne yapıpduruu”, “Dünya ahret gardeşim oosun”, “Kışın boynunda dolaksız gezmezdi”, “Teyze anne yarısıdır”, “Pılı pırtı, çarık çapıt”, “Ötüberi, anarıberi”, “Borcumuz ne? adını goyalım”, “Yalınayak başı gabak”. “Bunu onun yanına goosam, beni de adam demesinler”, “Ahı gitmiş vahı galmış”, “Domuz gurşunu vardı çift gırmanın içinde, gaçaaken denkgetirdim davşanı”, “Bi garatavuk iki çilli batac vurduk bugün”, “Allem gullem ettilee”, “Eften püften bişee yapmışlaaa”, “Mırın kırın etti”, “Ödü bokuna garişdi”, “Saklı saklı goov soktu”, “Tek durun bak çocuklar”, “Ağzımı geleni sööledim, verdim veriştirdim”, “Ben onun yalancısıyım”, “Yarım ağız tamam veririz dedi”, “Etme bulma dünyası, bugün bene yarın sene”, “Deve hamıdından, insan naabından bilinii”, “Davun olasıcalar”, “Gıran girmiş gibi olmuş”, “Evlat dövletleri görmedim”, “El öpmeyilen dudak aşınmaz”, “Annının teri gurumadan parasını veecesin”, “Mih çaktım iki dene yapıştı galdı, esgisinden saalam oldu”, “Zebil ettik”, “Eşeğin yükünün bi yanı ağır basmış, bi yanı yeğni galmış, ağdırip duru”, “Gocu kışlaa geldi geçti, bi yoo oosun -bizim gız sen ne yiyon ne içiyon deyi soran olmadı”, “El elin eşeeni türkü çığıra çığıra ararmış”. “Penceden sarkma başın ağır

geliveri düşersin”, “Elmaa ağacından armut toplumayı çalışma”, “Dayak gördün mü kaç, yemek gördün mü otur”, “Yıdığın içtiğin senin olsun gördüğünü anlat”, “Elmayı soy yi armudu say yi”, “Galan kesigin içine iki yumurta gırıverin bitirin”, “Gurt goceence köpeen masgırası olurmuş”, “Az sularsan gurudursun, çok sularsan çürüdürsün”, “Eşek sudan gelinceye kadar dövü”, “Muştuböcüğü geldi mi, en son ölenlerden biridir”, “Ahrette boynuzsuz koç boynuzlu koçtan hakkını alcak”, “Yumurta bişirin zeytinyağı eyi mi kötü mü belloluveri”, “Guyruk yağı kokmaz, irmik helvasında bile vaa”, “Hakkından gelincek, baş edilecek gibi değil”, “Misafir nasibinlen gelirmiş”, “İstemediğin gadar var”, “Sen istediğin gadar gelme, ben kendim giderim”, “Çocukları beslengeye verdiler”, “Yetirip bitiremedim”, “Çalıkakıcı, çeteci gızanıydın onlar ne efesi!”, “Efelerin yuvası Karıncalıdağ’da”, “Çakıcı Efe miydi Demirci miydi Kahvederesine gelip kahve içen, bubamın arkıdaşıydın o”, “Dedebağ hayırından keşkek gattırdım geldim”, “İki halebişi doyurdu”, “Küünar gozağını daşılan kıramadık kaç saattir, keser vaasa algel evden”, “Accıkdan gelcez bekleyigosunlar”, “Çay gatıve bi kupa, şekeri bol oosun”, “Kese yoğurdundan accık eziverin”, “Sen gene benden duymuş olma da”, “Ya’a benden laf çıkmaz”, “Ağzını laf verme, oğlağa çingırak dakılmaz”, “Gabaahat bende seni adam sandım deyiveedim”, “Dığan ağız işi gücü bırakmış, yimemiş içmemiş, erinmemiş, hemen gitmiş yetiştirmiş”, “Berber saçım ak mı? gara mı? önüne düşünce görürsün”, “Ömürlü olsun, analı bubalı yaşasın”, “Otunu çöpünü ayıklayın iyice yıkayıp sovanlan gavuruverin”, “Sel evran getirmiş dozerin kepeğine gomuşlaa”, “Orda da bostanlar serilipduru toplayan eden yok”, “Öölü uzaktan bakınca yimeyenin yiicesi gelecek”, “Yıdığime yimişime pişmaan oldum, gara yeşil zehir acı bi biberdi”, “Şeytan kulağına kurşun”, “Allah düşmanıma vermesin”, “Her yerde dillendirmeyin, hakket sanan olur”, “Güzelim diye süzünüp duru”, “Sakındığın çöp gözüne gaçar”, “Davşan dişimi ek bit kök bit davşan dişim pek bit dedim evin kiremidinin üstüne attım”, “Çocuk bubasından dayağı yiiken çirgınışları yüreemi yaktı”, “Anlımadan dinlimiden, alemin lafını bakıp çocuğu neden dövüyon sen, bi yo çocuğa sorsana”, “Ne yere bakan yürek yakandır o”, “Yüzümüzü yere düşürdünüz”, “Ulee yıkanınca yeğnelivedim”, “Cibilliyetsiz”, “Çocuk çalının arkasında çövdürdü geldi”, “Ordan tenke iliyeni getirivegee”, “Okutmadan çıkmaz, gömüyü ecinliler koruyordur”, “Bi küp sarı liire bulmuşlar, çeteciler gomuşdur ona”, “Soyumuz sopumuz aslımız astarımız belli”, “Gız dedin mi ayaa güccük olcak”, “Garip guşun yuvasını mevlası yapar”, “Söz kesmeye gidilcek bu aaşam”, “Nasip kısmet oluusa”, “Allah yazdıysa bozsun”, “Mümkünaatı yok gelmem”, “Senin burnun böyümüş gaari ya! bek değişmişin”, “Bütün bütün yalak olmuşsun sen bee”, “Somağından bi yapıştım”, “İki yakan bir araya gelmesin”, “Namı aldı yörüdü, onu bilmiyen mi vaa”, “Ocağıma incir ağacı dikildi”, “Gaalara başını gelecek vaasa, hep bu dedi godudan ötürü”, “Allah beterinden saklasın”, “Kötüyle sınımasın, Allah eyilerilen garşılaştırsın”, “Düşmez kalkmaz bir Allah”, “Yanmıdan sönmek olmaz”, “Yörüyenden goşan daha düşerimmiş”, “Bi çiçek açmayılan yaz gelmez”, “Eeğri oturalım doğru gonusalım”, “Tatlı yiyelim tatlı gonusalım”, “Söölüyene değil sööledene bak”, “Lafı gediğine oturttum”, “Bebeeğin burnu dıkalı, sümkürsün nefes alsın accık”, “Gantarın topuzu accık fazla gaçtı”, “Maalaç yapak yapak olmuş yatağın içinde, dün aaşamı ettik maalaç atariken”, “Domuz pıtırakları her yeri sarmış, yaşken kökleyivesek eyiymiş”, “Peynir sıcaaktan teldolapta kükremiş galmış”, “Bazardan aldığım darağı gotcebimden düşürmüşüm hemen”, “Bi tane döngel yidim kekre çıktı olmamış, ağzımın dadı gitti”, “Karman çorman oldu gitti çile, ip çitişdi galdı”, “Suyu yüzüne çerpiverince hemen kendine geldi”, “Yemeğin cerbine ekmeelen banıverin, yazık günah, galmasın, berekedinin neredediği belli olmaz”, “Seni biyoddaaa burdan geçeeen görmüyem”, “Çekil git garşımdan, gözüm görmesin sene”, “Evin içinde hingil çangıldan basılacak yer galmamış”, “İnek düğlek dutmuş, deli gibi goşuggideedin aşarı doğşu”, “Köpek rezil etti”, “Orası beni ırgalamaz”, “Töbe de gıı!”, “Töbü töbü yarabbi”, “Töboosun söölümem”, “Accık samıtsın yalım sen”, “Sen güccüksün sus bakalım”, “Sen abeesisin yapsın varsın”, “Çipil çipil olmuş gözleri”, “Kalkaasam çikin dövcem çocuklar bak hindi”, “Gosgoca adam olup duruiken, sövüp saymak yakışık almaz”, “Evlendim barklandım; unumu eledim eleğimi astım”, “Soofru bezinin içinde bıgırık bişee galmış, tavukları silkilevedim”, “Accık şeker verigoon”, “Ne mıkır işeesin sen yaa, ben oosam ümüğümünden geçmez, göz hakkı deyi bişee vaa”, “Goley ederiz” dedi, dedin, dedim...

Bir de atasözleri veya deyimler, cümlelerin sonuna veya başına konur; şahit tutar gibi dedikleri şeylerin doğruluğunu pekiştirirlerdi. Eveliadam şöyle demiş denir, atasözü dile gelirdi. “Haranı dibin

gara demiş, seninki benden gara”, “Ağacı çıkan geçinin, ağacı çıkan oolağı olurmuş”, “Köpek ne bilsin cakayı, tingilderken düşürü şapkayı”, “Tarna aşı gaşınlan her iş yakışığılan”, “Kız anasından öğrenir sofraya yazmayı, oğlan bubasından öğrenir sokak gezmeyi”, “Düşün deli gönül düşün, adam beygir mi alır goca kışım”, “Elin öldürüveediği yılan, dirilir gene sokar”, “Neeniyen garik, göz görmeenci gönül gatlanırmış”, “Gaz gitcek yerden tavuk esirgenmez; gaz gelecek yerden hiç esirgenmez”, “Bir iki bir iki birikir”, “Sovan yiyen sovan yiyene kokmazımış”, “El elin eşeni ıslık çalı çalı ararmış”, “Isırcak köpek dişini göstermez”, “Sev seni sevene yüzü gara arapsa, sevme seni sevmeyene gökten inme melekse”, “Aç köpek fırın deler”, “Bubam gelse tanımam”, “Onu görcek gözüm yok”, “Dostlan alışveriş yapaasan dostundan oluusun”, “Para dosttan kazanılır”, “Dostlar alışverişte görsün”, “Tak sepedi goluna herkes kendi yoluna”, “Yumuşak atın çiftesi pek olur”, “Dinsizin hakkından imansız gelir”, “Deyiverme sırrını dostuna, deyiverii dostuna”, “Davul bilen dengi dengini çalarmış”, “Davulun sesi uzaktan hoş gelir”, “Gebeş gebeş yürümeye başladın, bırak gaari şu musibete”, “Gönül vermeyince el neylesin”, “Edepsize laf kâr etmezimiş, yavan aşu duz kâr etmezimiş”, “Yağlı bulaşık gurumaz, aslı güzel farımaz”, “Gız çocuğunu kendi başına bırakısan ya davulcuya ya zurnacıya varırmış”, “İşini bilen dağlar aşarımış, bilmiyen düz yolda şaşarımış”, “Aç tavuk üryaasında kendini darı ambarında görürmüş”, “Allah sevindirceği gulunun eşeğini semerli gayibettirir semersiz buldurur; gene de sevindirirmiş”, “Allah dağını göre gar veririmış”, “Çatal gazık yere girmez, ortak iş yapmacesin aakıdeş”, “Eşeğini sağlam gazığa bağla”, “Gızım sene sööleyom gelinim sen anla”, “Eşek hoşaftan ne anlar, suyunu içer tanesini bırakır”, “Çok gezen tilki aç galmazımış”, “Geçiyi yardan uçuran bi tutam ot”, “Öfkeylen kalkan zararılın oturur”, “Azı karar çoğu zarar”, “Parayılan imânın kimdediği belli olmaz”, “Güccük tavuk gocamaz”, “Yüzü güzelden geçilir, huyu güzelden geçilmezmiş”, “Olcaalan ölceen önüne geçilmez”, “Yoğurdum eeşi deyen olmaz”, “Ötmesin vaasın tepeli olsun da!”, “Her akıl bir olsa; deveyi yeden, goyunu güden bulunmazmış”, “Gelin ata binmiş ya nasip demiş”, “Amanetin gulpu gırık olur”, “Ha kel hasan, ha hasan kel”, “Gız alcaasan Muğludan ev yapcaasan tuğludan”, “Göz bakar akıl görür”, “Altın çamura düşse değeri düşmez”, “Ac olan ekmek aramaz, uykusu gelen yatak aramaz”, “Sürü geri dönünce topal eşek en öne geçer”, “Dooğru söölüyeni dokuz köyden govarlarımız”, “Demir tavında dövülür”, “İşliyen demir ışılar”, “Herkes aklını bazarı çıkarmış, bazardan döneeken gene kendi aklını beğenmiş almış”, “Ölmüş eşek gurttan korkmaz”, “Attan enip eşeğe binilmez”, “Deli deliyi görünce değneeni saklar”, “Bedava malın değeri olmaz”, “İki gişinin bildiğinden sır olmaz”, “Yerin gulaa var”, “Gönül kimi sevese, o güzel olurumuş”, “Kedi miyav bilir miyav söyler”, “Laf deyenin değil deyivereninmiş”, “At depişir eşek ölürmüş”, “Aşını bişiren tuzunu atarmış”, “Galburun sıkından seyreği eyidir”, “Gaz gazılan, kel tavuk horozlan”, “İt ite, it kuyruğuna buyurur”, “Bi çöplükte bi horoz ötermiş”, “Üzümün çöpü armudun sapı derken”, “Karga keklik gibi yürüyeyim derken, kendi yürüyüşünden olmuş”, “Azı gızana, çoğu adama gösterme”, “Dağ dağ üstüne olmuş da, insan insan üstüne olmamış”, “Bi adam 9 çocuğa bakmış 9 çocuk bi adama bakmamış”, “Bubası oğluna bağ vermiş; oğlu bubasına o bağdan bi çıtınak üzümü çok görmüş”, “Tabakhaneye bok mu yetişdicesiniz, accık yavaş!”, “Gönülsüz köpeelen ava mı gidilii”, “Güvenme dayına, ekmek al yanına”, “Su destisi su yolunda gırılırmış, mübarek adam namaz gılarken galmış”, “Geçinin sevmediği ot burnunun dibinde bitermiş”, “Sen eşek olduktan soona semer vuran çok olur”, “Anadan geçilir, yardan geçilmezmiş”, “Gınama gomşuna gelir başına”, “Hazıra dağlar dayanmaz”, “Ağlarsa anam ağlar gerisi yalan ağlar”, “Kız evlat ölünceye kadar, oğlan evlat evleninceye kadar”, “Fakirin şehlası şaşı, zenginin şaşısı şehla olurumuş”, “Elilen köz ellenmez”, “Mal canın yongası”, “Accıcık aşım tasasız başım”, “Adam olacak çocuk bokundan bilen belli olur”, “Aslan yattığı yerden belli olurmuş”, “Su içeni ilan bilen ellemezimiş”. İti anıp da çomağı hazırlamazdık; her zaman “Eyi adam lafının üstüne gelirdi”, “Bal dutan barmaanı yalar” diye balı sevemedik. Eczacı Rıza'nın altında pazartesi yayınan sakallı bir balcı dede vardı. Gerçekten yalıyor mu diye bakardım! Karacasu'da konuştuğumuz 3 harf fazlamız var. Alfabede eksik. Bir de j harfi kullanmayız yerine c kullanırız. Jip değil cip deriz. O yüzden konuşması kolay, yazması zor, konuşurken kelimeler daha anlamlı, dilimiz dönüyor. Cümleleri kısaltıp, kelimelerin birazını yutup, kısa kesiyoruz. Aydın havası (tarzı, stili) oluyor.

Mahallede herkes birbirini bilir tanırdı. Uzaktan gelen silüetin kimin silüeti olduğunu, yürüyüşünden anlardık. Yabancı hemen belli olurdu. Herkes oyalanacak iş bulurdu. Kadınlar kızlar

elinde örgü örer ya da oyayla oyalanırdı. İğnenin, tığın, şişin ucuyla gönlünün renklerini, desenlerini işineşlerdi.

Sarıtaş ve çevresi biz çocukların da oyun alanıydı. Çocuk çocuğu arar bulur. Evden çağırır gelir. Oyunlar oynanırdı. Yaza gelen Ramazanlarda top atılınca kadar sokaktaydık. O top nasıl atılıyor; bir görmek nasip olmadı. Çelik çomak, istop, bilye, dokuz dokule, beştaş, saklambaç...oynanırdı. Oyun ve oyuncak bulmakta hiç zorlanmazdık.

Sokaklar canlıydı, hayat vardı, sahne gibiydi. Sokakta yolda oynardık ve araba geçmezdi; bazen eşek inek,üç beş dana geçerdi; zaten çok da araba yoktu. Sadece sünnet düğünlerinde ve köye giderken arabaya binerdik. İnsanların dışarı, yol kenarlarına bakarak gitmekten başı döner, midesi bulanır, araba tutardı. Taksinin önüne binmek önemliydi. Şoförden sonra en önemli kişi öne binerdi. Kimin bineceği probleminin çözümü zordu!

Sarıtaş'tan aşağı inersen doğuya çarşıya, yukarı çıkarsan batıya yaylaya ve kuzeye bizim evin tarafı çıkmaz sokak, karşı tarafı da güneye Dereyüzü'ne çıkardı. Dört yolun bir köşesinde Kalaycı Ali amcanın yüksek duvarlı evinin bahçe köşesi, Sarıtaş'ın olduğu köşesi Necdet amca ve Zehra teyzenin yani Yaşargilin evinin duvar dibi, bir köşesinde Karakuzu Eyüp'ün babası, diğer köşesinde de Mehmet amca ve Nazmiye teyzenin evi vardı.

Sonra yukarı doğru çıkıldıkça Hikmet ve Fikretgil, Erengillerle karşılıklı, yola taşan büyük kayanın karşısında Dursun ve Nurettin'in evleri; Süleyman amca ve Sevim teyzegillerin evinin girişi biraz daha içerdeydi. O taraftan gece vakti tüfek atılınca, ay tutulmuş mu diye gökyüzüne bir bakardık! Sevim teyzenin bir boynuzu küçük ve eğri; koyu renkli bereketli bir ineği vardı. Biraz üstte Bedir teyzenin evi vardı. Daha yukarı çıkıldıkça sona doğru Osmangilin evi vardı. Ve yukarı doğru devam ettikçe taş döşeme yollar bozulur evler biter ve Fidan'ın bahçesinden sonra sağlı sollu yıkıklıklar başlardı. Kurtuluş savaşında Karacasu'ya düşman girmemiş, Nazilli'den, Menderes'in öteki tarafından düşmandan kaçıp gelen çok olmuş; Karacasu'da kalmışlar bir zaman, belki de bu yıkıntılar ondan ötürü vardı. Yol yaylaya kadar uzardı. Sanki terkedilmiş bahçelerde her yer meyve ağacı, badem, armut, erik, üzüm, elma, ayva, incir, zeytin, kestane, çöğür armudu dediğimiz ahlat ağaçları, delice zeytinler, ufo gibi salkım salkım tohumlu dikenleri, hayıt, çalı, ceviz, menengeç, meşe, mersin ...ne ararsan var. Çimenlik içinde incir bahçesi, çıntar topladığımız, şalep kazdığımız yerler, kışın yamur yumur gosgoca beş on meyvesi olan taş armut ağacı, badem ağacı dibinde açan öğretmene götüreceğimiz nergisler... Halâ aynı duruyor aklımda. Memlekete gidince mevsiminde, gidip bakmak geliyor içimden.

Yol kenarında duvarın iç kısmında çapıtlar bağlanmış, gizemli çalı dedesi, Hacırapların soğan ektiği yer ve biraz üst tarafında, Dursungilin harmanyerinde harmanı ezen ve alt kısmı kesici küçük küçük taş çakılı tahtanın üstüne biner, eşeğin arkasında döner dönerdik.

Yol kenarlarında terkedilmiş bir iki boş ev vardı ve bu yol pek tercih edilmezdi. Yolun bir ucu da su deposuna çıkardı. Biraz daha yukarıda yıkık dikik, eski yazılı, şeytan kınalı, sarıklı, mermer mezartaşlarıyla; zaman yorgunu ve hala yaşayan bir eski gabiristan vardı. Ölüm bizden irak olsun. Mezarlıklar hep biraz dışarda ve uzaktır. Birkaç nesil geçti mi üzerinden, öleni kim n'arasın...Geleni gideni, arayanı soranı olmayınca, o mezarlık da tahtalıköyü boyladı! Artık yok; selâsı verilmeden kaybolmuş gitmiş..

Yetmişlerin ortalarında, küçücük bir ekrana dünyayı sığdırdık.Dünyaya ve yeni yeni şeylere açılan o ekrana gönüllü olarak hapsoldük. Televizyona odaklandık. Çarşaf makinesi, çocuk civıltıları, sohbetler akşama doğru kesilir, sokağa çıkma yasağı varmış gibi evlere çekilir, televizyon başında sus pus otururduk. Açılıştaki renk yuvarlağını, banker reklamlarını, İzocam reklamı,elmoor, çinturato Pirelli,Ajda Pekkan'dan alo reklamını, pembe panteri, kapanıştaki İstiklal Marşı seremonilerini bile ilgiyle seyrettik.

Bir köpeğin serüvenleri koş Joe koş, Siyah inci Fury, Salty, Lassie'yiseyredince, bizim at eşek kedi köpek artık gözden düştü;hepsi gözümüzde serçe kuşu gibi sıradanlaştı. Elin hayvanı bile maharetli akıllıydı. Köpeklerin adı da yabancılaştı, lessi veya co konmaya başladı.

Televizyonumuzu kapatmayı unutmamak! Tek kanallı zamanlar hep beraber seyredilen Türk dizileri vardı. Aşkı Memnu, Kaynanalar. Yabancı filmler başka dünyalardı;Atlantisten Gelen Adam, Smith ve Jones, Laurel ve Hardy, Altı Milyon Dolarlık Adam, Uzay 1999, Görevimiz Tehlike, Tatlı

Sert, Baretta, Komiser Colombo, McMillan ve Karısı, Bonanza-Dolu Dizgin, Kung-Fu, Vadideki Hayat, Bir Zamanlar Kartaldı... Beyaz Gölge'den Kuliç, Koç Reaves, Aşk Gemisi'nden Tatü, İhtiyar Delikanlı Barnaby Jones, Uzay Yolu'ndan Mistır Spak, Maya, Çarlinin Melekleri'nden Sabrina, Jill, Kelly; Kaçak Doktor Kimbil; Dallas'tan Lusi, Bayan Eli, Sue Elin, Ceyar; Küçük Ev'den Laura; Zengin ve Yoksul Falkonetti; Kung Fu Çekirge; Bonanza Katrayt; Kökler Kunta Kinte; Köle Isaura... herkesin tanıdığı bildiği idi, onlar da bizden biri gibiydi. Bazı dizilerin karakterleri hala dillerde dolaşır Shogun'un Anjinsan Toranaga'sını anlamlı anlamsız hâlâ duyduğum olur. Dizi filmin ertesi gün bir de Sarıtaş'ta tekrarı konuşulurdu.

O zamanki çizgi filmler daha masumdu. Arı Maya, Taş Devri, Pembe Panter, Akıllı bıdık Ayı Yogi, Bıdır, Gıcır ve Bay Tırmık, Tom ve Jerry, Arzın Merkezine Seyahat, Balarısı Tombik, Şeker Kız Candy, Ağaçkakan Woodywoodpaker, Tonton Ailesi değış tonton, Heidi, Çiçek kız, Vikingler'in Vikisi, Jetgiller bile ailedendi. Ne güzeldi Heidi'nin Peter'le derelerde tepelerde koşması, yattığı odanın doğaya açılan yuvarlak özgürlük penceresi; geceleri yıldızlarla bezeli gökyüzünü görmesi..

Televizyon taksitle alınırdı. Ağır bahalı şeydi. Alınınca üstüne örtü, önüne renkli cam ve araya elektrik kesintisinden etkilenmesin diye regülatör konurdu. Çubuklu, kapaklı, çanaklı antenler, bu evde televizyon olduğunu gösterirdi, yükselticisi de direğindeydi. Uzaktan kumandası yoktu. Elle ayarlanan ince ayarları vardı. Parası olmayınca insanlar, banker reklamlarına deli olurdu. Babam ucuz bir şey olsa şu televizyonu her reklamda camdan atarım derdi. Şimdi aldığımız bir son model televizyonun mutluluğu, o zamanki ile kıyaslanamaz bile!!

SU DEPOSU...

Mahalle bitip de yaylalara, eski mezarlık tarafına doğru giderken depo dediğimiz, yüzme havuzlarının da olduğu bir yer vardı. Süsyolundan ve bizim taraftan girişi vardı. Süsyolu bizim yolumuz değildi. Biz eski ara yollardan çıkardık. Yaz geldi mi, serinlik de yaylalar da burdan sonra başlardı..

Su deposunun bulunduğu yerin yüksek kısmı üstünde şapkalı 6-7 kadar birer metre uzunluğunda kalın, siyah ve şapkalı boru vardı ve içinden sürekli uğultu gelirdi. Bir oranın içini, bir de hastanenin altında; parkın üstündeki trafonun içini göremedim, içimde kaldı. Yanındaki işletme binasının beton tavanına zar zor çıkabildiğimizden, çıkınca inmek istemezdim! Defter kâğıdından yaptığımız şeytan uçurtmanın; çarşaf ipiyle en güzel uçtuğu yerdi.

İçme suyu buradan Karacasu'ya giderdi. Havuzların suları daha aşağıda evlerin arasındaki bahçeleri, tarlaları sulamak için de kullanılırdı. Cuvar suyu havuzdan bırakır, yolların ortasından eniş aşağı akardı. Su parası saate göre çalışırdı. Yukarı mahalle aralarında tütün, susam ekili tarlalar vardı. Gariptir ki neredeyse olimpik bir havuz, sanki olmaması gereken bir yerdeydi. O zamanlar sunî göletler yoktu. Yaylalarda su havuzları olurdu. Kenarlarında duvar üstleri şaplı, düz ve kaygandı. Su deposunda havuzun büfeye yakın köşesinde, suyun içinde bira şişeleri, gazozlar hatta karpuzlar olurdu. Büyük havuz, kademeli ve yukarıdan aşağıya gittikçe derinleşirdi. En büyük başarı enine dipten karşıdan karşıya geçebilmektir. Diğer derin havuzun su seviyesi, genelde yarının altında olurdu, nadiren dolu olurdu. Bakımsızdı, pek ilginizi de çekmezdi. Bir köşesi suyun çektiği yerdi ve derindi. Su boşalan yerlerinden hep korkmuşumdur; çekip alacak içine diye...

Mavi kapılı soyunma odaları ve duşlar her zaman bakımsız olurdu. Her sene bir ümitle yeni biri ihaleyi alırdı, ertesi sene bulaşmazdı. Demek ki kâr bırakmıyordu. Küllü'nün işlettiği zamanları.. Gani'nin isli mavi çaydanlığından çay içtiğimizi, genzime kaçan suyun burnumdan gelen tadını ve deponun içindeki uğultulu, çağılıtlı suyun sesini hiç unutmamışım. Havuzlar işletmeye verilmediği zamanlar, havuzun içinde yeşil yosunlu suda, tek hayatta hızlandırılmış evrim teorisi gibi; yumurtadan çıkan iribaşlar, önce balığa benzer ve sonra denizden karaya çıkar, ayaklanır ve yavaş yavaş bildiğimiz kurbağaya dönüşürdü.

Etrafındaki çam ve dut ağaçları yıllarca gözümüzün önünde bizimle beraber büyüdü. Gür üzümleri her yaz kızardı, erince morardı ve meyvesini bize verdi. Elimizi dilimizi boyadı. Havuzun kumsalı bile vardı. Kendi çapındaki bu kumsal, park kısmından ligusturumlarla çevrilerken ayrılmıştı. Yazın depoya gitmek sosyal faaliyetti, akşamları serin olurdu. Televizyon bile vardı. Güneş kremi

diye bir şey mi vardı! Yaz gelince sudan çıkar güneşte uzanırdık; ilk gün kızarıp yanar, ikinci gün uyutmaz, üçüncü gün tatlı tatlı kaşınır, bir hafta sonra soyulur deri değiştirirdik.

DEREYÜZÜ VE KARŞIYAKA...

Sarıtaş'tan Dereyüzü'ne doğru gidersen de, Ayhan'ın dedesi Osman dede ve Sabır ninenin evi sağda; sonra Çopurların evinin önüdesokak genişleyince önünüze ortada beyaz mermerden bir dibek taşı çıkar. Büyük tahta çekiç tokmaklarla, ritmik vuruşlarla içinde buğday döverlerdi, içi kaygan pürüzsüz dibek taşı hep orda dururdu. Biraz ötede Dereyüzü yoluna girmeden önce, Muhammetgilin evinin duvar dibinde sağda sülüklü çeşme vardı. Önündeki çeşme havuzu sürekli dolu olur ve içinde sülükler olurdu. Pazartesi günkü adam gibi şişeleyip şingirdatarak sülükleri satasım gelirdi. Solda birinci sokağın başında Fatmagilin eviveson ucunda da Berber Tefik abigilin evi vardı.

Dereyüzü tarafında soldaki ikinci ve son sokağın sonunda Müezzın Durmuş dede ve Cemile ninenin evi vardı, torunları Süleyman ve İsmet arkadaşımızdı ve Cemile nine beni çok severdi. Evinin önünde beyaz zambakları koklardık; burnumuzun ucu tozundan sarı sarı olurdu. Akşam misafirliğine gidersek, yaza doğru bahçede ateş böcekleri olurdu. Bahçesi Dereyüzü'ne yakındı; yandan dereye inilir ve karşıyakaya bakardı. Solda son evde Güllü teyze ve Eyüp amca otururdu, çocukları yoktu. Güllü teyze kiloluydu, siyah giyerdi, gülmezdi. Sebebini sorsanız yoktu ama korkardık işte..

Dereyüzü bizim taraftaydı, karşısı karşıyaka ve arada derin ve geniş bir dere boşluğu vardı. Her renkten renklenmiş arıkuşlarının rengi gönlümün rengidir. Yarlarda yuvalanır, bütün yaz havada ötüşürlerdi. Evi yollar olan kırlangıçlar ve birkaç da leylek, gurbetten gelen arkadaşlarımız gibi yazları misafirimiz olur, ya geçen seneki yuvalarına yerleşirler ya da yenisini inşa ederler; Karacasu'lu olmuş! yavrularıyla beraber; yaz biterken göçer giderlerdi. Kışın da sığırcıklar gelir, sürü halinde gezerlerdi.

Sokağın sonundan Dereyüzü'ne, küllük de dediğimiz yere çıkılırdı. Dereyüzü'nde taşlıklar ve arasında bahçeler, zeytinlikler vardı. Keçi koyun güttük. Erengilin eşiği hep orda, tarlanın ortasında çakılı bir kazığa bağlı ve ipinin uzunluğu menzilin yarım kadardı. Kenker, dedem sakalı, kuzukulağı, çıntar, sarmaşık, kedirgen, sarıot, ebegümece... bedavaydı. Salep de toplardık, bir yumrusunu bırakırdık. Hayıt tohumlarını gayri ihtiyari yanından geçerken elimizle sıyrır, sağa sola savururduk. Kokusu elimizde kalırdı. Şimdi o tohumları bir kutuya koymuş ilaç diye satıyorlar! Yaprığı ve tohumlarının, hiçbir şeye benzemez bir kokusu vardır. Dallarından ağır ama sağlam sepet yapılır ya da kargı sepetin iskeleti sağlamlaştırılır, miyadı uzatılırdı. Yediveren inciri bir tek orda olurdu, buruklarının tadı da bir başka olurdu. Mor incir ağaçları, bademin acısı tatlısı, çatlak mavşu nar ağaçları, kekrem çöğür armudu, dere tepede kokulu yaza doğru açan, kısa ömürlü, kendinden beklenmeyen güzellikte pembe çiçeğiyle süpürgelikler, adı samı bilinmez otlar vardı, çocukken gezip gördüğümüz şeyler bizim için ilkti, yeniydi. Bilmediğimiz adını biz koyardık; pisi pisi otu, yüzük otu, saat otu, kırlangıç kuyruğu, yapşak ot.. Sahibini hiç görmedim ama bir de her sene bakla ekili bahçe vardı. Hemen altındaki zeytin bahçesinin her tarafı baharda papatya bezenirdi. Erikler bademler bembeyaz çiçeklerle donanırlardı. Bademler 3 gün yaz olur aldanır! Sonra da çocuk doğum gününü sorunca, bademler çiçek açtığı zaman doğdun denir. Yazın da çakır dikenleri üzerinde çalıkları; uçarken rengarenkolurdu...

Bozuk yol derenin içine kadar iniş aşağı uzanırdı. Duvarların taşlıkların içi hep kertenkele, kıllı barak yuvasıydı. Biz kertenkeleden korkarken o bizden korkar; korkuşuruz! sonra bir ses gelir, kuyruğu kopar, kaçan kertenkeleden geriye orda kalan kuyruk kıvrılır, kıvranırdı. Kırkda bir gördüğümüz çok iri uzun yeşil kertenkele de vardı, biz ona ilan ebisi derdik. Dereden geçer geçmez karşıyakaya giden yokuş yol başlardı. Geliş gidiş yok denecek kadar azdı. Karşıyakalılarla laf ve taş atma yeriydi. Dere taşı çekerdi. Halil karşıdan bizim tarafa iyi taş atardı. Bizim de sapanımız vardı. Eliyle attığı taşlar birimizden birimize denk gelirdi, bi seferinde benim de ayaama ildi, acısından bi hafta durumadım, Az kafa delinmedi. Kolonya dökülür kabuk tutar iyileşirdi. Taşların arasındaki ilan bıçakları, yılan elbisesine benzer çilli bedenleri ve kadife alı rengiyle nasıl pis kokardı, kokusunuşifalı olmasına yorardık.

Dere içinde dikenli domuz eriği ağaçları, badem ağaçları vardı. Uçurumun başındaki badem ağacına çıkmak cesaret gösterisiydi ve biz cesaretliydik! Kışınki coşkusunu yitirmiş şırl şırl akan dere, yazın bazı yerlerde kurumuş gibi dipten gider, bazı yerlerde göllenirdi. Yüzmeyi dereye küçücük göllenen bir yer vardı, orda öğrendik. Bir keresinde dereden yumruk büyüklüğünde bir kuvars buldum. Çok düzgün işlenmiş prizma gibiydi. Epey bir zaman elmas buldum diye sevindim, sakladım. Sonra saklamaktan sıkıldım, öğretmene gösterdim kuvars taşı çıkınca, okuldaki fen dolabına koyduk. Ara sıra gider, yerinde duruyor mu diye bakardım. Dereden aşağı doğru indikçe, ceviz ağaçları, çınarlar, tabakhane ve çarşıyla karşıyakayı bağlayan tarihi köprü...

AŞAĞI ÇEŞME...

Sarıtaş'tan aşağıya çarşıya doğru gidilirse yolun sol tarafı çeşmeye kadar bahçenin içinden duvar dibinden göğe uzanan iki büyük ve uzun selvi ağacı, bir beton elektrik direği ve yazın çoğu zaman direğin telinde kışt desen de uçmayan sıralanmış yirmi otuz civarında kırlangıç olurdu. İçinde bakımsız nar ağaçları bulunan bir kör kapılı ev yıkıntısı, sonrası yol ayrımına kadar taş örme duvardan ibaretti. Hemen sağda ise Yaşargilin avlu kapısı vardı. Kapının karşısında da duvarın ortasında eşek binme taşı vardı. Bahçelerinin taş örme duvarları yüksek ve aşağı çeşmeye kadar uzardı. Dışarıdan yoldan bakınca içindeki ağaçlar görünürdü. Aşağıya doğru inerken çeşmenin karşısından sola bir yol ayrılırdı.

Yol ayrımının olduğu yerde sağda bir sokak çeşmesi vardı. Biz aşağı çeşme derdik. Sokak çeşmeleri o zamanlarda hayatın bir parçasıydı. Şimdi bile bir sokak çeşmesi görsem elimi yüzümü bir ıslatırım.. Yağmura rahmet derdik. "Diri olan her şeyi sudan yarattık" ayetini de hatırlatır şekilde aktığı yere hayat verirdi çeşmeler. Aşağı çeşmenin suyu ilk başta ılıktır. Biraz akıtırsan soğurdu. Sonra avucumuzu açarak elimize akıtır, öyle içerdik. Bazen de çeşmeye ağız dayardık. Su soğumadan susuzluğumuz gitmezdi. Geç soğursa çok içmekten karnımız şişerdi. Sonra bir süre karnımızdan lıkır lıkır ses gelirdi. Çeşmenin altında kahverengimsi taştan oyulmuş küçük yuvarlak havuzu vardı. Eşeklerin o suya anıra anıra uzaktan nasıl geldiğini anlatamam. Sonra biz ıslık çalardık, kana kana sulanırlardı. Susamış eşek ıslık mı dinler! Tabi ki ıslık fazladandı. Sarı pirinç çeşme, ucundan sürekli damlardı. O dımlantıdan tekne dolar, aşar, yola taşar, 10-15 metre yol ortasından süzülür gider, sonra inceler kaybolurdu. Sanki can suyu dağıtırdı. Testi dolarken o doluşun sesinden neresine kadar doldu anlardım. En son dolmaya yakın sanki "dooluyoruuuuuum." derdi. O sesi dinlemezsen dolar taşardı. Börtü böcekler, kuş, kelebek, eşek arıları, at, eşek, inek köpek, sarıca arıları... Hepsi o sudan rızıklanır, nasiplenirdi. Ürkek ve telaşlı renk renk kelebekler yampir yumpir, şaşkın şaşkın uçar, serçe kuşları gelir gider su içer, yıkanır, silkelenirlerdi. Suratsız solucanlar uzar kısalırdı, ikiye bölersek çoğalırdı. Sarıca arılara sancı arısı derdik; az sokmadı bizi.. Arılar da akrep de kuyruğundan sokar ya! onların yüzünden, yılanı da öyle sandık, yıllarca boş yere kuyruğundan korktuk..

Bazen biz de suyla oynar, çeşmeden su fışkırtır, mamır ıslanır, şımşırık olurduk. Sonra da sokakta güneşte kururduk.

Çeşme duvarının biraz alt tarafında bir ev vardı, her zaman boştu, bir ara tahta muhafazalı pencereleri açıldı, ev canlandı. Hoca dediğimiz biri kaldı. Bir kızı vardı, pencereden bakardı. Çiğnediği sakızları bir kavanozda biriktirmişti. Kavanozda renk renk sakızlar, cam pencerenin arkasında kenarda dururdu ve gereksiz yere aklımda kaldı.

Geceleri sokaklar bu kadar aydınlık olmazdı. Sokak lambaları azdı. Garankı olunca, sokaklarda garaltılar gezinirdi, ara sıra bekçi düdüğü yankılanırdı. Bazı geceler sokak lambası altında bir gölge oyunu başlardı. Aşağı çeşme yanında taksiden inen adam, yavaş yavaş dinlene dinlene Sarıtaş'a doğru gelmeye yeltenir. Adam sallanır, gölgesi yere yıkılırdı. Silüetler genelde birbirine benzerdi. Gölgesi uzaya kısala, yerde ve duvarlarda gezinir, yatar kalkar sağa sola çarpar, bir ara bir el duvara dayanır, hareketsiz kalır ve neden sonra yokuş aşağı, gene çarşıya doğru kaybolur giderdi. Ben şarabın her şeyini okudum bilirim diyen var; bir de şarabı içip de çarpılıp idrak eden var; hangisinin bildiği daha gerçek!

Sola doğru uzayan sokağın solundaki ev Karayen Süleymanların eviydi. Köşede ev önünde otururdu Sıdika teyze, beni yanına çağırır, başımı okşar severdi. Hafız olacak benim oğlum derdi hep! Ordan itibaren artık arka tarafları, bizim evin bahçesinin ön duvarı olan evlerin bahçelerininönlerindeki bahçelere açılan avlu kapıları sıralanırdı. Sırayla Ziyaların evi, Işıklarlı Ayşenin evi, Eyüp Fatmanın evi, Döndünün evi, Baklacıların evi, Damderelilerin evi, Kamılalilerin evi, ...,Aşçı Hayrullahların evi, Mustafa Amcaların evi, Almanyalıların evi, Yörük Meemetgilin evi derken taa sonunda Burmalı Cami ve yanında lahit havuzlu burmalı çeşmeye kadar uzanırdı. Mustafa amcagillerle, Yörük Mehmet, Necati amcagiller akrabalarımızdı.. Yörük Mehmetgile bayramdan bayrama giderdik, çarklı masırsarma düzeneği vardı, her gidişimizde gözüm onda takılır kalırdı. Bir de mangalda kahve pişerdi. Burmalı çeşme bazen açık kalır, burmayı buruveren olmazdı..Bazen bir bardak asılı dururdu, gelen geçenler çeşmeden önce onu yıkar, ondan içerdi. Biraz yukarısında da solda irimin sonunda akrabalarımız Ekizlerin evi vardı. Sık sık gelir giderdik, Hüseyin, Hakan..günümüzün çoğu beraber geçerdi, kardeş gibiydik.

Aşağı çeşmenin karşısındaki yolda sağdan itibaren de teneke leğende Tamer’i tuzlayan Ekmekçi Aliksanın Annesi vardı. Takkalı Süleymangilin evi köşedeydi. Aşağı doğru indikçe Bebeci Yüksel, Kılılar, Masalcılar...yol karşısında ise köşede örgü makinesi olan Sadullahgilin evi vardı babası hocaydı, Esmâ teyzenin evi, Adilgilin evi, önünde sokak çeşmesi, Çoban Durmuşun evi ve Avsalların evi, badem ağaçlı bahçeler..derken Dilek Hafize teyzenin eviyle son bulurdu. Efkangilin evinin karşısında çitlembik ağacına aşılı aroması yüksek bir antepfıstığı ağacı vardı.

Bakkallar önemliydi. Sayılı bakkal vardı. Mahalle aralarında bize en yakını Burmalı çeşmeden biraz aşağıda Halil Sucu’nun bakkalıydı, sonra Erdinç abigillerin, sonra Rüştü amcanın, sonra Mehmet Sayan’ın, Yalçınkaya’nın, Karabayın eski yerinde bir bakkal vardı, Yıldız Bakkalı, bir de Çöllü’nün bakkalı vardı. “Peşin satan veresiye satan” Çöllü Bakkalında yukarıda asılı dururdu. Birkaç kalem bir şey aldysak, Çöllü hesapları Facit’le yapardı. Yanlış hatırlamıyorsam bir de kefeli terazi vardı..Bakkallara yazdırılırdı. Bakkallarda şimdikine göre birkaç çeşit mal vardı, sorsalar yok yoktu. Kalanlar her şeye rağmen varlık savaşı veriyorlar, gönlüm onlardan yana...

Aşağı çeşmeden aşağı dimdirek inilirse o yol insanı çarşıya kadar götürürdü. Genelde o yolu kullanmazdım. Sadece Değmancı Hakkı’ya un öğütmeye gideceksem, Kardağlı Yaşarlardan tas yoğurdu alacaksam veya Kamil Sümbül amcalardan yağ alacaksam, bir de evde ekmek lazım olursa Atçalı Aliksanın fırınına gideceksem kullanırdım.

Dereyüzüne dönen yere kadar bizim mahalle sayılırdı. Buhur dedenin evinin karşısından sağa girilir. Biraz ötesinde Fuatgilin eviyle, Feridungilin evinin arasından dereyüzüne çıkardı. O yol dereye paralel şekilde, bizim dereyüzüne gider sonra da yaylaya kadar uzanırdı.

Buhur dedenin evinden aşağıya doğru indikçe ve uzaklaştıkça artık bize yavaş yavaş yabancılaşırdı. Hacıraplar, Ahmet Dövençiller, Elektrikçi Hasip, Erikçiler, Kıvılcım Ayhangiller Davulcular, Kardağlı Yaşar, arada Olcaygiller, Atçalının Fırını, Etliler, Onbeşler, Kavurmacı Camii, Kamil Sümbül amcagiller....

ÇOCUKLAR, SOKAKLAR, GEÇMİŞTEN FOTOĞRAFLAR..

Şimdiki gibi çekmek için çekip de, bir daha dönüp bakmadığımız fotoğraflar gibi değil; özenle çekilmiş siyah beyaz, kenarları tırtıklı, tek tük, servet değerinde, maziden izler..Fotoğrafların ve televizyonların siyah beyaz; hayallerimizin renkli olduğu zamanlardı. Hep aynı kanalı seyrettik, aynı elbiseleri ve ayakkabıları giydik. Soğuk savaş vardı, sağ sol kavgası içinde kaldık; hatta bilir bilmez ezberden biz de taraftık. Yokluk varlık bildik. Vatan millet sevdik. Ben değil biz dedik. Biz duygusal bir nesildik. Aşık olduk zannettik! Karşılıksız sevdik. Hatta öyle ki! Sevdüğimizin sevdiğimizden hiç haberi olmadı. Seven, adam gibi severdi. “Sevi daştan ağırımış, bilmeyen gök başlı cavırımış”..ya da “Sevi daştan ağırımış, bilmiyen hem kör hem sağırımış”da denirdi. Türk filmlerindeki gibi sevilir söylenmezdi. Söylense film biterdi! Eskiden utanmak vardı. Utangaçtık, mahcubiyet bilirdik. Utanmadıktan sonra dilediğimizi yapardık.

Şimdi çocuklar evden çıkmıyor. Biz zamanında eve girmezdik, sokakta büyüdük, bütün işimiz okula gitmek ve oyun oynamaktı. Oyun için arkadaşına muhtaçtık. Gider arkadaşımızı “oynayalım mı”

diye sokağa çağırırdık. *Zehra hanım zehra hanım, papucu yarım, çık dışarı oynayalım..* Kızlı erkekli karışık oynardık, sonra sonra ayrıştık. Dünya bizim etrafımızda dönüyordu. Biz küçük olduğumuzdan, herkes ve her şey büyüktü! Tek kuralı vardı dışarı çıkmanın; hava kararmadan eve girmek. Akşam ezanına kadar vaktimiz vardı; o zamana kadar arayan soran olmazdı... Zaman, karakteri gereği beklersen geçmez, beklemezsen geçiverirdi. Gündüzleri geceler bölerdi. Oyunlar yarım kalır, sanki hiç bitmezdi. Günler "arkası yarın" gibi yaşanırdı.

Biz çocukken büyüklerin sözü geçti. Büyüdük, çocukların sözü geçiyor, bizim sözümüz hiç geçmedi. Biz dinledik, bizi dinleyen olmadı. Biz küçükken babamız eski saatini bize veriyordu. Büyüdük, çocuğun bilgisayarını, cep telefonu bizim oldu. İki arada bir derede yaşadık, yaşamadık! Yarım asırlık ömrümüzde olmayan kalmadı, bir insanlık tarihi kadar icat sığıdı. Hiçbir yıl diğeriyle aynı olmadı. Tecrübenin, kıdemin, ak sakalın önemi kalmadı. Parayı veren düdüğü çaldı, kimin parası varsa onun sözü dinleniyor. Çocukların gözünde kendini büyüten anne babasının bir şey bildiği mi var, gençler hepimizden çok biliyor. Annelik bile annelerden değil de kitaptan öğreniliyor. Biz tesadüfen büyümüşüz sanki. Artık, *"Lale devri çocuklarıyız biz, zamanımız geçmiş"*.

Rey vermek, maaş zammı, ajansları dinlemek büyük adam işiydi ama pek yavandı, renksizdi. Haberlerde sadece spiker çıkar oturmuş halde önündeki kâğıtları okurdu. Şimdiki gibi görsel değildi. Haber dinlerken büyüklerin önünden geçilmezdi. Çünkü spiker aynı zamanda dinlenirken seyredilirdi! Babalarımız bizi sevdiğini diliyle söylemezdi ama gözünden belliydi. Bazen kızıp bağırıp çağırılmaları sevmediğinden değildi. O zamanlar büyük olmak ne demek bilmiyordum. "Kapatın şu müziği kafam almıyor", "Çakıldak yapmayın gızanlar başım ağrıdı", "Yalınayak taşa basmayın kırkından sonra çıkar", "Yatak dövdü, sabahlara kadar uyumadım, gözümü kırpmadım", "Şu ipliği iğneyle geçiriver, gözüm görmüyor" ne demek! ajanslarda neden televizyonun önünden geçilmez; babalık, annelik ne demek... yeni yeni anlıyorum. Bazı şeyler vakti gelmeden, yaşamadan anlaşılıyor, anlaşılır da değil..

Neyi çoğalttıysak onun değeri azaldı. İki çeşit, iki renk ayakkabı vardı. Birini alır mutlu olurduk. Şimdi almadan çıkıyoruz ya da siyahını alıp, bordosunu da alamadım deyip, mutsuz oluyoruz. Bir ya da iki kanal vardı; birini seyredip mutlu olurduk, şimdi yüzlerce kanal var; seyredecek kanal bulamıyoruz. Başkalarının mutsuzluğundan değil basit ve küçük şeylerden mutlu olurduk. Yetmiyor, bitmiyor artık! mutluluk eşliğimiz yükseldi. Değer bilmek, utanmak, kanaat duyguları kayboldu. O günlerin mutluluğu bu günlerin hafif yükü!

OYUNLARDAN...

Hayat oyunu-oyun hayatı, sokak oyunu-oyun sokağı, çocuklara göre lay lay lomdu.. Hepsi iç içeydi. Biz de içindeydik.

Yarın kaygısı olmadan yaşadık. Kendimizi sokağa kaptırır, oyundan alamaz, ac acına akşamı ederdik. Acıktığımızı susadığımızı bilmez; sofraya oturunca anlardık. Karnımız doyunca hemen oyuna çıkardık. Gündüzleri bizimdi, geceler zaten uykuda geçiyor. Başımızı yastığa koyar koymaz, yatırınca gözleri kapanan oyuncak bebekler gibi uyur kalırdık.

Bir zaman ona buna inandık; sigara paketlerinin içindeki alüminyumlu kâğıtları ve bir ümit 25 kuruşları topladık ve mektup pullarından yarım yamalak bilir bilmez koleksiyon yaptık, çakı bıçak yaptırmak için kurbanlık erkeklerin boynuzlarını bile sakladık. Geriye sadece anısı ve aldığımız dersler kaldı!

Büyüklerin oyunları ayrı, küçüklerinki ayrıydı. Büyükler kahvelerde okey, kâğıt, tavla, dama, domino oynar vakit öldürürlerdi. Biz küçüklerin işi zaten oyundu.

Yapılı oyuncak mı vardı! Oyuncaklarımızı hep kendimiz yaptık. Bir tükenmez kalem, pinpon topunu nasıl havada tutardı, yine tükenmez kalem, su, şurup şişesi ve bir sabundan üstünde gökkuşağı renkleri olan baloncuklar uçuşur. Kibrit kutusundan telefon, grapon kâğıdından ve kloraktan karanfil, eliş kâğıdından kedi merdiveni, mendilden tavşan, kâğıttan külâh, uçak, uçurğaç, hatta gemi, olmadı şapka. Kâğıt katlayarak yaptığımız işaret parmağı ile başparmaklarımızı içine sokup aç kapat yaparak saydığımız oyun; yine kâğıttan yaptığımız patlangaç, pat diye ses çıkarırdı... Söğüt dalından düdüğü yapardık; hatta ekinden bile. Okun kendisi kuru süsünden, ucu gazoz kapağından, yayı çalıdan.

Elektrik borusundan kağıttan yaptığımız ince külahları üflerdik. Paket lastiğiyle portakal kabuğu atardık. Islak toprağa çakı saplayarak çizgi çizerek diğerini hapsetme oyunu oynardık; çakı bulamazsak çivi vardı. Eski tekerleğin yanlarına iki çapa sapı sokar sürerdik, bir yere odun yıkıldı mı hemen iki uygun odun seçer, çatallı kısmına basar, boyumuzu da uzatır, odunların üstüne biner gezerdik..

Gazoz kapağı deyip geçmeyin bir bizim nesil bilir değerini. Altın çağını yaşadı bizim zamanımızda.Sokaklardan gazoz kapağı toplayıp, Gazozun kapağını atmazdık, biriktirir ve ilkokulun üstündeki parkın duvarının üstünde oynardık, iki kapak arasından geçiremeyen ve duvardan düşüren yanardı. Gazoz kapaklarını taşla düzeltip düğme gibi iple döndürür, dövüştürürdük; rakibinin ipini kestiren kazanırdı. Kibritin devriydi. Yak, Malazlar, Kav kibrit kutularının üstündeki resimler, çikolatadan sakızdan çıkan resimler bile oyuncaktı, duvardan atar oynardık, üstüne binerse yerdekileri kazanırdık. Pıynar pelidine veya meşe palamuduna bir kibrit çöpü sokar döndürürdük.Çam kozağının ucuna çivi çakar, elimizde ucu çapıt şerit bağladığımız kısa bir değnekle topaç yapardık.

Telden araba süslenir donatılırdı; direksiyonu elimizde, bedeni uzun bir kargıdan, kornası ağzımızdan, ucunda iki teker, telarabamız rüzgar güllü, süslü püslüydü. Çam ağacı kabuğundan kayık oyar, bidondan çember çıkarırdık, çakmaktaşını birbirine çakar, barut kokulu kıvılcım çıkarırdık, oyuncığımızı taştan çıkarırdık. Yola gayır dökülse gayıra belenir, atlar zıplar, ne oyunlar oynardık.

Oynamak için bir ip bulsak ip atlama, halat çekme, salıncak... top bulabilirsek topun sahibi ne isterse o oynanırdı, kuralı o koyar, onun dediği olurdu, nazlanırsa da nazı çekilirdi..Plastik topların kokusu hala burnumda, hepimize bir top yeter artardı. Top yuvarlaktı, bazen istop bazen yakartop olurdu. Topumuz patlarsa, üzüntümüz topun değerinden daha büyük olurdu. Hepimiz birden saklambaç oynardık; fındık fıstıklar oynadığını sanır saklanırdı, sobeleyen olmazdı. “Elma dersem çık armut dersem çıkma”, “Yağ satarım bal satarım, ustam ölmüş ben satarım” derken, tavsan kaçır tazı tutar.. Körebe, uzun eşek, evcilik, el el üstünde kimin eli var.. Yerde ne var, gökte ne var, hoppacık oynardık. Oyun bozular çanak çömlek patlardı. Akşama eve dokunarak öcüm sende kalsın der kaçarken gıdıştırırdık. Saklambaçta en son ebe olan yumulunca; şakasına saklanmaz, doğrudan eve giderdik.

Uğur böceği bulur, uç uç böcecik annen sana terlik papuc, alacak der; elimizin tersine koyar parmağımızın üstünde gezerken ne isteğimizi söyler,birden üfler uçururduk. Yazı tura atmak yerine, adam seçerken “Portakalı soydum başucuma koydum duma duma dum ben bir yalan uydurdum” derken bir şekilde istediğimize denk getirirdik.

Çizgili oyunları kızlar oynardı. Kaydırak, sek sek, el topunu yanmadan zıplatma, üçtaş, beştaş, dokuz dokule. Tahtalı oyunlar vardı. Erdiñçabegilin dükkânının karşısındaki evin kapı önündeki küçük beton düzlük üstünde oturur, çivili tahtada 50 kuruşlukla futbol oynarlardı. Para tahtaya çakılı çivilerin arasında kayar dururdu. Bi kerecik biz de oynasak ne olurdu! Kendimiz de tahta bulduk, çivi çaktık, yaptık!ama onlarınki kadar güzel olmadı.Çivi çakarken parmağımıza vura vura vurmamayı öğrendik. O acılar ne tatlı hatıralar oldu şimdi.

Sokaklarda gargalı uçurur, jant araba sürer, bu kale benim kale, diken atma, degnek at, limon kabugu vurma, çelik çomak kuytusunu kazma, elde ip çözme..

Filmlerdeki Kara Murat biz olurduk. Elimizde kılıç... Dıkşinyaaa dıkşinyaaa dublajlı silah sesi ağzımızda kovboyculuk oynardık Taa ki! Kung fu çıkıncaya kadar...Bumerang yapıp attık bir türlü geri gelmedi, kement keçinin boynuna geçmedi.

Sokak arası minyatür kale top oynardık. Taştan kale direkleri koyar, üç korner bir penaltı olur, dokuz ayak boyu sayar ve ayağımızın tersiyle minyatür kaleye atardık. Paramız az olduğundan, çikolata kabuğu desenli yaldızlı yıldızlı kaderin hepsini kazıyıp, Şenol’dan büyük hediyeyi bir türlü alamazdık.Kaderimizde, kismetimize balon çıkar, plastik yılan nasip olmazdı.Şenol güzel yazı yazardı. Bir keresinde naylon torbayı şişirdi, üstüne oturduk; patlamayınca ne şaşırıydım.

Uzaktan çocuklar çömeşmiş, eğilip kalkıyor, bir şeylerle uğraşıyor görürseniz ya bilye ya delice oynuyorlardır. Yaşlılar görünce, “Mazı mı oyneyosunuz. Kim ütüpduzu bakalım?” diye sorardı. Karacasu’ya dışardan gelen memur çocukları misket derdi. Rengârenk cam bilyelerimiz gıcır gıcır. Önce demir bilyeler kıracak diye oynamaya kıyamaz, sonra da oynamadan duramazdık. Üten

ütülen farklı ama aynı bilyeler cepten cebe dolaşırđı, akşama kadar eğil kalk..Jantlardan kırıp demir bilya alırdık, yassı bilye bile vampir yumpir giderdi ama janttan kırarak çıkardığımızdan o da bir bilyeydi. Bilyeyle en çok İstanbul oynardık; başı vurup çizgiden dışarı çıkararak hepsini alırdı, sonra başaltı diye devam. Mors, İstanbul, vuruş- karış en sevdiğim bilye oyunlarıydı. Ağzımızda, leekçiıteçöplüküstenkondurmamumdirek takılmış plak gibi döner dururdu. Mıncıklık yapmak yok derdik!Karışlamaktan parmaklarımız uzardı, kırkda bir muşaf gelirdi. Atıp tutma oyunlarında ustalaştık. Şimdiki çocuklar portakal atsak tutamazlar. Deliceler Ahmet deresinden, balık tutmaya gittiğimiz zaman toplanırdı. Aslında delice dediğimiz ağaç ne ağacıdır, ne işe yarar hâlâ merak ederim. Aamet deresine gidince. Soğan Durmuş'un bahçesine yakın yerlerden sinlene sinlene, isilence geçerdik. Attığı elma büyüklüğündeki taşlar, Allah'tan bi yerimize denk gelmedi! Denk gelse bu yazıyı yazamazdım!

Kışın evlerde soba yakılır; çok samimi olduğumuz evlere misafirliğe gidersek hep beraber, masal anlatılır, bilmece sorulurdu. Bilek güreşi, el kızartma... Abi ablalarımızdan öğrendiğimiz oyunlar oynardık. Utanır ışıkları söndürür şarkı söyledik.Acemi parmakların duvara vuran gölgesini bir şeylere benzetmeye çalışırdık. Hacivat Karagözün sevilmesi gerekirdi ama ben bir türlü başarmadım. Suç bizdeydi! En sevdiğim de; isim, şehir, artist, hayvan oyunuydu. Danyal Topatan, Cevat Kurtuluş, Necdet Tosun, Nubar Terziyan, Aliye Rona, Mualla Sürer, Hulusi Kentmen, Parla Şenol, İtir Esen,Zeynep Değirmencioğlu artist ve Çölemerik, Karaköse, İçel, Antakya, Ödemiş şehir sayılırdı. Bizim zamanımızda şehirlerin sayısı azdı, 67 Zonguldak'a kadardı. Aynı yazanlar 10 puanı beşerden paylaşırdı. Farklı bulup yazan 10 tam puan alırdı.

Sapanımızı kendimiz yapardık. Ağaca bakınca, sapan çatalını hemen görebilme yeteneğimiz vardı! Serum lastiği çıkıncaya kadar siyah şamrelden veya botun kauçuk tabanı eskিয়েnce şerit şerit keser, sapan lastiği yapardık. Eski ayakkabı derisinden sahtiyân keserdik. Almanya'dan gelen Ahmet'e sapan yapıverip; karşılığında Avrupa'dan gerçek oyuncak arabalar, büyük cam bilyeler, renk renk büyük balonlar aldık, bir zaman oynamaya kıyamadık. O zamanlardan beri görmediğim, elde parmağımızla bastırđıkça çak tık çak tık ses çıkaran teneke oyuncak; çevirdikçe teli plastik gövdede tur atıp yerine oturdukça çıt çıt ses çıkaran anahtarlık; elimizde döndürdüğçe üzerindeki görüntü hareket eden plastik kartlar bile ne değerli oyunculardı...

YİYECEK, İÇECEK...

Yemek yerkenki tadıyla sindirilir, gönül ile yemek lazım. "Gönülsüz aş, ya karın ağrıtır ya baş" derler. Yemek seçmez, bir şey istemezdik. Ne bulursak sofrada, sevsek de sevmesek de yerdik. Gorukeşili balmeaşı, yoğurtlu başaşı, gurubiberli pıransa, yoğurtlu sarımsaklı badılcan aş, hatta nohutlu gereviz aş bile olsa yerdik. Değerini bilemediğimiz o güzelim tatları şimdi arıyoruz.

İstememeyi öğrendik biz. Sümdük değildik. Halâ öyleyiz! Borç versek geri isteyemeyiz. Kapan kapış yapılmaz. Çok rağbet görene gitmezdik. Görmediğimizden, görmedik sanırlar diye utanır, çekinirdik! Çok şey beklemezdik hayattan ve çok şey istemezdik; bir cin çıksa şişeden 3 dilek de soğanın cücüğü hikâyesindeki gibi masum ve küçük şeyler olurdu. Hani, aynı köyden iki arkadaş şehire giderken yolculuk esnasında canları sıkılmış. Biri diğeri sormuş: "Zengin olsan çok paran olsa ne yapardın?" Diğeri, daha düşünmeden "Bütün soğanların cücüğünü ben yerdim" demiş ve hemen peşinden o sormuş "Peki! Sen zengin olsan ne yapardın?" Beriki düşünmüş, düşünmüş, düşünmüş: "Hepsini sen yedin, bize bir şey bırakmadın ki !!!"

O zamanlar tarım ve ziraat ülkesiydik. İleşberlik yaygındı. Köylü köyünde, yerli yerindeydi. Herşeyin yeri zamanı vardı; mevsimler tam vaktinde gelirdi. Evler bahçeli, önünde yanında domates kökeni biber kökeni, bahçeler çiçekli ve ağaçlar meyveliydi. Her sebzenin meyvenin zamanı beklenir, özlenirdi, olunca tadından yenmezdi. Şimdi yaz kış ne ararsan var, görüntüsü tamam da tadı yok.

Önce insan bozuldu, sonra şeker bozuldu. Kavun kelek, karpuz kabak çıktı. Ağzımızın tadı bozuldu, bal bozuldu, soğan acıdı, domatesin kokusu gitti, salatalığın şekli kaldı, patlıcanın adı kaldı. Yağın safı kalmadı. Tavuksuz yumurta, etsiz çiğ köfte, arısız bal dönemine girdik. Hayvansız et dönemi var sırada..Bala lâyıık insan mı kaldı. Allah'ın yarattığını değiştirdiler. Ekmek de elden gitti; çünkü buğday buğday değil,un un değil, mayası bozuldu. Yumurta yumurtalıktan çıktı; tavuk tavuk

değil, yem yem değil. Tavukların genetiği değişti; gecesı gündüzüne karıştı, günde 2 yumurta verdi. Et yiyene ot verdiler, ot yiyene et verdiler; danayı delirttiler. Dışında kalmak mümkün değil bu gidişatın, herkes tavaf ederken sen durursan ezilirsin. Çin’de bir ada varmış, adada bir saray ve sarayda bir kuyu; dışarda halk ve bir ırmak. Halk ırmaktan saraydakiler kuyudan su içmiş. Halk ırmağın suyundan içmekten ötürü delirmiş. Saraydakiler bir zaman sonra bakmış ki bu deli halkla böyle yaşanacak gibi değil, gitmiş onlar da ırmaktan içmiş...Maruz kalıyoruz zamana, biz değiştiremedik, bizi değiştiriyor dünya..Günümüz insanı,kazanırken kaybediyorhayatını; zombi karakterleri gibi ısırıp herkesi kendisine benzetmek, aynılaştırmak, sıradanlaştırmaktan başka bir maksat yok.

O zamanlar önce üzüm kazanda kaynatılır, sırası olur sonra koyulaşır ve pekmez yapılırdı. Kak oyulur, bamya, biber, fasulye dizilir, asılır, gurudulur. İnar eşiği yapılırdı. Gecedden sabaha, ailece mahallece imeceyle, zeytin dilinir, badem ceviz kırılırdı. Turşu kurulurdu, kışa hazırlanırdı. El emeğiyle salçası, makarnası, tarhanası yapılırdı. Zehre bazarından doluyulan ölçülür, buyde alınır; değmana götürülür, un öğütülür, ekmek evde yapılırdı. Altı üstlü el değirmeni taşları, buğday alır yer, bulgur verirdi. Zamanı el değirmenleri öğütür, yel değirmenleri savururdu.

Hayat organik, tabiat doğaldı. Organik nedir bilmediğimizden, yediğimiz şeylerin organik olduğunu da sonradan öğrendik. Herşey kendi renginde, kendi kokusunda kendi tadındayken yedik içtik. Tadı tuzu vardı hayatın, yavan değildi. Annemin deyimiyle formüllü gıda yoktu. Eskiden insanların hormon alacak parası bile yoktu, çiftçinin parası olsa vicdansız değildi. İnsan insandı! Para para para! diye diye her şey bozuldu gitti. Şimdi her şeye doğal deniyor ama yalan karışık!

Eskiden gözümüz tok karnımız açtı. Şimdi karnımız tok gözümüz aç. “Zengin yemiş sütlaç, fakir yemiş bulamaç, sabaha ikisi de aç” değil miydi? Açlık çekerdik, açlık nedir bilir de yedik. Şimdi acıkmadan yiyoruz; yediğimiz önümüzde, yemediğimiz nerde? Domates, biber, soğan, kavun, karpuz, peynir, ekmekle dört başı mamur mükellef bir sofraya kurulurdu.

Dondurmalar salepten yapılırdı, külahtaki dondurmanın en tatlı yeri dibiydi. Kırık leblebinin tadı, leblebi tozu, koz helvası, pötibör bisküvi arasına sade güllü lokumu bastırıp pasta niyetine afiyetle yedik. Sacın üstünden aldığımız bazlamanın üstüne tereyağı sürerdik, ekmek üstü yoğurt ve üstüne renk biberide iyi giderdi. Dondurma, gevrek, Afrodisias gazoz, gofret, kar helvası, cevizli sucuk bir daha o kadar tatlı olmadı. Taze peyniri bile arıyoruz. Belki de yokluktandı tadı.

Yağda yumurta deyip geçmeyin, yağ zeytinyağı, dığan bakırdan ve kalaylı, yumurta bizim tavuktandı. Şimdi hangisi kaldı.

Naylon kumaşın yazın yaktığını, çikolata diye çikolatin yediğimizi, sade yağın sana yağından daha iyi olduğunu sonra sonra farkettilik öğrendik. Sana yağı getir dendi mi: adı 4 harfli olan sana, bana, tama, neba, vita nebati yağlardan hangisi varsa olurdu.

Bisküiler teneke kutudan, lokumlar tahta kasadan, Emzik şekeri bakkaldan parayla değiş tokuş ederdik. Arapkızı sakızı mabel ve sigara sakız, maceralı tatlı çikletler Tipitip, Tipitoş, Minti, Turbo, Pembo, Dandy sakız’dan belgesel gibi hayvan serisi çıkardı, kokulu yağlı çikolatadan futbolcu resimleri çıkardı. Alüminyum tüpte şokella,kokulu koz helvası, yaz helvası, tahin, pekmez, çikolatadan güzeldi. Kese yoğurdundan ayranı kendimiz yapardık, limonata el yapımıydı; kendine has şişesi vardı; plastik kapaklı, kapağı boynunda asılı kalırdı. Yine de en lüks içecek gazoz, yedigün ve kolaydı. Ne yaparsın, pirincin bol olduğu yerde bulgur değerli!

Geçen markette bir çocuk, annesinin al gel dediği salatalığı eline almış, teyze bu salatalık mı diye soruyor. Hiç kınamadım, Hindistan cevizi alıp da kıramadığımızı hatırladım. Hangi sebze meyve hangi mevsimde diye sorun, kibrit kutusu kadar peynir isteyin, cılk yumurta, kolalı gömleği bilmiyorlar. Ne bakıyorsun ayı mı oynuyor? desenhangi çocuk anlar! Zaman böyle..

Elektrik çok kesilirdi; çok sigorta atardı, tel sarardık. Akkor ampullerin altında Hasip kesti sanırdık, karanlık sönsün diye beklerdik. Elektrikler kesilince televizyon çalışmaz, kendimize dönerdik, sanki küsmüş de barışmış gibi, birbirimizin farkına varır, iki laf etmek fırsatı bulurduk.

SOKAKLAR, KOMŞULAR VE İŞLER GÜÇLER...

*“Her şey birdenbire oldu.
Birdenbire vurdu gün ışığı yere;
Gökyüzü birdenbire oldu;
Mavi birdenbire.
Her şey birdenbire oldu;
Birdenbire tütmeye başladı duman topraktan;
Filiz birdenbire oldu, tomurcuk birdenbire.
Yemiş birdenbire oldu.*

.....
*Yollar, kırlar, kediler, insanlar...
Aşk birdenbire oldu,
Sevinç birdenbire.”*

Orhan Veli'nin dediği gibiydi. Yağmur birden bireydi.. Damlaların toprağa ilk düşüşü, toza toprağa bulana boyana yuvarlanışları, o kesif kokunun etrafı sarması, toprağın tütmesi ve sonrası.. Çatılardan akan yağmurun, caddelerin ortasından taşların arasından dere gibi akması... aklımızdan ezgisiyle geçen “yağmur yağıyor seller akıyor, arap kıızı camdan bakıyor” cümlesi.. Sonra yağmurun dinmesi, serinlik, havaya ve caddelere tertemiz bir huzurun inmesi, kiremitlerden düşen damlaların taşların arasında tane tane değdiği ve kum tanecikleriyle oynadığı an.. Rahmet yağdı denirdi, yağmurlar temizdi, şemsiyemiz olmazdı, ıslanırdık. Yağmur yağarken kırmızı kiremitlerin altında, saçak altlarında beklemenin bile güzelliği vardı.

Söz göz ve öz, gez göz ve arpacık gibiydi. Söz senet yerine geçerdi, şimdi senet söz kadar geçmiyor. Çalınacak bir şeyimiz olmadığından, hırsızlık da yoktu. Kilit vardı ama süs gibiydi, inahtar kullanmazdık, kapı kitlenmezdi. Bir yere giderken avlu kapınının her iki kanadındaki kapı halkası çapıtla birbirine bağlanırdı. Kapı önünden, dışardan bağırlır “*Ev saablari evde misiniz?*” Bakan eden olmazsa, , biri gelip döndüğü anlaşılınsın diye, oraya taş sıkıştırılırdı. Bu sefer de hadi bakalım! Gelen kendini biliyor da, sen merak et dur, kim geldi acaba?...

Tüm dünyanın sesi radyodaydı. Yabancı ülkeler şehirler, yabancı diller; Sanda Marka radyomuzdan düğmesi çevrildikçe şehir şehir gezerdik. Budapeşte, Sofya Barselona, Milano, Belgrad, Prag, Kahire, Madrid, London, Moskva, Beirut, Paris, Roma, Berlin, Saloniki, Kahire, Napoli, Atina, Stuttgart, Brüksel, Strasbourg, Torino, Zagreb, Milano, Bükreş, Tunus... Dillerini anlamasak da ufkumuzu açardı. Radyo tiyatrosunda efektör Korkmaz Çakar'dı. Radyo tiyatrosunu öyle başarılı seslendirirlerdi ki sanki biz de orada yaşırdık, televizyonun yokluğunu aratmadılar! Birkaç yıl içinde radyoların saltanatı sona erdi ve tahtına televizyonlar oturdu. Tek kanallı ve sınırlı saatlerde yayın vardı ve herkes ekran başındaydı. Şimdiki “40 milyon bizi seyrediyor”, “Bütün Türkiye bizi seyrediyor” sözü o yıllardan kalmaydı. Güngen sineması nadiren açıktı, birkaç kere okulca da gittik, tiyatro oynandı. Okulca bir bayramda film de seyrettik. Belediye binasının üstünde de yazlık sinema vardı, bir iki sefer götürdüler, sadece korktuğumu hatırlıyorum.

Traktörle insan da taşınırdı; tarlaya, yaylaya, düğüne gidilirdi. Pulu bile basıldı “Düğüne mi ölüme mi?” Önce ev ev gezilir, okuntu verilirdi; ille de yakın biri unutulurdu. Düğünevine bayrak dikilir. Gidenler davetli olmuş olurdu! Düğünler 3 gün sürerdi. Avluda yemekçiler kocaman tahta kaşıkla keşkek karıştırır, yemekler pişer, bulaşıkçılar çalışır.. Traktörle kiralanıp gelen arkası yağlı boyayla işaretli yazılı tahta sandalyeler mahalle aralarında sıralanır, lambalar, yanar döner parıltılı süsler sokakta düğün alanının üstüne ayarlanırdı..Düğün sahibi omuzunda ya da boynunda peşkir, bir oraya bir buraya koşar hizmet eder, terlerdi. Ele karışmak kolay değildi. Oğlan evi, kız evi olur. Oyuncak bir kız bebek, gelin arabası önünde kaputun üstüne oturtulur; gerisi ondan sonra süslenirdi. Düğün arabasının önü kesilir; para, tavuk veya rakı istenirdi. Keşkek başrolde, biber turşusu yardımcı oyuncuydu. Davul zurnayla enstrümantal düğün yapılırdı. Sonraları gerçek orkestralı balolar da başladı. Orkestra 4-5 kişilikti ve ciddi işti. Şimdi şaka gibi! Cd'den düğün yapılıyor. Saçlar başlaryapılır, ellere kına yakılır, gelin teli takılırdı. Kayaların üzerinde şeytan kınaları olurdu, biz de şeytan kınası yakardık.

Mevlit okundu mu, herkes kuran dinler gibi dinler; kadınlar başını örter, kimse saygıda kusur etmezdi. Mevlitlerde dağıtılan limonatanın tadı hiçbir yerde bulunmazdı. Sünnet düğünlerinde bütün

çocuklar birkaç araba ve üstü bagaj çıtalı arkadan merdivenliburunlu dolmuşa biner “*Beeş dakka kaldı, meemet ateş aldı*” diye bağıra bağıra; Karacasu yayla yoluna, Dandalaz yoluna ve Nazilli yoluna gider dönerdi, hep çok kısa sürerdi! Bile bile lades, hep aynı numara, “*aaa fareye bakın fareye!!*” derken olan olurdu. Bir hafta kadar apşak apşak dolaşırdı. Sonradan çocuklar arabayla en uzun kimin sünnetinde dolaştık diye kıyas yapardı. Sünnetçi Cafer’den ve siyah büyük çantasından korkmayan çocuk değildir! Hatta büyüklerin “Hişşt yakışıklı sünnet oldun mu sen deyip, hani çakım nerde diye cebine el atılması” şakası bile nedense her zaman işe yarardı.

Önce nikâh, düğün ayrıldı. Bir yastıkta kocamak tarihte kaldı; yastıklar da birken ikiye ayrıldı! Düğün sahte, pastası sahte, takılar sahte, müzik sahte, evlilikler gelin damat sahte, sevinçler üzüntüler sahte. Ağlayıp yas tutanlar, gülüp oynayanlar; yüzlerde maske üstünde maske. “*Düğünevinin tefcis, ölü evinin yascısı*” aynı. Yalan dünya! Ağlaması, gülmesi, ölmesi bile parayla! İnsanlık ölmüş; gerisi kalan kalana...

Gız evinde, çengici garılarında bir özgüven vardı. Biz dımdım derdik. Alemiyom gövdeli Zeynel Abidin cümbüşü çalarlardı. Biri de dümbek. Para çevirsinler diye önlerine yazılmış sofra bezinin üstüne kahverengi para veya 1 liradan az para atılınca, yaydıra yaydıra gevrek sesleriyle kızar fırçasını atarlardı.

Hayat sabah erken başlardı. Bazı gecelerde oyuna daldık; yarın gelir uyku gelmez, sonra da mışıl mışıl uyur kalır, sabah da kalkmak bilmezdik. Annemden sık duyduğum “*Erken kalkan işine, geç kalkan düşüne*” ne güzel sözdür. Büyükler erken kalkar günü karşılardı. “Sabah ezanında nasip dağıtılmış, uyuucasan bilen kapıyı bi yo açıp kapatcaksın” derler. Sabahları hava nasıl da tertemizdi ve güneş nasıl koskoca karanlığı silerdi! Görmek lazım.. Gökyüzü masmavi uzar gider, içinde beyaz bulutlar ordan oraya gezerdi. Spor olsun diye yürümek mi vardı? Yürümek için yürünmezdi. Herkes işinde gücünde çalışırken spor yapmış olurdu!

Yazın sıcaklarda mahalle sakin olurdu. Sokaklar değişmezdi, gelen geçen üç aşağı beş yukarı aynıydı. Evden gidiş dönüş, basılan ve iri kayrak yol ortası taşları ..Yol insanı ortadan yürümeye zorlardı; kenarlarda taş döşemelerin düzeni bozuktu. Sokaklarda bazı yerlerde geriz kokusu olurdu, oradan geçerken; hemen öncesinde nefesini tutarak hızlı hızlı geçmek gerekirdi. Zaten cin, şeytan geriz yanlarında oynasır, kötü kokudan gıdalanırmış, çarpılırız diye korkardık. Bazı sokaklardan da geçmezdim; “*Köpeleen dalaşmaktan, çalıyı dolaşmak eyidir*” denir. Köpek ısırsa karnımdan iğne olmaktan korkardım, hiç riske girmezdim! Bir sokak öteden gidiverirdim..

Sokaklardaki taşların arasında dökülmüş kurşunlar olur, kötülük yola dökülmüş bize geçer diye korkardık. Kim döktü bulamaz, göremezdik; belki de işin sırrı buydu. Düşe kalka büyüdük. Kendimiz düşer ağlamazdık.. Yaramazdık, yaralanırdık. Dizlerimizden, dirseklerimizden yara kabuğu eksik olmazdı. Hastane, mahkeme bize uzaktı. Bir kere hastaneye gittim dikkatimi en çok çeken duvardaki sus diyen hemşire oldu. Sustuk tabi ki! Dilek Tunca’yı hep hemşire sandık ama aslında hemşire değilmiş. Tedaviyi nineler, anneler, teyzeler yapardı. Bebekler kırkı geçince sokağa çıkardı, bir de tuzlanma meselesi vardı. Hayıta yakı otu da derdik. Hamurla soğan ve yakı otu iyice garılır, sıcak sıcak yağurulur, sonra üşüttüğümüz yere, ağrıyan garnımıza sarılır yatılır ve uyanınca iyileşmiş olurduk. Sülükçüden sülük alınır yapıştırılır, sırtı ağrıyana kupa vurulurdu. Gene geçmezse sırtı çiğnenirdi. Gözlük muayenesiz, gözüne iyi gelen herkese uyardı. Bir kişinin garın ağrısına iyi gelen hap garınağrısı hapıydı ve herkese iyi gelirdi. Doktora giden azdı. Doktora gitmek zor işti, belki para da lazım olurdu! Kırık, çıkık için Mehmet Ali Çavuş vardı. Çıktıysa yerine koyar, kırıldıysa alçıya alır sarardı. Para pul da almadı. Allah razı olsun. Mahalleli birbirine depresyon tedavisi yapardı, hepimiz psikologduk; bi tek okulunda okumadık o kadar! Alzaymır değil bunamaydı, depresyon değil bunalım vardı. Ruhsal hastalık varsa cin musallat olmuş olurdu, okunurdu, okutulurdu. Nefesi güçlü hoca aranır, bulunurdu. Sağdan soldan sorulur soruşturulur, işini bilen biri! bulunurdu. O da evin duvarından, toprağından, ordan burdan; konuştuğu yerden güya ilaç bulurdu! Aslı tiyatroydu, hokus pokustu! Olur da iyi geliverirse şeyh uçmaz, mürit uçururdu. Nereye kadar giderse artık uçan uçar, konması yoktu. Yalınız siğil olduysa okunduktan sonra geçen olurdu. Ya geçeceği zamana denk gelirdi ya da gerçekten geçerd!

Sokakların kendine has sesleri vardı. Çarşaf dokumamakinesi sesleri kendi halindeydi. Çarşaf ipinin yıkandığı zamanki kokusunu, babamın köprübaşındaki töz petrolden damlatarak doldurduğumuz muhtar çakmağının içindeki gaz kokusu gibi severdim.

Bohçacı garılar, gararap gibi olmasa da basbayaa esmerdi ama bohçadan çıkardığı elışı örtüler oyalara, tertemiz ve bembeyazdı. Kullanmaya kıyamadığımız elışı örtüleri, oyalara ve beyaz işleri sakladığımız çeyiz sandıkları, hayallerimizi ve masumiyetimizi de korurdu.

Bazı simalar vardır; Allah'a bizden yakın. Onları herkes tanır, bizi bazıları tanır. Bazısı da nereye gitsen o da ordaydı! Gerçek adları belki unutulmuş; Orhan, İsmail, Durmuş, Zafer, Ayhan, Ali, Hilmi..onlar olmasa Karacasu eksikti. Hilmi takım giyer, fotr şapkasının altında gezerdi. Ciddiydi. Tek başına koyunlarla hayatın sırrını bulmuş da kimseye söylemiyor gibiydi. Zafer'in gaz verışı, gazık fren yapışı, vites değiştirışı, ne kadar gerçekçiydi...büyük ihtimal hayali bir kamyonu vardı.. Orhan'ın, başında çene altından bağlamalı bir şapkası ve yüzünde sabit gülümseme.. Alemlerli bayram seyran demeden herkesi kendinden büyük gören, iki parmağıyla sigara isteyen yeşil gözlü, kim ona sigara verip kötülük etmek ister ki! Ataeymirli hep radyo dinleyen, devleti siyaseti, devlet adamlarını ezberden bilen...

Açlık nedir, yok ne demek, sabretmek, sevmek, üşümek ne demek, empati, yorulmak, dinlenmek nasıl olur, yevmiye nedir, para nasıl kazanılır.. Bizler hepsini yaşadık. Tümevarımla, öğrene öğrene, yaşaya yaşaya bu günlere geldik. Kolda hayıttan ağır sepet, üstünde saplanmış küçük bir çubuk ve vitrinde asılı iki gevrek. "Vaaaar gevreeek" diyerek gevrek satar, okuldan sınıftan tanıdığımız kızların ev önünden geçerken sesimiz kısılır, sus pus olur, geçer giderdik. Afrodisyas gazozu da sattık; kovanın içinde buzlu su, dilimizde "Buz gibi çelik gibi gazoooz.. Vaar gazoz..." sattıkça yükümüz azalır, paramız çoğalır, cebimizde şingirdar, çocuk gibi! sevinirdik. Bir iki hafta erkenden kalkar işe gider, sonra sonra erkenden kalkmak zor gelir, bir sebep bulup kendimizi ikna eder işi bırakırdık.

Eskiciler, hurda-demir-bakır-naylon alanlar, kalaycılar, halıcılar, oduncu-kozakçılar, istenciler...mahallenin manzarasına ara sıra dahil olurlardı. Bakır tabaklar kalay görürdü. Eskicinin ne dediğini kendi dışında kimse anlamazdı. Ama belki bu yüzden herkes kulak kesilir, dikkat kesilir, neymiş diye meraktan bakardı. Eskiciler leğen, mandal, noramin, melamin tabak verir; bakır tabak, alüminyum tencere, demir, naylon alırdı. Eski diye değersiz yenilerle değiştirdiğimiz değerlerimizi, değerlilerimizi hatırladım. Kök boyalı eski halıları verilip, yesyeni gıcır gıcır makine halısı alınır. Alan da veren de sevinirdi. Antika dediler; uyandık, vermedik. Hırsız kilitten bir adım önde olmak zorunda, yoksa işini yapamaz! Bu sefer fotoğrafını çektilerip geri getireceğiz dediler, halıyı aldı gittiler, giden gitti, gidiş o gidiş! Böyle böyle hiç kimseye güvenmemeyi öğretiler.

Meslekler yaşardı. Terziler, berberler, urgancı, yorgancı, keçeci, nalbant, pastacı, tatlıcı, fıstıkçı, kalaycı, bileyci, demirci, semerci, tenekeci, sünnetçi vardı..onlar da çekildi gitti birer birer sahneden.

Yapmadığı iş kalmazdı berberin. Sanki Midas'ın kulaklarına kadar, olan biten her şeyden haberi vardı. Okul önlüğü kumaşından siyah perdenin arkası sihir gibiydi. Sünnetçi, diş çeken dişçi, sağlıkçı, iğneci her şeyi yaparım abi! sözü sanki berber içindi. Berberlik sanki bütün mesleklerin atasıydı. Dükkânın bir köşesinde toprak bardak, üstüne kapanmış, cam kupa... Biraz da ben oynayayım der gibi; o mekanik parlak metal makineyle hep birini trenyolu traş etmek isterdim, yapamazsam gerisini berbere yaptırısın. Tefik abi eliyle kafamı bir oraya bir buraya düzeltirdi. Biz "Aliburs yapıvecemişin" der sandalyeye otururduk, berber sandalyesindeki kafalık bizim için değildi. Bir şey demezen berber kendi kafasına göre keserdi, bir şey dersek bizim kafamıza göre keserdi. Jilet değerse sakal çıkacak sanırdık. İhtiyaç varmış gibi, öndeki biraz uzun kalan yer için arka cepte tarak taşınırdı. El emeği, ne ileri ne geri derken kuaförler geldi, berberliğin de modası geçti!

Terzi her gidişinde adamın ölçüsünü yeniden alırdı. Kumaşı astarı verilir. Sonra provasını yapardı. Büyük eğri büğrü makas vardı. O kumaşın o kadar düzgün ve kolayca boydan boya kesilmesine ve kesilme anındaki sesine hayran olurum. Adama göre elbise dikilirdi. Şimdi elbiseye göre adam aranıyor. Astarı yüzünden pahalıya gelmezdi. Elbise sökülse dikilir, yırtırsa yamanır; her şey tamir edilir onarılırdı, gönül bile...

Kalaycının işi sanki sihir gibiydi. Zehirlemesin diye kırmızısı açığa çıkmış, yeşile dönmek üzere olan kalayı gitmiş bakır kazanları, haranıları, tabakları ve kapaklarını iyice siler temizlerdi. Sonra bir tarafta ateş yanar, kalay çubuklar erir ve nişadır tozu atılır ve elindeki pamuk gibi bir şeyle ayna gibi parlatırdı. Tam seyirlik manzaraydı. Bakırda pişenin tadını diğerleri tutmaz ama bakır işi de bitti zamana yenildi, kalaycılar da gelmez, bakırlar kalay yüzü görmez oldu...

At ve eşek çoktu. Yükü onlar sırtlanırdı. Semeri, keçesi, ipi, kolanı, urganı, heybesi, çuvalı, hararı, nalı, gemi, çilbiri derken; esnaf nasiplenirdi. At, eşek gidince beraberinde onlar da gittiler..

Hazır yemek yoktu. Evde pişer, evde yenirdi. Ara sıra alınan pazar ekmeği, bize pasta gibi gelirdi. Pazar ekmeği değilmiş değişik birşey yemekmiş hoşumuza giden aslında..Ekmeğin altındaki yapışık etiketten, hangi fırından çıktığı belliydi. Usgar babucunu alır almaz gavatasıyla beraber, tamirciye götürür. Ucuna tabanına demir çaktırır, pence attırır, ayakkabının ömrünü uzatırdık. Çaktırdığımız demirin sesinden yürüdüğümüzün farkına varırdık.

Yazın ayakkabımız naylondandı. Tokyo terlik alındığı gün iyiydi de bir hafta içinde giydikçe incelirdi. Tvisterlik şipildeye şipildeye giderdi. Naylon ayakkabılardan kalan güneş yanığı izler, tokyo terlikler, cami önlerinden nalınbalar da kayboldu.

Eskiden kasnak üstüne sofraya bezi serilir, onun üstüne kalaylı büyük bakır sini etrafında; yer sofrasında aynı tencereden oturularak yemek yenirdi, çabuk doyardık. Aynı ekmeği bölerdik, aynı bardaktan, aynı kupadan su içerdik; tiksirmek aklımıza gelmezdi. Mikrop kapmazdık, ölmez, hasta olmazdık. İnsandan değil de, yılan çiyandan korkardık. Yılandan çiyandan korkan kalmadı artık...

Komşuda pişenin kokusu bize düşerdi. Birbirimizden öğrenirdik hayatı; birbirimizin kaderiydik. O zaman insanlık vardı. Bir cana diken batsa, hepimizin canı acırdı. Birbirimizin eksikliğini tamamlardık. Komşu komşunun külüne muhtaçtı ve bu ayıp değildi. Tuz, şeker, çay, yumurta kalmayınca komşudan ödünç isterdik; gurur meselesi etmez, yüksünmezdik. Bu gün bana yarın sanaydi. Paramız kalmazdı, borç isterdik; bankaya karşı hepimiz beraberdik. Canı çekenin “göz hakkı” vardı. Bilenin “söz hakkı” vardı. Saygı, sevgi, insanlık vardı. Güvenmeyi öğretilirdik çocuklarımıza şimdi çağ değişti, güvenmemeyi öğretiyoruz. Hatır gönül vardı, gerekirse koyardık. Sevgi, mutluluk bulaşıcıydı; şimdi ayrılık bencillik yayıldı. Karnımız tok ama gözümüz aç..

Altında yaşadığımız gökyüzü, dağlar, dereler, tepeler, çeşmeler sokaklar bizimdi. Mahallenin ineği, eşiği, kedi, köpeği vardı. Bir terazimiz vardı bütün mahallenin malıydı. Ağırıkları taşıandı; doğru mu diye sağlamasını yapan olmazdı. Bir merdiven mahalleye yeterdi. Sakla samanı gelir zamanı devriydi ve bu bizim aramızdaki harçtı. Yokluğa sabır, varlığa şükür zamanlarını yaşadık. İsyân aklımıza gelmedi, geçmedi. Sonra sonra televizyonu akşam sohbetlerine tercih ettik. İnsanların arasındaki bağlar gün gün koptu, koparıldı. Ortak noktalarımız azaldı. Sarıtaş’tan kapı önlerinden evlere çekildik; kapandık, uzaklaştık. Zamanla borcu bankadan, sütü marketten aldık, sohbeti cep telefonundan yaptık, misafirlikte televizyona baktık ve herkesin ayrı terazisi, dolabı, televizyonu oldu. Kimsenin kimseye eyvallahı kalmadı. Ayrıldık, ayrıştık, bölünüp parçalandık, birbirimize yad, yaban, el olduk.

O zamanlar sokakların ruhu vardı. Beton bu kadar boğmamıştı taşı toprağı. Toprak canlıydı. Yolların kenarlarında taşların arasından otlar çıkardı. Apartman yok denmeyecek kadar vardı. Zaman hepsini yendi, ezdi geçti. Hak ettiğimiz gibi yaşıyoruz. Hayatı basitlikten çıkardık. Yanlış yola girdik, hâlâ gidiyoruz! yolumuz yol değil... Gel de o günleri özleme! O zamanki Karacasu evleri zamana dayanamadı; ya yol oldu yıkıldı ya kendiliğinden harâb oldu dağıldı. Artık Cumalıkızık’ı, Şirince’yi gezerken iç çekerek hatırlayacağız Karacasu sokaklarını...

Yukarı mahallede bir mahalle kültürü, komşuluk vardı. “Komşu komşu hu hu oğlu geldi mi” herkes bilirdi. Çay, şeker ya da süt alınır, gözyaşına gidilirdi. Çocuk mahallenin çocuğuydu. Oğlan bizim, kız bizim, düğün bizimdi. Ölüm doğum bizim. Dert tasa sevinç bulaşıcıydı. Acı ağrı bizimdi. Ağlayan bizden gülen bizdendi. Bakkal bizimdi. Veresiye defteri bizim içindi. Dostluk arkadaşlık vardı; kardeşlik, kan kardeşi, ahretlik..bütün mahalleli akraba gibiydik. İnsanların gönlü zengindi. Teraziyi tutan ne satıyorsa, o kefe biraz daha ağır basardı. Samimiyet vardı.

Akşam olur birbirimizin yüzüne bakardık. Oyunlar oynar, tatlı sohbetler yapardık. Komşuya giderdik. Salı, Perşembe evler sinemaydı. Bütün mahalle televizyonun karşısındaydık. Ev sahibinin işi çay yapmaktı. Oda ne dardı ama Türk filmi oynarsa dolardı. Hep mazlumdan güçsüzden fakirden

yanaydık, empati yapardık, haksızlığa dayanamazdık. Önce kaseti çıkar, sonra da o kasetin uzun klip şeklinde filmi çekilirdi. Dönemin artisti şarkıcısı sayılıydı. Bir çay bardağı, bir tabak kırılmasın; biz de kırılırdık. Ampul bile sönsen önemli olaydı. Sanki cam kırılınca can da kırılırdı. Şimdi öyle mi! kırılan cam olsun senin canın sağ olsun!

Her şey o zamana aitti! O devrin çocuklarıydık. Omega dikiş makinemiz ve Hoover çamaşır makinemiz, AEG buzdolabımız, Grundig Televizyonumuz vardı. Plaklar, pikaplar, kocaman radyolar, çatılarda çubuk antenler vardı. Evlerde tek tük televizyon, buzdolabı, çamaşır makinesi; Siemens, Philips, Itt schoublorenz, Nordmende, Telefunken... Alman malları revaçtaydı.

Kağıt para bize büyüktü, bir şey almaya gönderilir de sigara kokulu kayetpara verilirse, üstü bize kalırdı. Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu vardı. Kâğıt para milli servet! kırıştırıp buruşturmasınlar diye cüzdanda durmalıydı! Çocuklara o yüzden verilmezdi! Kanun bildiğimiz mi var! İçgüdüyle tek bildiğimiz; sana yapılmasını istemediğini sen de yapma, sana nasıl davranılmasını istiyorsan sen de öyle davran kuralıydı. Paramız olurdu o da bozuk olurdu! Kahverengi kuruşlar öylesine vardı. 5 ya da on kuruş da vardı. Sadece paraydı bir şey almazdı; oyunlardaki fındık fıstık gibi, atsan atılmaz satsan satılmaz; bakkal bir şeker verirdi. O da paranın para olduğundan değil, bizim çocuk olduğumuzdandı. En ucuz şey de 1 kakaolu sütlü şeker, 1 gofret ya da biraz daha paran varsa kağıt külaha bir çay bardağı çiğdemdi. 25 ve 50 kuruşlar 1 lira 2.5 hatta 5 liralara değersiz kaldılar.. Onlar da sahneden çekilip zamanla tedavülden kalktılar. Bozuk paralar demir dişli kumbarada birikirse belki bir şey alırdı. 40 para 1 kuruş, 100 kuruş da bir liraydı. Eskiler zamanla değersizleşip, tedavülden kalktı. Şimdi 1 kuruşun madeni değeri kendinden fazladır. Metelik de görmedik. 3 kuruşluk adam ne demek anlardık da! Biz kuruştan küçük parayı görmediğimizden; “On para etmez güzelliğin bu bendeki aşk olmasa” ne demek, bilemedik.

Yarın gelince bugün oluyor, yarın yine gün ötede. Yarın deyince gözümün önüne gelir hep aynı manzara; Keloğlan eşeğine binmiş, elinde bir değnek, değneğin ucunda bir ip, ipin ucunda bir çıkın ot, direksiyon gibi eşeğin biraz önünde giden otun peşinden yürüyen eşek... Yarınsız, şimdiki zamanda yaşadık. Hayat hep öyle kalacak sandık.. O dünler ve takip ettiğimiz günler, bizi bu günlere getirdi. Dün dün de kaldı. Her şey yerinde zamanında değerli; hayallerimiz bile küçük şeylerdi; bir çakının, uçan balonun hayali yeterdi. Şimdi kendisi yetmiyor. Merak ederdim, uçan balon nereye kadar gider; uzaya çıkar mı diye. Bir uçan balonum olsaydı eğer, ipini bırakmaz, merak etmeye devam ederdim herhalde.

Genellikle pazar günleri yıkanılırdı. Kalıp sabun kafamda, acısı gözüme kaçırdı. Sonradan mavi plastik şişede Blendaxla tanıştık. Ne güzeldi eskiden; çocuklar yıkandıktan sonra el öperdi. Banyo sonrası; pampak olmuşsun derlerdi, sabun kokusu olur tenimde ve peşinden dayanılmaz bir uykuya kapanırdı gözlerim.

Düşününce nasıl da su yüzüne çıkıyor; unuttuğumuzu sandığımız anlar, anılar... Bir şeyin varlığı olmalı ki yokluğu anlaşılmalı. Olmasa da olurken, olmazsa olmazlarımız oldu. Elimizdekilerle mutluyduk. Mevcutla yetinirdik. Bilgisayarın, internetin, cep telefonunun varlığını bilmediğimizden yokluğunu hiç hissetmedik. Elektrik kesilince mum ışığında gaz lambasında ders çalıştık; idare lambası ile idare ettik. Bir de kahvecilerin kullandığı piknik tüpe takılı lüks vardı. Kendine has bir sesi ve çok parlak ışığı vardı, hep merak ederdim o gömleği o sığağa nasıl dayanır da yanmazdı! Su kesildi mi çeşmede uzun süre su kesilmesi sesi gelirdi. Şimdiki internetin kesilmesi gibi dünya dururdu.

OKUL HAYATINDAN...

Her köşesinde benliğim hatıralarım. Evimiz, mahallemiz derken; okullu olduk. Siyah önlük, beyaz yakalı günlerim geliverdi. Karacasu’yu Sevenler İlkokulu’na başladım. Başlar başlamaz öğrendim ki! adım Meemet değil, Mehmetmiş hatta Alisi devarmış. Okumayı yazmayı öğrendik. “*Daha dün annemizin kollarında yaşarken, çiçekli bahçemizin yollarında koşarken, şimdi okullu olduk, sınıfları doldurduk, sevinçliyiz hepimiz, yaşasın okulumuz*” şarkısını sınıfça söyledik. Okula başlamadan önce Dünya düzdü ve dönmüyordu. Güneş dünyanın etrafında dönüyordu. Emindik ve yemin bile edebilirdik. Okul başlayınca işin aslı değişti. Sonra sonra öğrendik ki! daha Dünyadan

haberimiz yokmuş! Adımız gibi bildiğimiz şeyler görüldüğü gibi değilmiş; güneş de bir yıldızmış, dünya düz değil yuvarlakmış, güneş dünyanın etrafında değil dünya güneşin etrafında dönüyormuş, dünya kendisi de hızla dönüyormuş,rüzgâr havanın yer değiştirmesinden oluyormuş, soğuk gazoz şişesinin üstündeki damlalar havadaki nemden oluyormuş, ayın kendi ışığı yokmuş güneşinkini yansıtıyormuş,gördüğümüz ayın hep aynı yüzüymüş... say say bitmez. Artık gökyüzüne daha anlamlı bakıyorduk. Hayat bilgisi sokaktan evden ibaret değilmiş.

Öğretmen bir gün sınıfta lazım olunca delikli zımbayı al gel diye beni gönderdi. Bütün okul dersteydi. Delikli zımbayı aradım, sordum, buldum. İçinde bir sürü yuvarlak şeyler vardı. Merak ettim açıp da içine bir bakıvereyim dedim. Derken delikli zımbanın altındaki plastik kapağı çıkarır çıkarmaz, içinden pul pul,renk renk kâğıtlar sağa sola savruldu döküldü. Ne olduklarını bilmediğimden lazım bir şey sanarak onları tek tek topladım içine koydum. Epey zaman geçti tabii! Kan ter içinde sınıfa döndüm. Suçlu psikolojisiyle bir şey de diyemedim. Daha sonraları, bir şey almaya gidilecekse öğretmen beni göndermedi. Zaten her şeyle yeni yeni tanışıyorduk. Delikli zımbayı da böylece okulda öğrendik. Bilmemek böyle bir şey işte! Öğrenmenin de maliyeti var!

Okul böyle bir şeydi. Oyun parkına ve parkın eski büfesine yakın en köşedeki sınıftan birinci sınıfa başladık. Tavanları çok yüksekti. Tavanda saplı demir iletke hep dikkatimi çekerdi. Sonraki yıllarda dönem başlarında gönye ve iletke aldık ama hiç lazım olmazdı. Uzun zaman bilmedim; hangisi gönye hangisi iletkiydi. Abaküs de alınır ama hakkını vererek kullanmazdık. Çaydanlığın alt suluk kısmının kapağı gibi, alırken önemli, sonra da atsan atılmaz satsan satılmaz, kullanılmazdı. Üzüm çubukları ile fasulyeden sayı saymayı öğrendik. Öğretmenimizi hem severdik, hem de korkardık, sonra müdürden, sonra da müfettişten! Cin Ali okurken kırmızı kurdeleyle başladı rekabet; kırmızı kurdeleyi takılırken hatırlıyorum da ne zaman çıkardık onu bilmiyorum. Beyaz kâğıda düz yazı yazamaz, defterlere tükenmez denen ama kaybetmezsek tükenen kalemle renk renk çizgi desenlerle kenar süsü yapardık. Silgiyi boynuma asmadım, düzgüyü kaybetmedim. Karakalemi idareli kullandım tükenmez kalem kapağıyla ömrünü uzattım.

Yakalamaca oynamaktan bodiye, yakalık, her gün sökülür takılırdı. Pazartesi sabah andımızla başlar; Cuma günü İstiklal Marşıyla dağılırdık. Saadet Hoca'nın İstiklal Marşı söyletmesi gözümün önünde, solfej bildiği belliydi. Biz öylesine ezberden söylüyorduk. Kelimeler kesik kesik söylendiğinden, ne dendiğini bir zaman sonra çıkardım. Her yaz sonrası okul açılırken herkesin boyu uzamış olurdu. Ben hariç.. Ama boyum kısa olduğundan torpilliydim, sınıfta önde oturur, sıra olduğumuzda bayrak tutar ve andımızı en önden dinlerdim! Kendi kendimize söylerken ezberle bilirdik ama çıkıp okula söyletmeye cesaret edemezdik, şaşırırız da gülüverirler diye! Düşene gülmeyen olmaz!

Sınıfımızda en güzel yazan Aliksan, en hızlı okuyan Kasırga, en zeki ve çalışkan Azize, en hızlı koşan Şenol, sınıf başkanı Türkan, Emel, Mustafa, Fatma, Atilla, Raşit, Tahir, Olgaç,Ayşe, Şükran, Nejla, Seval, Neşe,Tevfik, 19 öğrenciydik. Her birimizin kendine göre yetenekli olduğu bir şey vardı.Bize çok hakkı geçti, Allah razı olsun Gülten Öğretmenimizden..

Su çeşmeleri okulun bahçesindeydi. Her sınıfın kendi kütüphanesi vardı. Son sınıfta kare masalarda okuduk. İç organları sökülüp takılan adam okuldaki en ilginç şeydi. Sınıflar arası bilgi yarışmaları yapardık. El zilin sesi, çıtır gevrek, okulda uzamış saç yoklaması ve trenyollu kafalar, sapan ve bilye yoklaması; sınıfta da tırnak ve mendil yoklaması olurdu.

Acemi imzalarımız vardı. Adımızı yazar gibi yapıp bir iki çizgiyle üstünden geçerdik. Hiç lazım olmadı! Beyaz dosya kağıdı tek tek alınırdı. Düz yazı yazabilmek için altına çizgili kağıt koyardık. Madeni paraların karakalemle fotokopisini çıkarırdık. Dört işlemi akıldan yapar ve telefon numaralarını aklımızda tutardık, kafadan yapabileceğimiz en basit hesaplamalarda hesap makinesi arar olduk, neredeyse kendi telefon numaramızı unuttuk.

Okul gezisi diyerek, pikniğe çıkardık. Okulca anca beraber kanca berabergeziye giderdik.Dandalas'taki elektrik santraline, indim havuz başına türküsünü söyleye söyleye gittiğimiz okul gezisini unutmadım.Gezilerde yanımızda, kurabiye, çörek ve muhakkak haşlama yumurta vardı.Aylardan mart. Hafiften firil firil esen esiyor, uyanıyor toprak. Önce gargı aranır, zor bulunur, sonra da, kendi yaptığımız uzun ipli ve terazisi denk, kuyruğu dengede bir gargalıyla Bahçeciklerin oraya doğru Kirişçilerin ev altlarındaki Sultan Nevruz Tepesi'nde bulurdum kendimi.. Okul gezisi

gibi herkes orada kuyruğu jiletli renk renk gargalıları yarıştırdık, savaştırdık. Uçurur gökte süzülüp salınırken ipini çeker bırakır selam verdirirdik. İpi uzadıkça gerilir ama ip ne kadar ince de olsa gene de bel verirdi. Jilet o gergin ipe değer değmez gargalımız yağma olurdu, rüzgar alır giderdi, muhakkak bir yere düşerdi. Bizde kalansa elimizde biraz ip ve üzüntü..Gargalı yapmak kolaydı ama en önemli kısmı olan ip sorunu kolay değildi. İnce sağlam ve hafif olmalıydı. O da paraylaydı. Daha sonraları bu gargalı uçurma merakı ip gerektirmeyen güvercin uçurma merakına evrilecekti. Kanbak'tan aldığım iki tane akkol dönek güvercinle başladım. Bu merak kardeşlerime de bulaştı...

Okul okulken okuduk biz. Şimdi çocukların ders çalışmaktan derste öğrendiklerini yaşamaya vakti yok. Okumak için mi yaşamak; yaşamak için mi okumak! Hangisi asıl amaç!

Mahalledeki çocuklardan çoğu sabahçı, öğleci yarım gün diye Merkez İlkokulu'na, kimi de tam gün Karacasu'yu Sevenler İlkokulu'na giderdi. Sonra okuyan okur, okumayanın mesleği olurdu. Okumak uzun işti ve sonunda işsiz kalmak da vardı. Kısa yoldan hayata atılmak isteyenler birer meslek edindi. Mesela pideci olmak isteyenlerimiz de oldu. Onlar da işini en güzel şekilde yaptılar ki, bu gün Karacasu'nun pidecisi pidesinden daha ünlü. Onlar hayat okuluna başladı, biz de okul hayatına devam ettik..

Okul okulda kalırdı. Sokakta oynamak varken, ev ödevine vakit kalmazdı. Bahanelerimiz hazırды; geç kalındıysa saat durmuştur; ödev yapılmamışsa elektrikler kesiktir ya da evde unutulmuştur. Öğretmen sorar o zaman, "kendini neden unutmadın!" İnanan mı var ama herkes inanmış gibi yapıp geçerdi. Tahtadaki konuşanların isimleri hiç silinmeden hep orda dursa olurdu. Çocukluk yapar küser, bir gün sonra neden küstüğümüzü unutmuş gibi yapar barışırdık.

Sevenler'deki uzun koridorda Türk büyükleri resimleri hep ilgimi çekerdi, tarih dersi gibiydi. Okulca teneke kovalara zeytin toplardık. Şimdiki Yıldız Parkı'nın içinde zeytin ağaçları ve pembe deli güller vardı. O pembe güllere gül reçeli gibi bakardım!

Mandolin çalınan yıllardı. O zamanlardan beri hiç mandolin görmedim. Bir de bilirbilmez çalakalem çaldığımız plastikten mızıkalar vardı. Ablalardan abilerden kalan yavrukurt elbisesi bulabilenimiz yavrukurt olurdu. Trampet bulan bagette varsa trampet çalardı. Borazan okulandı. Devlet okulunda abilerimiz ablalarımızla aynı kitapları okuduk. Fakir zengin bir aradaydık. Karne heyecanı vardı. Zayıf karneden utanan, eti senin kemiği benim nesliydik. Bizi biz eden öğretmenlerden, onlar uzaktan gelirken görünce, merhaba derse, biz ne diyelim diye utanır, yolu değiştirirdik, çocukluk işte!

Kızılay zarfına para koyar, iri bir pul alırdık. Yerli malı haftasında evde yiyecek içecek ne varsa onu götürürdük. Yassı pilin acı ekşi tadını aldık, büyüteçle kâğıt yaptık.

Kitaplar önemli ve değerliydi. O kadar cahildik ki! Kitapta yazılan her şeyi doğru bilirdik. Ansiklopedi bile bulsam okurdum. Resimli kitaplar kendini sevdirebilir, okuturdu. Turizmciler bir dostum geziye giderken yorgunum deyince söylemişti, "farklı yorgunluklar insanı dinlendirir" diye; dönerken gerçekten de dinlenmişim. Kitap okurken resimlerde böyledir, ders arası teneffüs gibi. Cin Ali'yle başladık, Rasim Kaygusuz'un kaleminden herşey birkaç çizgiden ibaretti. Hayat çok basitti. Cin Ali'nin Atı, Cin Ali'nin Topu, Cin Ali'nin Topacı, Cin Ali'nin Karagözlü Kuzusu, Cin Ali'nin Oyuncakları, Cin Ali Okula başlıyor, Cin Ali Okulda, Cin Ali Çocuk Bahçesinde, Cin Ali ile Berber Fil, Cin Ali Kır Gezisinde...Sonra Nasrettin Hocanın çocuklara dağıttığından güldük nasiplendik. Aynı fıkraların büyüklere düşen kısmından hâlâ düşünüp nasipleniyoruz.

Beydeba'nın Kelile ve Dimne'sinden, Ezop'tan ve Anadolu edebiyatından La Fontain'e ve bugünlere ve geleceğe uzanan fabller le tanışmak ne güzeldi. Biri tuz biri sünger yüklü eşeğin dereden geçmeden öncesi ve geçtikten sonraki halleri, iki inatçı keçinin bir kütükten aynı anda geçemeyip inatlaşınca ikisinin de düşmesi, tembel ağustos böceğinin ve çalışkan karıncanın kış gelince halleri, tavşanın hızına güvenip uyuyup kalması ve inanıp azmeden kaplumbağanın yarışı kazanması, kaplumbağanın hain akrebi kıyıya çıkarıp kurtarması, lahana tarlasına girip çok yiyen ve girdiği delikten çıkamayan tavşan, tilki ile leyleğin birbirini misafirliğe çağırması, tilkinin karganın ağzındaki peyniri almaya çalışması, dedesine tahta kaşık ve çanakla yemek yedirilen çocuğun anne babasına ben de size öyle yapacağım demesi, kısa sopalı tilkinin uzun sopayı ayıya verip mağaraya kaçarak bir güzel dövmesi, kuzunun suyu bulandırmaması ve kurdun onu yemeye çalışması... Hansel ve Gretel, Bremen Mızıkacıları, Ali Baba ve Kırk Haramiler, Fareli Köyün Kavalcısı, Kırmızı

Başlıklı Kız, Pinokyo, Parmak Çocuk, Ali Cengiz Masalı, Keloğlan masalları, ... Sonra sonra Kemalettin Tuğcu, Ömer Seyfettin, Jules Verne okuduk. Çocukluğum tatil kitabı gibiydi; Şekerli sakızın şekeri gibi hemen bitiverirdi.

Temel Reis ve Safinaz'ı Türk sanır sevinirdim. Yüzbaşı Volkan, Tolga, Karamurat, Tarkan okurduk. Çizgi romanlar da bizim zamanımızda altın çağını yaşadı. Teks, Mister No, Kinowa, Red Kit, Zembra, Tenten, Gordon, Zagor, Teksas, Tommiks, Mandrake ile Kızılmaske ... Ders kitabı gibi mecbur olmayınca çizgi romanlar, saman alevi gibi bir solukta okunur biter, okuduklarımız okumadıklarımızla değiş tokuş edilirdi. Kemal, Ercan, Şenol, Günay, İsmail.. derken kitap değiştirmek için Karacasu'da uzun bir gezi yapardık! Değişmenin sonu gelince de Güngen Sineması'nın önünde teksas tommiks sattık ama alan olmadı! Hep en heyecanlı yerinde biten dizi filmler gibi çizgi romanlar da; to be continued, sürecek, devam edecek, devamı sonraki sayıda ..kelimeleriyle biterdi. Bizimki okuma aşkı değildi, belki de okuma açlığı idi. Resimli olduğundan mı? İhtiyacımız olduğundan bence. Başka dünyalara çıkabildiğiniz masallargibi ...

O ZAMANDAN BU ZAMANA...

Biz büyüdükçe küçüldü dünya. Yüksek duvarlar alçaldı, büyük avlu kapılar küçüldü, yollar kısaldı, evler daraldı. Eskiler eskide kaldı, şimdi yerinde yeller esiyor. Gelip geçti, geçip gitti, giden gelmedi. Hepimiz zamandaki o akışın bir parçasıyız. Her şey çok güzeldi. Eskiden şarkıların sözlerini ezberlemezdim, öylesine dinler geçirdim. Şimdi öyle değil sözleri de tesir ediyor artık...

*“Şimdi bana kaybolan yıllarımı verseler
Şimdi bana seninle bir ömür vâdetseler
Şimdi bana yeniden ister misin deseler”*

Keşke zaman geriye aksa demek kolay da..hadi döndürelim o zamanlara tekrar var mısın deseler, yokum! her şey zamanında güzel, Yerli yerinde, rengi renginde, kendi kendine, dengi dengine...

Kızılderili sözü sanki bugünlerden bahsediyor!“Son nehir kurduğunda, son ağaç kesildiğinde, son balık tutulduğunda, beyaz adam paranın yenmeyecek bir şey olduğunu anlayacak ve insan için çok geç olacak. İnsan kokusu her yere sinince kıyamet kopacak” İnandığımız gibi yaşamadıkça, yaşadığımız gibi inanıyoruz. Evi, binayı, yolu yapıncaya kadar güç bizim elimizde, bir kere de yaptık mı artık güç elden gidiyor; yola, eve, binaya, şehre göre yaşıyoruz.

Neye nasıl bakarsan o da sana öyle bakar derler. Zaman bizi bu günlere sürükledi. Televizyona bağlandık, internete bağlandık, elektriğe bağlandık, alıştık. “Alışmış kudurmuştan beterdir” alıştıkça her yeni icat insanlığımızdan birazını aldı. Bizi bizden etti.

Aradığını bilmeyen, bulduğunu ne bilsin! Mutluluk amaçsa mutluyduk işte!ama gözümüz hep biraz daha ötede. Bulduğumuz adresi aramaya devam ettik sonra. Aslında insan ihtiyaçtan ziyade kendinde olmayanın peşine takıldı.. İhtiyaç olmayan ihtiyaçlara muhtaç ettik kendimizi, oyuncaklarımızın oyuncağı olduk. Bakkalken mutluyduk süpermarket açtık mutsuz olduk. İnsanı insan eden insan iken; insan insanın kurdu oldu.

Hani bazı bebekler olur battaniyesini çok sever, alışır, o yanında olmazsa huzursuz olur ağlar, zaptedilmez. Bir yere gidileceği zaman önce battaniye alınır. Artık battaniye bebeğin değil bebek battaniyenin parçası gibidir. İhtiyaçlar artıkça, özgürlüğümüz azaldı. Meğer ne çok esaretimiz varmış; herkes bağladığına bağlanmış. Artık ihtiyaçlarımızın bu kadar çok oluşu mutsuz ediyor bizi. O kadar meşgul ediyor ki günlük hayatın gerekli ve zorunlu gibi görünen rutinleri, yaşamaktan asıl maksadı unutmamız. Kaybettiğimiz peşinde koşmaktan, aradığımızı bulamaz bilemez olmuşuz.

Sinop'lu Diyojen, hani şu fıçıda yaşayan, doğa dostu, elinde fenerle gündüz vakti adam arıyorum! diye diye gezen kendini bulmuş kişi... İhtiyaçlarını azaltarak özgürleşme peşinde olan ve reddettiği medeniyet içerisinde, medeniyetten uzak bir şekilde yaşamaya çalışmış bir antik çağ filozofu. Hatta bir keresinde eliyle çeşmeden su içen çocuğu görünce, bu çocuktan su içmek için bardağa da ihtiyacımın olmadığını öğrendim, bir fazlalıktan daha kurtuldum demiştir. Dışarda o kadar ihtiyacı olan varken, evde ve hayatımızda 3-4 yıldır kullanmadığımız ve hamallığını yaptığımız, aslında yük ve fazlalık olan eşyaları ve giysileri düşündükçe; adam çağlar sonra bu gün bile ne kadar

haklı.. Büyük İskender, Diyojen'i ziyaret eder ve bir dileği olup olmadığını sorar. Diyojen bu soruya "Gölge etme başka ihsan(iyilik) istemem." yanıtını verir. Daha sonra ünlü imparator *Büyük İskender olmasaydım 'Diyojen' olmak isterdim* demiştir. Her birimiz Büyük İskender gibiyiz şimdi. Maksat bir tatlı huzur almak, güzel güzel ve doğayla da uyumlu yaşamak değil mi? Yine bir gün eksilmek üzere üstümüzden; dün ne kadar uzak artık bu güne.. Değişim dışında her şey değişti. Şu dünyada Ekip biçip yiyip içip gidecektik; hiç gitmeyecek gibi yerleştik. Hoşgeldin bebek yaşama sırası sende diyebiliyor muyuz? Doğana yaşama sevincimizi aşılatabiliyor muyuz?.. nerdeeee?!

Her birimiz, yaşanmış her olay, her ağaç, o ezanlar, o bademin tadı, o sokaklar..biz dediğimiz o renkli tablonun bir parçası ve olmazsa olmazıydık. Pazılın tamamlayan bir parçasıydık.

Giden gittiğiyle gidiyor, kalan kala kalıyor Bir yeri bizim yapan sevdiklerimizdi ve sadece o ağaçlardan, sokaklardan, insanlardan ibaret değildi, bizi biz yapan değerler anılardı... İyi ki onları tanıdım. İyi ki o zamanda ordaydım. Biz çocukluğumuzu yaşadık. Keşke bir yolu olsa çocuklarımız da bu masalda yaşasa...

İnsanlar çoğaldıkça insanlık azaldı. Camide kalabalık var, mezarlıkta beş on kişiyle cenaze kaldırılıyor. Cenazede ağlayıcılar, düğünde gülüp oynayıncılar parayla tutuluyor. Adam sende, neme lazım, bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın derken, değerler değersizleştirdi. Bugün insanın hırsı, insanlığın hırsız oldu, her şey bizi bizden çalıyor. Bulduğumuzu ararken kendimizi kaybettik. Herkes hayat yorgunu, yoğun ve yalnız. Tüketirken tükendiğinin farkında değil. Değer mi? Dertsiz başımıza çare ararken dert bulduk; dermana muhtaç olduk. Eski bayramlar diyor yediden yetmişe herkes. Perşembenin gelişi çarşambadan belli denir ya! Korkarım bu gidişle gelecek nesil bizim geçmişti yadettiğimiz gibi bugünleri hasretle yadedecek..

Nasreddin Hoca bir gün evin önündeki bahçede yeri eşeleye eşeleye bir şeyler ararken; oradan geçen iki köylü, hocam hayırdır bir şey mi kaybettin diye sorarlar. Hoca da yüzüğümü kaybettim deyince yardımcı olmak için girerler bahçeye; aramadık bir yer bırakmazlar. Aradıklarının bahçede olmadığından emin olunca artık hocaya, hocam yüzüğün burda kaybolduğundan emin misin? diye sorarlar. Hoca da, hayır yüzüğü ahırda kaybettim der. Köylüler bozulur, amma da ettin hoca neden o zaman burada bizi de boşu boşuna uğraştırdın, ahırda kaybolanı neden burda arıyorsun derler. Hoca da der ki, ahır karanlık onun için burda arıyorum!

Kelimeye daldık cümlenin manasını kaybettik noktası yok "Beni bende demen, bende değilim/Bir ben vardır bende, benden içeru" diyen Yunus'un işaretiyle biraz da içimize bakmalıyız, kendimize dönme vakti geldi geçiyor...

Mehmet ÇETİN